

Pouvreuren Hiztegiaren antolakuntzaz

On the organization of Pouvreau's dictionary

Javier Etxagibel

Universidad del País Vasco/Euskal Herriko Unibertsitatea UPV/EHU

Abstract

In the research work Silvain Pouvreuren hiztegiaren iturriak eta testukritikaren metodologia (ASJU XLII-2, 2008, 69-118) we studied the Pouvreau's literature and lexical sources with the support of the text criticism. Among the conclusions, we pointed out the need of going deep into the study of the mentioned written sources, and to approach to the aspects of the Pouvreau's lexicography that in the previous works carried out by several researchers had been insufficiently studied or remained unstudied, i.e. the dictionary patterns apart from Voltaire's one (ASJU XLIV-2, 2010, 221-278) on what Pouvreau could based to prepare theirs, the structuration's process of the dictionary, their chronology, the gathered basque spoken testimonies, evolution with the time of dictionary's entries and sub-entries, and so on. These objectives prompted us to carry out with the aid in this occasion the metalexigraphy and the text criticism, the doctoral thesis called Pouvreuren hiztegia testukritika eta metalexikografiaren argitan that we defended in november of 2014.

In this number of ASJU we present the section of the thesis Pouvreuren hiztegiaren antolakuntza that is divided in three subsections: i) about dictionary's structure, i.e. macro and microstructure ii) about French lexicography pattern, i.e. traces of the French lexicographers Voltaire, Oudin and Nicot in the Pouvreau's dictionary. iii) about structuration of the dictionary.

The main results we have obtained are the following: the nomenclature is organized in an ethymological order as that Nicot's dictionary has. Regarding the microstructure, our results are not conclusive, because Pouvreau's original manuscript has a lot of marginal entries, Spanish equivalents, proverbs and so on, that difficult to draw out any final conclusion. On the other hand, Nicot's and Oudin's dictionaries were the main patterns that Pouvreau utilized to organize theirs, at a greater extent than Voltaire's one. In effect, it looks like Pouvreau consulted the two dictionaries simultaneously, but choosing the ethymological order of the Nicot's one as the guide. Finally, and according with our hypothesis Pouvreau utilized mainly two starting languages to structure their dictionary: i) French: on one hand looking for the correspondent Basque equivalents to Nicot's and Oudin's entries, and on the other hand, but an a more little extent by incorporating as entries several terms from he himself translated texts from French to Basque, ii) Basque: incorporating Basque authors' and spoken testimonies.

Sarrera

Silvain Pouvreuren XVII. mendeko hiztegiak euskalarien arreta erakarri du guxtienez Humboldt-ek haren eskuizkribuaren berri hedatu zuenetik. Hau dela eta, bertako lekukotasunak XIX. mendetik aurrerako euskal hiztegiaren errepikatuak eta euskal idazleek erabiliak izan dira. Ikerketaren aldetik, Urquijok (1909, 1910), Vinson-ek (1910a), Mitxelena (1961), Bilbaok (1992) eta Lakarrak (1995), besteak beste, hiztegiaren funtsezko alderdiak azaldu dituzte. Hala eta guztiz ere, eskuizkribu garrantzizko horrek gaur egun ere argitaragabe dirau. Bada edizio saio interesgarri bat (Kerejeta 2003), baina, zoritxarrez, egileak ez zuen amaitzerik izan eta bere ahalegina ere isilean gelditu da.

2008ko azaroan defendatu genuen *Silvain Pouvreuren hiztegiaren iturriak eta testukritikaren metodologia* tesinan, testukritika erabiliaz, Pouvreuren euskal iturri idatziak aztertu genituen. Ikerlan horren ondorioetan adierazi genuenez Pouvreuren hiztegiaren hainbat alderdi ikertu gabe geratu ziren, eta alderdi horietan sakontzea jarri genuen helburu *Pouvreuren hiztegia testukritika eta metalexikografiaren argitan* izenburudun tesian.¹ Oraingo honetan testukritika eta metalexikografiaz baliatuta Pouvreuren iturri idatziak xehekiago miatzeaz eta erabili ahal izan zituen gainerako iturriak arakatzearaino, aztertu gabe (edo gutxi aztertuak) diren alderdietan jarri genuen arreta: hiztegiaren eredu(a), gauzatze prozesua, kronologia eta egitura, euskal iturri idatziez bestelako iturriak, hiztegiko lekukotasunen bilakaera denboran zehar, hiztegiaren iturriekiko jokabidea, etab.

Hasieratik A eskuizkribua hartu genuen gure azterketaren oinarri nagusitzat, hiru eskuizkribuetan osatuena baita eta bertan ageri baitira iturriek buruzko erreferentzia gehienak. Ezarritako helburuetara heltzeko oso luze joko zukeen A eskuizkribuaren edizio osoa egin beharrean, A, B, C, D, I, V eta X letren sarrerek osatutako tamaina handiko lagin batez (%44) baliatzea erabaki genuen, horrela jokatuz eskuizkribu osoari estrapolatu geniezazkiekeen datu nahiko fidagarriak lortuko genituela iritzita. Letren aukeraketari dagokionez ondokoa esan behar da: lehenbiziko lau letretan aurkitzen dira Oudinien hiztegitik ateratako gaztelaniazko baliokide gehienak; horrenbestez, letra horiek Pouvreuren balizko hiztegi laukoitzaren eruditik hurbilenak dira. Bestalde, C, I eta V letra bikoitzak dira, hurrenez hurren C eta Z, I eta J, eta U eta V elkarrekin emanak baitira. Azkenik, I eta V aukeratzeko beste arrazoi bat ere bada: hiztegiaren erdialdeko eta azkenengo letrak direnez, haien azterketaz eskuizkribuaren argazki osoagoa lortzea, kontuan harturik hiztegiak maiz ez dutela hiztegia hasi eta buka berdinean egiten.²

ASJU-ren ale honetan aurkezten dugun lana «Pouvreuren hiztegiaren antolakuntza» izenburudun tesiaren atalari dagokio, eta hiru azpiatal nagusitan banatzen da: I) Hiztegiaren egituraz; II) Hiztegiaren frantsesen ereduaz; III) Hiztegiaren eraketaz.

¹ 2014ko azaroan defendatu nuen doktorego tesi hau Blanca Urgellen zuzendaritzapean burutu nuen. Esan gabe doa nire esker ona Blancari, hala tesia bideratzeagatik, nola eman zizkidan euskarri, laguntza eta aholku guztiengatik.

² Adibidez, Larramendiren hiztegiaren alde handia dago A letraren hasiera eta gainerakoaren artean (Urgell 1998: 160).

I. Hiztegiaren egituraz

I.1. Makroegitura

A eskuizkribuaren nomenklaturak ondoko banaketa du letraz letra.³

1. taula

Letra	Lehehengo sarrera	Azken sarrera	Orrialde tartea	Sarrerak + azpisarrerak guztira
A	Abadea	Aztura	4 r ^o - 30 v ^o	1.739
B	Baba	Buthoitcea	31 r ^o -49 v ^o	1.386
C	Çaacoa	Cuzcatcea	50 r ^o -67 v ^o	1.234
D	Dafailla	Durdoa	68 r ^o -74 r ^o	434
E	Ea	Eztupa	74 v ^o -95 v ^o	1.465
F	Faça	Futrea	95 v ^o -99 v ^o	284
G	Gabea	Gutia	99 v ^o -115 r ^o	1.123
H	Habailla	Hutstasuna	115 v ^o -131 r ^o	1.114
I	Ia	Izpia	131 r ^o -146 v ^o	1.086
K	Kaiçua	Kyrieleisunac	146 v ^o -147 v ^o	93
L	Labea	Luyza	148 r ^o -157 v ^o	688
M	Macatcea	Myrrha	158 r ^o -168 v ^o	747
N	Nabala	Nuque	168 v ^o -173 r ^o	296
O	Oa	Ozta (hedatu)	173 r ^o -183 v ^o	668
P	Pachela	Puxtatcea	183 v ^o -191 v ^o	567
Q	Quarta	Quitança	192 r ^o -192 v ^o	41
R	Refraua	Resuma	192 v ^o -192 v ^o	3
S	Sabbatoa	Suya	192 v ^o -201 r ^o	604
T	Tabacoa	Tutuluya	201 r ^o -205 r ^o	267
V	Valenta	Vzterra	205 r ^o -213 r ^o	506
X	Xorhia	Xuxquerrua	213 r ^o -213 r ^o	3
				14.348

I.1.1. Antolakuntza orokorra

Aurreko taulan ikusten denez A eskuizkribuko hiztegia 4 r° orrialdetik 213 r° orrialderraino hedatzen da. Guztira 14.348 sarrera ditu; horietarik gure laginari (§ 0) 6.388 dagozkio, hots, %44,52. Garbi dago behin betiko balizko hiztegiaren zirriborroztat hartu behar dela. Izan ere, Pouvreauk hasierako zutabe bakarreko euskara-frantses hiztegiari alboetan eta sarrera lerroen artean hiztegi hirukoitz (§ III) bilakatzeko behar zituen Oudin-en gaztelaniazko ordainak eta errefracuak erantsi zizkion, A eskuizkribua zirriborro bihurtuta. Nomenklaturaren antolakuntzan, oro har, Nicot-en hiztegi etimologikoaren eredua erabili zuen (§ II.2.4), hots, sarrera buruak alfabeto ordenaren arabera antolatuta eta bakoitzarekin etimologikoki lotutako hitzak eta esapideak azpisarrera modura haren ondoren kokatuta.

³ Gure zenbaketan testu-zutabearen diren sarrerak eta azpisarrerak nahiz orri ertzean direnak kontuan hartu ditugu (§ I.2.1).

Nolanahi ere, gure laginean badira alfabetoaren ordenaren aurkako desbideratzeak, oharkabekoak ziurrenik; esaterako, *Agaratça*⁴ eta *Ago*-ren artean *Agradablea* sarrera burua eta haren azpisarrerak dira, eta *App*- hasiera duten *Appainkinac* eta *Appariatu çait macelaco emaitera*-ren arteko lerroak *Ap*- sarreraren artean sartu zituen oker, nahiz eta geroago konturatu (cf. edizioan *Aparta*-ri buruzko oharra). Orobat, *Azcara-Azpiltasuna (azpiltcea)* segidaren ondoren *Aza-Aztura* sartua da (*Abur bat aza-z* hasten den eta *Aztura-z* bukatzen den orrialdearen testu-zutabea zeharkako marra batez markatuta badago ere).

I.1.2. Aurkezpen grafikoa

I.1.2.1. Letra aldaketa iragartzeko era

Eskuizkribua izateagatik edo, *Pouvreaux* ez zuen arreta berezirik jarri letra baten azken sarrera eta hurrengoaren lehenbizikoa bereizteko. 1. taulan ikus daitekeenez A, B, C, D, H eta L letrek orrialde osoak betetzen dituzte. E, M eta Q letrak orrialde beregain batean hasten dira, baina euren azken sarrerak eta hurrengo letren lehenbizikoak orrialde berean bilduak dira. Gainerakoetan ere letra aldaketa orrialde berean gertatzen da. Aldaketak nolabait markatzeko bi sarreraren arteko tartea ohikoa baino handiagoa da.

I.1.2.2. Orrialde markatzea

Testua zutabe bakarrean antolatuta dago eta soilik orrien aurkiak *Pouvreaux*ren eskuatik idatziak ez diren zenbakiz markatuak dira.⁵

I.1.3. Sarrerak

Sarreraren aurkezpen grafikoa⁶ ondoko adibidean ikus daitekeena da:

Behatcea. regarder. 2. so eguitea. mirar. catar. arrostrar.

beha nago. je regarde.

beha nagoca. ie le regarde.

Beha eztagoena aitcinara lerra daite guibelara. O. pr. 77.

Qui ne prend garde en auant est capable de glisser en arriere.

Beha lehenic, minça azkenic. O. pr. 79. Ecoute le premier & parle

Behaçalea. O. behatçaillea. aguineur. ecouter. espion.

Behaçalea maizago bere gaizquiari ecen ez onguiari beha dago. O. pr. 84. Qui demeure aux ecoutes entend plus souuent son mal que son bien.

⁴ Aurrerantzean aipatuko diren hiztegiko azpisarrera, aipu, adibide, etab. edizioan atzematea errazteko beharrezkoa denean haiei dagozkien sarrera buruak parentesi artean erantsita agertuko dira.

⁵ Aipatutako zenbakeraz gain, ondoko orrietan bigarren esku batek idatzitako zenbaki desberdinak agertzen dira: 4 / 3; 88 / P. 169; 136 / 265; 148 / 289; 160 / 313; 172 / 337; 184 / 361; 196 / 386.

⁶ Aurkezpen grafikoa deskribatzeko ez ditugu kontuan hartu orri ertzeko eransketak, jakina.

Hau da:

- Sarrera artean hutsunea dago, eransketek tarte hori betetzen dutenean izan ezik.
- Sarrera buruaren hasierako letra larria da, baina baita azpisarrera batzuen ere. Beraz, sarreraren buruan egoteaz beste ezerk ez du bereizten grafikoki.
- Lerrokadak sangraturik gabekoak dira.
- Eskuarki sarrera-azpisarrerak lerro bakarrekoak dira. Salbuespenak dira lerro bat baino gehiago betetzen duten Oihenarten atsotitz elebidun gehienak, Oudin-en errefrauak eta zenbait aipu luze.

I.2. Mikroegitura

I.2.1. Sarrera kanonikoaren nolakotasuna

Pouvreuren sarrera kanonikoa sarrera konplexu bat da. Alde batetik, haren antolakuntza etimologikoari dagokionez, sarrera buruaren azpian agertzen dira berak haren familia etimologikotzat jo dituen hitz guztiak. Bestetik, hauek ere lerrokada bana hartuz, sarrera buruaren zein azpisarreraren adibideak eta bestelako esapideak, errefrauak barne.

Makrosarrera horren barruko osagai bakoitzaren egiturari dagokionez, A eskuizkribuak dituen eransketak kontuan harturik ezin daiteke sarrera kanoniko orokor batez hitz egin. Eransketarik ez duten sarrerei dagokienez, sarrera kanoniko bakarra jatorriko hiztegi elebidunari legokioke, eta euskal sarrera buruak, haren sinonimo edota aldaerak eta frantsesezko ordainak (edo ordainek) osatuko lukete. Gainerako kasuak haren gainean egindako eransketak dira eta halakoetan soilik joeraz hitz egin daiteke:

- Sarrera edo azpisarrera burua erreferentziaduna bada, erreferentzia haren ondoren izaten da, baina soilik joera da, ez baitago arau finkorik, izan ere, zenbaitetan erreferentziak ordainen ondoren agertzen dira, esaterako, «Alga. fourrage. O.», «Valiostasuna. valeur. a. 136» (*valiatcea*).
- Sarrera edo azpisarrera buruaren sinonimo, aldaera eta adierak kokatzeko ere ez dago arau finkorik: frantsesezko ordainen aurrean nahiz atzean ager daitezke. Esaterako, «Acheria. aceria. aceria. renard», «Arrogaria. arrogantçaillea. valeur. pilleur» (*arrogaceria*), «Bethaçala. bethesपाल. bethilleac. paupieres», «Biçuntça. erauntsia. tempesté», baina «Achiruina. La cheuille du pied. 2. apalardotza», «Arrada. raloire. erredola».
- Gaztelaniazko ordainak, agertzekotan, frantsesezko ordainen ondoren ohi dira: «Adina. âge. edad», «Arraina. poisson. pesce. pece», gaztelaniazko balioakideak azken orduko eransketak izan baitziren. Hala ere, badira salbuespenak: esaterako, «Acometamendua. Acometimiento, attaque, aggression, assaut» (*acometacea*) azpisarrera, baina kasu honetan argi dago hasieran ordainik gabeko sarrera zela eta Pouvreaux eransketa guztiak Oudinen *Tresor*-eko E/F liburukitik atera zituela.
- Latinezko ordainak oso tarteka baino agertzen ez direnez (Etxagibel 2014: 556-565), ordenan halako anabasa bat gertatzen da: zenbaitetan frantsesezko

ordainaren ondoren dira: «Arrega. fraise. fragum. maramoa. marruua. marruüüa». Bestetan —batez ere, Oihenarten *Notitia*-tik ateratako sarreretan— euskal sarrera buruak eta latinezko ordainak osatzen dute sarrera, frantsesezko ordainik gabe: «Alquila, Alquilea. O. locatio». Beste batzuetan latinezko ordaina frantsesezkoaren aurrean da: «Anço. 2. sicut, comme. beçala», etab. Badiara lau hizkuntzak biltzen dituzten zenbait sarrera, baina salbuespenak dira: ez dago esaterik hiztegi laukoitzaren aztarnak edo aurrekariak direnik.⁷

I.2.2. Aurkezpen grafikoa

Eskuarki, euskal sinonimoak, aldaerak eta adierak, bai eta beste hizkuntzetako ordainak ere letra xehez idatziak dira, puntuz bananduta beste bereizgarririk gabe.

I.2.3. Forma kanonikoa morfologiaren aldetik

Sarrera eta azpisarrera buruak,⁸ euren sinonimoak eta aldaerak izenak zein izeondoak direnean ia salbuespenik gabe mugatu singularrean agertzen dira. Berriz, aditzak aditz-izenaz adierazten dira. Jokabide hau ohikoa izan da Iparraldean Leizarragangandik hasi eta Xahoren hiztegia arte (1855; cf. Urgell 2002a: 74-75).

I.2.4. Sarreren gainerako osagaiak

I.2.4.1. Azpisarrerak

Aurkezpen grafikoari dagokionez, A-tik X-raino azpisarreren hasiera letra —sarrera buruenak bezala— letra larriz idaztea joera orokorra da. Salbuespenak dira:

- B: gutxi gorabehera *Bachera*-tik aurrera azpisarrera gehienak *b* xehez idatzita daude sarrera burutik bereizteko.
- C: oro har, azpisarrerak *c* xehez idatziak dira.
- D: *Deia* sarrera arte gutxi gorabehera sarrera buru eta azpisarreren hasiera letra larriz idatzia da; handik aurrera joera orokorra azpisarrerak letra xehez idaztea da.
- F: lehenengo sarrera den *Faça* efe larriz idatzia da. Gainerakoetan sarrera buruak nahiz azpisarrerak efe xehez idatziak dira.

Horietaz gain, I letran *Pouvreauk* sarrera buruen eta azpisarreren sinonimoak, aldaerak, etab. idazteko *i* edota *j* xeheak erabiltzen ditu inolako araurik gabe. Esaterako, «Ichaka. jxeka», «Iduria. jrudia», «Ez jcusi iduri eguitea», «Molça ioria», «Nescato joria» (*ioria*).

⁷ Izan ere, C eskuizkribuko *Arreba-Aztorea* arteko sarrerak A eskuizkribuko tarte bereko sarrerekin alderatuz gero, ondorio kontraesankorrak ateratzen dira: C eskuizkribuan laukoitza den *Arrega* sarrera A eskuizkribuan hirukoitza da, gaztelaniazko ordainik gabe, hain zuzen. Berriz, A eskuizkribuan laukoitza den *Aspidea* C eskuizkribuan hirukoitza da, latinezko ordainik gabe.

⁸ Jakinarria liteke ohiko sarrera buruak zein gramatika kategoriatakoak diren, bai eta zein izan ohi diren azpisarrera gisa agertzen diren kategoria eta atzizkiak, baina gai hau oraingoz aztergai gelditzen da.

1.2.4.2. Adibideak

Dagozkien sarrera edo azpisarrera buruen azpian agertzen ohi dira. Ondoko taldeetan sailka ditzakegu:

- Autoreen aipua: erreferentziadunak edo erreferentzia gabekoak.
- Gainerako adibideak: ematen du haietariko asko Pouvreauk asmatuak direla (Etxagibel 2014: 500-503).

1.2.4.3. Atsotitzak eta errefracuak

- Oihenarten atsotitzak: oro har, —salbuespenak albuespen (Etxagibel 2014: 222-225)— *Les Prouerbes*-en diren bezala agertzen dira hiztegian, hori bai, Oihenarten grafia egokituta (Etxagibel 2014: 529-538).
- Oudinen errefracuak: oro har, Oudin-en *Refranes o prouerbios españoles traduzidos en lengua francesa*-n diren bezala kopiatu zituen (§ II.2.2).
- Iturri ezagunik gabeko atsotitzak (Etxagibel 2014: 500-501).

Azpisarrera, adibide eta errefracuen arteko ordenari dagokionez, eredu ideala izango litzateke gorago aurkeztu duguna (§ I. 1.3), hau da, sarrera zein azpisarrera buru bakoitzaren azpian dagozkion adibide eta errefracuak. Hala ere, Pouvreauk askotan ordena ideal horri ez zion eutsi, agian garrantzirik ez ziolako ematen; nolana ere, ez dira gutxi eransketa berriak egiteagatik jatorrizko antolaketa txukuna galdu duten sarrerak:

- Bertça. chaudron.
- Bertzquina. chaudronnier.
- Bertça larratzean, oreina larrean.

Sarrera honetan Pouvreauk *Bertça*-ri dagokion atsotitza *Bertzquina* azpisarreraren ondoren bildu zuen.

- Beira. verre.
- Beira bat vr hotz huts. vn seul verre d'eau froide.
- Beiraquia. verre. verrerie.
- Beiraquiaren pare gara. a.
- Beiraquizco bachera. vaiselle de verre.
- Bere etchea beirez daducanac estaliric ezpeça aurtic bertcerenera harriric. O.pr.92.Que celuy qui a sa maison couuerte de vitre ne jette point de pierre sur celle d'autruy.

Sarrera honetan ere *Beira*-ri dagokion Oihenarten atsotitza lekuz kanpo da, ziu-rrerik azken orduko eransketa izateagatik. Izan ere, eransketak ahal zituen lekuetan ezartzen zituen, beharbada A eskuizkribua garbira pasatzean berrantolatzeke asmoz.

1.2.5. Markatzea

1.2.5.1. Gramatika laburdurak

Pouvreauk ia ez zuen gramatika laburdurarik erabili.⁹ Salbuespen gisa, «aduerbe» marka zein «adu.» laburdura aurkitu dugu ondoko hiru sarreretan: «Azpian.

⁹ Gramatika laburdurei buruz Urgellek ondokoa dio: «Kategoriaka antolatutako zerrendetan izan ezik (cf. Urte), XIX. mendearen erdialderaino ez dugu aurkitzen euskal hitzen gramatika-kategoria adie-

2. pian. adu. dessous», «Aurthen. aduerbe. cette année», «Iaz. adu. l'année passé». Bestalde, adizki trinko batzuk «anomal» laburduraz markatuak dira, ziurrenik irregular direla adierazteko,¹⁰ hala nola «Badacusat. anomal d'icuste», «Badaidit. anomal.», «Badaritçat. anomal.», «Bethor bethoz. anomal d'ethortcea», «Bit. anomal d'emaite», «Çatchezte hari. anomal d'itchequitcea». Ostera, beste batzuk markatu gabe dira: «Daguidanz. en la gram», «Dançut. en la gram. ençute», «Darrait. il me suit», etab.

1.2.5.2. Erreferentziadun lekukotasunen laburdurak

Pouvreauk autoreen erreferentziak ematen ditu, baina ez sistematikoki, hots, zenbaitetan autoreen laburdurak bildu beharrean lekukotasunak testuetan agertzen diren orrialdeen zenbakiak, bertseten erreferentziak edo atsotitzen zenbakiak darabiltza. Vinson-en, Urkijoren, Mitxelenaren eta Kerejetaren ikerlanei esker (Etxagibel 2014: 18-19), salbuespen batzuk izan ezik,¹¹ erreferentziak egiaztatuak dira. Laburduren sistema bera ere ez da sistematikoa:

— Axular: a. Eskuarki letra xehez idatzia, baina badira salbuespenak, hala nola «*Afentcea. A.*», «*Bat bedera bere guiçara, ançora eta moldera minço da. Ax.*» (*anço*) eta «*Borreroa. ax. 304*».

— Oihenart:

- a) Hitz solteek, oro har, O larria daramate.
- b) Atsotitzek «O + pro + zenbakia», «pro + zenbakia» zein «pro» bakarrik.
- c) Neurtzitetako hiztegitxoaren hitzek hizkerai dagozkien laburdurak daramatzate (§ I.2.5.4).

— Etxeberri: e.

— Leizarraga:

- a) oro har, L, Lç, Liç zein Liz.
- b) *Testamentu Berria*-ko atalei erreferentzia egiten dietenak:

razten duenik, nahiz EHAE-ren egitasmoan jadanik jasota egon («Se ha de individualizar en cada artículo o voz, qué parte de la oración sea...», § 3º, 1º). Berrikuntza Salaberriri zor zaio [1856], baina Xahok ere [1855] frantses eta gaztelaniazko ordainak sistematikoki markatzen ditu, eta euskarazkoetarako gramatikazko tauletara bidaltzen. Halere, ez zen orduan orokortu, ezta xx. mendearen zati on batean [...]» (Urgell 2002a: 74).

¹⁰ Ez dago jakiterik «anomal» delako ideia Pouvreaurena berarena den ala beste batengandik hartu zuen. Esaterako, Oihenartengandik badakigu Etxeberri Ziburukoak hiztegi batez gain «conjugaisons» delako idazlana idatzi zuela (Etxagibel 2014: 201). Pouvreauren lekukotasun goiztar hau erantsi behar zaio, beraz, trinkoak irregularrak zirela uste izan zuten gramatikagileen zerranda luzeari: «Aditz bakunen eta konposatuen —nahiago bada, trinko eta perifrastikoen— antzinasun eta jatorrasunaren arazoan, gauza jakina da, geroztik eta XIX. mendera arte jarrera nagusia izango dena ezartzen du Larramendik (1729: 44-45); hots, adizki konposatuak dira erregularrak eta, beraz, jatorrak, eta bakunak irregularrak» (Gómez 2008: 340).

¹¹ Badira a. laburduradun lekukotasunak *Guero*-n aurkitzen ez direnak (Etxagibel 2014: 186-187). Halaber, oraingoz ezin izan da frogatu h. laburduradun lekukotasun guztiak Harizmendirenak direnak (Etxagibel 2014: 273-275).

Matheu: mat., matt.
 Marc: mar.
 Luc: lu.
 Ioan: io.
 Acteac: ac.
 Romanoe: ro., rom.
 Corinthianoe: co.
 Galatianoe: gal.
 Ephesianoe: eph.
 Timotheo: tim.
 Philemon: phil.
 Hebraicoe: hebr.
 Apocalypsea: apo., apoc.
 Fedeco Articuluez: ig., igand.
 Fedeco Confessionea: conf., confes.

Laburdura horien hasierako letrak larri edo xehe izan daitezke eta dagokien kapitulu edota bertsetaren zenbakiaz lagunduak agertzen dira (zenbaitetan Leizarragaren laburduraren batekin ere).

— Harizmendi: h.

1.2.5.3. «2» *ikurra*

Hainbatetan Pouvreauk euskal hitz bati —batzuetan, itxuraz, frantsesezko ordain bati ere— 2 zenbakiaren antza duen ikurra erantsi zion. Gure hipotesiaren arabera ipar-ekialdeko ahozko iturri bati (herri edota pertsona bati) legokioke (Etxagibel 2014: 505-519).

1.2.5.4. *Euskalki markak*

Pouvreauk, oro har, ez zuen euskalki markarik erabili. Soilik bi kasutan agertzen dira, baina ez sistematikoki: Oihenarten *Les Proverbes basques*-eko azkenaldean den hiztegitxotik ateratako hitzetan eta Leizarragaren *Çvberoaco Herrian vsañçatan ez tiraden...* hiztegitxotik ateratakoetan. Lehen kasuan, Oihenartek berak erabilitako markez baliatu zen, salbu eta, esanguratsuki, Lapurdiri zegozkienak:¹² B = la Basse Naurre; S = la Soule; S. M. = Soule Meridionale; N = la Haute-Naurre. Leizarragaren kasuan, berriz, Oihenartek Zuberoa markatzeko erabili zuen marka bera (S) darabil; esaterako: «Igorçuria, ihorçiria. tonerre. durunda S.».

Horietaz gainera, Oihenartek bidalitako hitz zerrendetan agertzen diren euskalki azalpenak ere kopiatu zituen (guk azpimarratuak):

¹² Oihenartek Labourt eta Labourt Occidental adierazteko L eta L. Oc. laburdurak erabili zituen, hurrenez hurren. Hala ere, Pouvreauk A eskuizkribuan Oihenarten zerrendatik hartu zituen L eta L. Oc. laburduradunak markarik gabe bildu zituen: hala bada, *Ahuz (ahutsa)*, *Araz (aratza)*, *Becoqui, Berretuz (berretcea)*, *Berun*, *Eredu*, *Erne*, *Iguelsu*, *Iharduquitcea* eta *Supu* Oihenarten frantsesezko azalpenekin agertzen dira, baina laburdurarik gabe.

«Arimateguia. le manoir des ames, paradis ou enfer. au pais de soule ce terme n'est vsurpé que pour l'enfer».

«Bedatsea. en Soule c'est le printemps O.».

«Behatza. ongle. en basse nauarre le poulce. behatzaçala. açazcuillua».

«Guiçon belatza. en basse n. homme qui a vn visage agreable» (*belatza*).

«Bethurusta, supercilium. e. bepuruac. en basse nauarre & soule. O.».

«Betuna. en soule. betoine. O. orhe ondo belharra».

«Çaldarra. en biscain vn clou ou froncle».

«Donguea. O. gaixtoa. mauuais c'est vne mot biscain».

«Gunea, en soule veut dire lieu ou endroit, en labourt geste countenance».

«Gura. desir. c'est vne terme de Biscaye duquel Axular se sert souuent».

«Lambroa. en Ipuzcoa & biscaye c'est brouée & lambrozea lors que la brouée s'eleue».

«Lapicoa. tupina. eltcea. en biscaye pot a faire lepotage. en labourt eltcea».

«Lumbratcea. en langage d'Ipuzcoa veut dire nommer».

«Nauca. ordoquia, celhaya. planities. en guipus & naua en haute & basse nau. vne grande plaine proche des montagnes».

«Tussuria. le diable. c'est vn mot du vieil basque du quel on se sert encore en soule».

Bestalde, Oihenarten hitz zerrenda ezagunetan ez den euskalki marka bat aurkitu dugu bi aldiz, *Gipuz.*, agian etorki berekoa:

«Ambiltcea, ambilcatcea. precipiter. culbuter en roulant. glisser ou rouler en glissant Gipuz». «Amea. Gipuz. mere. ama»

I.2.5.5. Gramatikaren erreferentziak

Batzuetan «v. [...] en la gram.» «v. gram.» edo «voyez en la gram.» bezalako laburdurak agertzen dira: «Nekasalea. v. la gram.» (*salea*), «Noa. je vay. v. *ioaitea*, en la gram.», «Nuque. j'auois. Voyez *dut* en *çaitea* dans la gram.»

Gramatikari erreferentzia egiten dioten laburdura horiek ez dira aurkitzen B eskuizkribuko gramatikaren ataletan.¹³ Horregatik, ez dago esaterik Pouvreaux A eskuizkribuari ekin baino lehen jadanik Gramatika prestatua zuen edo soilik buruan zuen egitasmoa zen.

I.2.5.6. Bidalketa-deiak

Bidalketa-deiak eskuarki v. laburdurarekin (*Voyez*) adierazten dira: «Arbalda v. aluarda. baste d'asne», «Lizlarrua. peau de certain poisson pour polir le bois. v. liça».

Horrezaz gain, oso gutxitan I[nfra] eta S[upra] agertzen dira sarrereren baten aldamenean irakurlearen arreta gorago edo beherago eramateko. Esaterako, zutabearen ezkerretara diren «Issuntcea. e. [...]. mulctare» eta «Issuna. issuntza. mulcta» (*issuntcea*) sarrereren azpian S baten zirrimarra agertzen da orrialde bereko lerro batzuen ondoren diren «Isuna. B. amende pecuniaire» eta «Isuntcea» sarreretara bidaltzeko. Agian bere buruarentzako oharrak baino ez dira.

¹³ Parisko Bibliothèque Nationaleko «Fonds celtique et basque» delakoan gorde den 8. eskuizkribuan Pouvreauxen «Grammaire basque»-ren atal batzuk bilduta daude.

II. Hiztegitik frantsesen ereduaz

Hiztegitik artean kopiaketa oso arrunta izan da. Malkiel-i jarraituta Mitxelenak egindako baieztapena bildu du Lakarrak (1991: 218): «kopiaketa gaitzesgarri bainoago ohitura arrunt da eremu horretan [hiztegitik], zintzoenak beren zorrak airtortuz baina, aipamenetara zaletu gabeek nola, mailebatuaz hartzekodunengandik». Ohitura horren adibide bikaina da Oudin-ena, Lakarrak aipatu zuenez:

Bere hiztegia osatzeko Oudinek Pallet, Hornkens eta Covarrubias erabili zituela erakutsi zuten Cooper-ek (1960a, 1962) eta Verdonk-ek (1979); beranduago Guerrek (1988: 502hh) Nebrija gehitu du haren iturrien zerrendan, izan ere Pallet, Hornkens eta Covarrubiasek Nebrijarengan jaso ez zituztenak hartzen baititu Oudinek (Lakarra 1995: 24-25).

Bestalde, lexikografia frantsesaren hastapentzat hartzen den Nicot-en *Le Tresor de la langue françoise* hiztegiak Estienne-engan du jatorri (§ II.3).

Aurrekari horiek kontuan harturik, ez da harritzekoa Pouvreau ere A eskuizkribua burutzeko kopiaketa aritzea. Izan ere, lehendik bagenekien Pouvreaux A eskuizkribuan diren gaztelaniazko ordainak Oudin-en *Tresor des deux Langues Espagnolle et Françoise* hiztegitik (aurrerantzean *Tresor*) bildu zituela (Kerejeta 1991: 869, 12. oh.; Lakarra 1995: 2-3). Oudin-en eragina ez da *Tresor*-era mugatzen: izan ere, Kerejetaren A, B eta C eskuizkribuen edizioan (2003) Oudin-en *Refranes o Proverbios Españoles Traduzidos en Lengua Francesa* liburutik Pouvreaux hainbat erretrau jaso zuela erakusten da. Horietaz gainera, Pouvreaux Voltaire-ren *L'Interpret ou traduction du françois, espagnol & basque* (aurrerantzean *L'Interpret*) edota *Tresora Hirour Lengvaietaqua, Francesa, Espagnola eta Hasquvara*-tik (aurrerantzean *Tresora*) hainbat sarrera jaso zituela frogatua da (Etxagibel 2010: 221-278).¹⁴

Gure hipotesiaren arabera, aipatutakoez gain, Pouvreaux Nicot-en *Thresor de la langue françoise* (aurrerantzean *Thresor*) ere usu erabili zuen (§ II.3).

II.1. Voltaire-ren aztarna Pouvreaurengan

Aipatu berri dugunez, frogatua da Pouvreaux Voltaire-ren *L'Interpret* edota *Tresora*-ko hiztegiak baliatu zela berea egiteko. Horretarako ondoko metodologia erabili genuen:

- Bi hiztegien arteko erkaketa zuzena lekukotasunen batetortzeak jasotzeko.
- Egitura irizpidea (Lakarra 1996: 32): horren bidez frogatu ahal izan genuen Pouvreauren hiztegiaren Voltaire-ren hiztegitik alderantzizko ordenaren (frantses-euskara) hainbat aztarna zirela.
- Hiztegi elebidunaren irizpidea (Urgell 2002b: 19): horren arabera, Oudin-en frantses-gaztelania hiztegiaren aurretik Voltaire-ren euskara-frantsesa lehenetekoa zen.

¹⁴ *L'Interpret* (c.a. 1620) eta *Tresora* (1642) liburu beraren izen desberdineko bi edizio dira. Egia esatera, ezin izan ditugu bataren edo bestearen aldeko froga erabakigarriak aurkitu (Etxagibel 2010: 228).

—Literatur iturrien aurretik hiztegi iturrien lehenetasunaren irizpidea (Lakarra 1994: 60).

Metodologia hori ezarriaz Pouvreauren hiztegiaren 700dik gorako lekukotasun Voltaire-ri legezkioketela ondorioztatu genuen. Gure laginari dagozkion 365ak (%5,70) *Eranskina*-n bildu ditugu (§ VII.1).

II.2. Oudin-en aztarna Pouvreaurengan

II.2.1. Oudin-en Tresor-a

Marc Zuili-k (2006) azaltzen duenez, Cesar Oudin-ek hiztegiaren arloan 1607an *Thresor des deux langues espagnolle et françoise. Tesoro de las dos lenguas española y francesa* hiztegi elebiduna argitaratu zuen (Marc Orry, Paris). Lehenbiziko argitalpen horrezaz gain XVII. mendean zehar ondoko berrargitalpenak inprimatu ziren:

- 1616koa (Vve. Marc Orry, Paris). Cesar Oudin-ek lehenengo edizioari 5.000 sarrera inguru erantsi zizkion —gehienak Covarrubias-en *Tesoro de la lengua castellana o española* hiztegitik (1611) atereak—, bai eta Juan Hidalgo-k 1609an argitaratu zuen *Vocabulario de Germania* hiztegi osoa ere, berak *Vocabulaire des mots de jargon, Vocabulario de Gerigonça* izenburua emanda bada ere.
- 1621ekoa (Paris, Adrian Tiffaine-ren eta Pierre Billain-en argitaraldiak). 1616ko edizioarekin alderatuta osatuagoa da eta sarreraren alfabeto ordena hobetua du.
- 1625ekoa (Brusela). 1616ko edizioaren berrargitalpena.
- 1645ekoa (Paris, Antoine de Sommaville, Augustin Courbé eta Nicolas & Jean de la Coste-ren argitaraldiak). Antoine Oudin, Cesar Oudin-en semeak, aita 1625ean hil ondoren 1621eko edizioa eguneratu, zenbait itzulpen zuzendu eta *Vocabulaire des mots de jargon*-en sarrerak hiztegiaren corpus orokorrean txertatu zituen.
- 1660koa (Paris, Michel Bobin, Simon de Sourd, Antoine de Sommaville, Estienne Maucroy, Jean Depuis, Louis Chamhoudry, Pierre Rocollet, Pierre Moet eta Thomas Jolly, etab.-en argitaraldiak).
- 1660koa (Brusela, Jean Mommarte). Corpusari zenbait sarrera erantsirik eta *Vocabulario de las principales ciudades, villas, reynos, prouincias y rios del mundo* izeneko hiztegia ere eranskin gisa.
- 1675ekoa (Lyon, J. B. Bourdier & L. Aubin, M. Mayer eta A. Beaujollin-en argitaraldiak). Edizio guztien artean osotuena da, 1660ko bi edizioen ekarpen berriak bildu baitzituen.

Pouvreauk Oudin-en hiztegia gaztelaniazko ordainak biltzeko erabili zuen. Gehienetan frantses-gaztelania alea erabili zuen arren —gure laginean, bederen—, behin baino gehiagotan soilik gaztelania-frantses alean ziren zenbait sarrera kopiatu zituen, hala nola:

«Acometamendua. acometimiento. attaque. aggression. assault» (*acometatcea*) < «Acometimiento, *attaque, aggression, assault*» (E / Fr) vs. «*Aggression, acometimiento*», «*Assaut, asalto, arremetida*» (Fr / E).

«Alcabotatcea. faire maquerelage. alcahuetear» < «Alcahuetear, *faire maquerelage*» (E / Fr) vs. «*Maquereller, alcahuetear* (Fr / E).

«Amiamacoa. heron. garça. aue conocida» < «Garça, aue conocida, *heron*» (E / Fr) vs. «Heron, *garça*» (Fr / E).

Areago, argi dago A eskuizkribua elebidun zenean, hots, euskal sarrerak eta haien frantsesezko ordainak bakarrik bilduta zeudenean, hiztegia antolatzeko Oudin-en *Tresor*-a erabili zuela (§ II.4.1). Berriz, azken orduko gaztelaniazko ordainen bilketa hiztegia hirukoitz (§ III) edo lauhoitz (Bilbao 1992: 341-389) bihurtzeko saiakeratza hartu behar da.

Ez dakigu zein izan zen baliatutako edizioa (edo edizioak). Hala ere, 1607koa, 1616koa eta 1621ekoa guk erabilitako 1645eko Antoine de Somaville-renarekin alderatuta baieztatu dezakegu Oudin-en lehen hiru edizio horien artean ez dagoela A eskuizkribua egiterakoan erabili zuena;¹⁵ beraz, badirudi hiztegia eratzten ari zenetik gertuago dauden edizioetako bat (1645?, 1660?) izan zela Pouvreuren iturria.¹⁶

Gure laginean *Tresor*-en gaztelaniazko ordainak dituzten A eskuizkribuko euskal sarrerak 400 dira (§ VII.2), gehienak A letran, Oudin-en hiztegiaren erabilera sistematikoari ekin eta bukatu gabe utzi zuelako seinale, behar bada.

Aipatutako horietaz bestalde, Pouvreauk euskal ordainik gabe —ziurrenik haien euskal ordainak bilatzeko asmoz— *Tresor*-en frantses-espainol aletik beste 21 sarrera jaso zituen (§ VII.3).

II.2.2. Oudin-en Refranes o Proverbios Españoles Traduzidos en Lengua Francesa

Pablo-ren arabera (2007) Cesar Oudin Luis XIII.a erregearen idazkari eta aleman, gaztelania eta italierazko interpretea izan zenak *Gramática Española* eta *Tresor* liburuez gain *Refranes o Proverbios* paremiologia bilduma egin zuen, XVII. mendean behin baino gehiagotan argitaratua, are autorea 1625. urtean hil ondoren, ondoan adierazten denez:

- 1604an C. Oudin-ek Parisen argitaratutako *Gramática Española*-ren eranski-neko *Prouerbes Espagnoles expliquez en Francois* atalean 222 errefrau bildu zituen.
- 1605ean Parisen 2.000 errefrau inguru biltzen diren *Refranes o Proverbios*-en lehenbiziko edizioa argitaratu zuen 1604ko gehigarrian oinarriturik.
- 1608an Bruselan Roger Velpius-ek bigarren edizioa argitaratu zuen funtsean aldaketarik gabe, baina Blasco Garay-ren *Las cartas en refranes* eta Rodrigo Coa-ren *Dialogos* erantsita.

¹⁵ Adibidez, Pouvreauk hiztegiako *Acheria* sarreran *Tresor*-en 1645eko edizioan diren «renard», «vieux renard», «renarde», «renardeau», «renardiere» eta «renarderie» bildu zituen. Kontuan harturik 1607, 1616 eta 1621ekoan soilik «regnard», «regnarde», «regnardeau» eta «d'vn regnard» direla, ondoriozta daiteke Pouvreauk *Tresor*-en 1645 edota 1660ko edizioak erabili zituela.

¹⁶ Gure ustez, 1675eko edizioa bazter uztekoa da, kontuan hartuta Pouvreauk A eskuizkribuko azken eransketak 1665koak bide direla (Kerejeta 1991: 865).

- 1609an Parisen inprimatutako hirugarren edizioan 400 errefrau gehiago dira. Horietaz gain, Alonso Fajardo-ren *Los Proverbios morales* liburutik ateratako 50 «redondillas» eta *Distico del juego de la fortuna* liburutik ateratako zenbait «coplilla» ere jaso zituen.
- 1610ean Frankfurten Jean Gruter-ek *Florilegium ethico-politicum* liburuan latinezko, grezierazko, eta abarreko errefrauekin batera 1605eko edo 1608ko Oudin-enak bildu zituen.
- 1612an Bruselan 1608ko edizioa berrargitaratu zen.
- 1614an Lyonen 1608ko edizioa berrargitaratu zen zenbait errefrau kenduta.
- 1624an 1609ko edizio emendatua argitaratu zen.
- 1634an Bruselan 1608ko edizioa berrargitaratu zen.
- 1659an Parisen hamar argitaratzailek elkarrekin egindako edizioa agertu zen, 1624ko edizioak zituen errefrau berriak gabekoa.

Pouvreauk erabilitako edizioari (edo edizioei) buruz oraingoz ez dago ezer jakiterik.¹⁷ A eskuizkribuan Oudin-en errefrau guztiak orri ertzean kokatuak edo zutabeen lerro artean txertatuak agertzen dira, hots, hiztegiaren lehen idazketaren ondoren erantsi ziren. Ez dakigu zein izan ziren Pouvrearen irizpideak edota zergatikoak sarrerak eta haiei dagozkien errefrauak aukeratzekoan, baina kontua da lagin osoan zehar antzeratsu sakabanatuak direla, Oudin-en gaztelaniazko ordainak ez bezala. Eskuarki, errefrauak hitzez hitz kopiatu zituen, nahiz eta zenbaitetan zertxobait aldatu edota laburtu. Laginean 88 sarreratan 144 errefrau jasotzen dira (§ VII.4); horietarik 48 euskaratuak dira —ziurrenik, Pouvreauk berak itzuliak—.

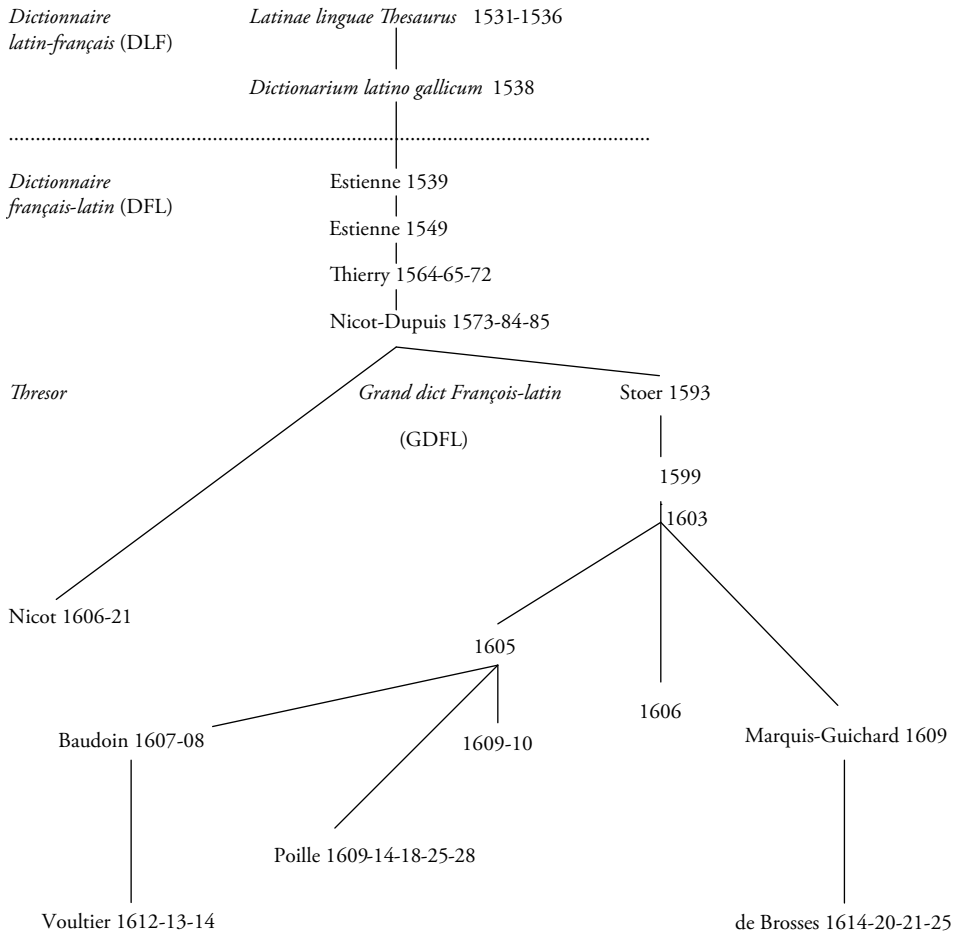
II.3. Nicot-en aztarna Pouvrearengan

Wooldridge-k (1977) Nicot-en *Thresor*-a frantses lexikografiaren hastapentzat hartzen du:

Le Thresor de la langue françoise (1606) de Jean Nicot est la clef du développement de la lexicographie française. Somme de quatre éditions du *Dictionnaire françois-latin* de Robert Estienne, oeuvre qui trace le chemin menant du dictionnaire latin à la affirmation du français comme sujet premier d'un dictionnaire françois-latin il revêt, à travers les contributions de Nicot le caractère d'un dictionnaire français monolingue (Wooldridge 1977, «Matières préfatoires»: «Avant Propos»).

Ikertzaile berak «Filiation du corpus Estienne-Nicot» delakoan Estienne-ren hiztegien eta Nicot-enaren ondoko filiazio zuhaitza aurkezten du (*ib.* «Du latin au française: 1. du dictionnaire latin au dictionnaire française» [3]):

¹⁷ Kasu batean bada aldea Pouvreauk A eskuizkribuan kopiatutako errefrauaren eta guk baliatu dugun 1659ko edizioakoaren artean: izan ere, *Burla* sarrerari dagokion errefrauaren 1659ko «cien dias»-en ordez A eskuizkribuan «cien años» agertzen da. Hala ere, hori ez da nahikoa esan ahal izateko Pouvreauk ez zuela 1659ko edizioa erabili, zeren eta kopia hutsa izan baitaiteke.

Zuhaitzean ikus daitekeenez, Estienne-rengandik bi adar nagusi zabaltzen dira: Nicot-ena eta Stoer-ek egindako Nicot-en argitalpenarena, bien artean *Grand Dictionnaire français-latin* (GDFL) delakoa¹⁸ izanik.

Beraz, Pouvreauk Oudin-en hiztegiak gain berea antolatzeko besteren bat erabiltzeko aukera anitz izan zuen, eta horregatik zaila da zehaztea zein izan zuen eskuetan. Nola nahi den, ondoriozta dezakegu Pouvreauk A eskuizkribuan jaso zuen zenbait lekukotasun Nicot-en *Thresor*-i legezkioketela. Ondorio horretara heltzeko ondoko konparaketak egin ditugu:

¹⁸ *Le Grand Dictionnaire français-latin* (1593-1628) izenburuaren azpian 1593-1628ko tartean atera ziren Estienne-ren *Dictionnaire français-latin* hiztegiaren edizioak bildu ditu Wooldridge-k: «Par le *Grand Dictionnaire français-latin* (GDFL) nous entendons l'ensemble des rééditions du *Dictionnaire français-latin* de Robert Estienne qui de 1593 à 1628 parurent sous les titres spécifiques du *Grand Diction(n)aire français-latin*, *Nouveau Dictionnaire français-latin* ou *Grand Dictionnaire français latin et grec*» (Wooldridge 1992, «Introduction»).

a) *Estienne eta Nicot-en hiztegien arteko konparaketa*¹⁹

Nicot-en *Thresor*-en erabilpenaz ohartarazi gintuen lehenbiziko lekukotasuna A eskuizkribuko *Choria* sarreraren den «Les passereaux crient, paxaros que pian. pipilant passerres» aipua izan zen. Kontua da Jean Nicot-en *Thresor*-eko «Passereaux, Passer, Passerculus» sarreraren «*Les passereaux crient, Pipilant passerres*» aipua agertzen den bitartean, Estienne-ren *Dictionarium latino gallicum*-ean «Passer, passeris. Une passe, Un passereau» baino ez dela agertzen.

Halaber, A eskuizkribuaren ondoko azpisarreraren frantseseko baliokideak soilik Nicot-en hiztegian agertzen dira:

2. taula

A eskuizkribuan	Nicot-en <i>Thresor</i> -en
«Lur argala. terre maigre» (<i>argala</i>)	«Maigre. Terre maigre»
«Arrapoa eltceari edequitea. ecumer le pot» (<i>arrapoa</i>)	«Escumer [...] <i>Quelques fois actif, comme Escumer le pot</i> »
«Astalcoa. echeueu de fil» (<i>astalcatcea</i>)	«Escheueu de fil»
«Beguizatcea. Jetter des oeillades» (<i>beguia</i>)	«Oeillades. <i>Jetter des oeillades</i> »
«Chinguilca ioaitea. aller à clochepied» (<i>chingil</i>)	«Clochepied. <i>Aller à clochepied</i> »
«Illarac çurkairatcea. ramer des poix» (<i>çurkairatcea</i>)	«Ramer. <i>Ramer des poix</i> »
«Vfu hatsa. fi du vilain» (<i>vfu</i>)	«Fi. <i>Fi le vilain</i> »

b) *Stoer vs. Nicot*²⁰

Nicot-en hiztegian diren aipatutako esapideak Stoer-en edizioan ere agertzen dira, bi salbuespenekin: «Escumer» sarreraren ez da «Escumer le pot», eta «Fi» sarrera osoki falta da.

Horrenbestez, zilegi da pentsatzea —beste hiztegiaren baten erabilera alde batera uztekoa ez izan arren— *Pouvreauk Nicot-en Thresor* eskuetan izan zuela.

II.4. Oudin-en eta Nicot-en hiztegien eragina *Pouvrearengan*

Puntu honetara heldu eta gero Oudin eta Nicot-en hiztegien eragina zenbatetarainokoa den neurtzea geratzen zaigu. Horretarako, lau zutabedun bi taula antolatu

¹⁹ Konparaketa egiteko ondoan aipatzen diren hiztegiekin T. R. Wooldridge-k osatutako «Une base interactive de cinq dictionnaires de Robert E et de Jean Nicot» (1992: «Tablé détaillé: Anexes») base interaktibo delakoaz baliatu gara: Estienne-ren *Thesaurus linguae latinae* (1531), *Thesaurus linguae latinae* (1536), *Dictionarium latino gallicum* (1552) eta *Le Grand Dictionnaire françois-latin* (1593-1628), eta Nicot-en *Le Thresor de la langue françoise* (1606).

²⁰ Stoer-ren 1593ko edizioaz eta aipaturiko Wooldridge-ren base interaktiboaz baliatu gara.

dugu (§§ VII.5 eta VII.6). Lehenbizikoa A eskuizkribuaren sarreraren ordenaren arabera antolatua da, hots, aztertutako A eskuizkribuaren sarrera edota azpisarrera bakoitzari Nicot-en edota Oudin-en hiztegietan legezkiekeen frantsesezko ordainak bildu ditugu. Bigarren taula lehenbizikoa bera da, baina Nicot-en orrialde zenbakien arabera antolatua²¹ A eskuizkribuaren egiturari Nicot-ena islatzen den ikusteko.

Bi taulak antolatzerakoan ondoko irizpideak erabili ditugu:

- Alde batera utzi ditugu aurreko atalean (§ II.2.1) ikusitako Oudin-en gaztelaniazko ordainak dituzten sarrerak, egiaztatuak izateagatik.
- Halaber, ez ditugu bildu euskal sarrerei dagozkien frantses ordainak Voltaire-k, Oudin-ek edota Nicot-ek batera dakartzatenean, zeren eta hiztegi elebidunen irizpideari jarraituaz (§ II.1) Voltaire-ri esleitu baitizkiogu. Soilik azpisarrerak dituzten holako sarreretan —informazio gisa— «(Voltaire)» erantsi dugu. Esaterako, Pouvreauk Voltaire-ren «Prunes, *Aranag*» sarrerari legokiokoen *Arana* sarrerari Nicot-en eta Oudin-en hiztegietatik ateratakoak bide diren «prunier» eta «prunaye»-ri dagozkien *Aranondoa* eta *Aranadia* bildu zituen; horrenbestez, gure tauletan sarrera burua eta bi azpisarrerak honela agertzen dira:

3. taula

A eskuizkribuko sarrerak	Nicot-en sarrerak	Nicot-en orrialde zenbakia	Oudin-en sarrerak
Arana. prune. (Voltaire)	Prune.	524	Prune.
Aranondoa. prunier.	Prunier.	524	Prunier.
Aranadia, arandegua. lieu planté de pruniers.			Prunaye. lugar de ciruelos.

- Guk erabilitako 1645eko Oudin-en edizioan zenbait orrialde falta dira: «Chambre» eta «Chapeau» sarreraren artekoak, Ic-Im artekoak, etab. Horregatik ondoko hitzak 1660ko ediziotik jaso ditugu: «chanure», «chameau», «chancre», «chandelle», «chandelier», «le Chandeleur», «chanteau», «image», «imiter», «imitation», «immortel», «imparfait».
- Adibide gisa jaso ditugun sarrerak batez ere etimologikoak dira, gure ustez haietan ongien islatzen delako Pouvrearen erabilera.²²
- Zenbaitetan Pouvreauk —batez ere asmatuak bide diren euskal eratorrietan— ez zituen bildu jatorrizko frantsesezko baliokideak, alegia, A eskuizkribuan frantsesezko hitzei legezkiekeen euskal ordainak bakarrik jaso zituen.²³ Adibi-

²¹ Nicot-en hiztegiaren kasuan edozein frantsesezko ordainetarako agertzen den orrialdearen zenbakia jaso dugu; berriz, Oudin-en kasuan ezin izan dugu gauza bera egin erabilitako edizioan orrialdeak zenbakirik gabe agertzen direlako.

²² Horrek ez du esan nahi Nicot edota Oudin-en sarrerei legezkiekeen lagineko sarrera guztiak aztertu ditugunik: ziurrenik banan-banako azterketa eginez gero berriak agertuko lirateke.

²³ Hori egiaztatua geratzen da Oudin-en frantsesezko eta gaztelaniazko ordainak dituzten sarreretan. Esaterako, gure terminologian, hurrenez hurren, «hiztegi hitza» eta «agerpen bakaneko» neologismoak (Etxagibel 2014: 313-315) diren *Acometaçaillea* (*acometaçea*) eta *Bestaguillea* euskal sarreraren hala frantsesezko ordainak nola gaztelaniazkoak beranduago erantsiak dira.

dez, *Amarra* sarreran *Pouvreauk Nicot-en* eta *Oudin-en* «lien» frantses ordaina jaso zuen; berriz, haren azpisarrera eta gure terminologian «berezko neologismoa» den *Amarradura*-n ez zuen hari legokiokeen «liement» jaso. Horrelako kasuetan frantsesezko ordaina □ taketen artean jarri dugu.

- Frantsesezko ordaina soilik *Nicot-en* hiztegian agertzen bada, letra etzanez markatu dugu. Esaterako, *Argala* sarreran «Lur argala. terre maigre» azpisarrera *Nicot-en* «*Terre maigre*»-ri legokioke, eta ez besteri.

Honela jokatzuz A eskuizkribuaren laginean *Oudin-en* edota *Nicot-en* hiztegiei legozkiekeen eta soilik frantsesezko ordainik duten 1.246 sarrera edota azpisarrera bildu ditugu (% 19,60),²⁴ nahiz eta aipatu dugun bezala azterketa osoa burutu ez dugun.

II.4.1. Bilketaren ezaugarriak

Bi taulak aztertu ondoren honakoak dira atera ditugun ondorioak:

- a) Egitura irizpidea (§ II.1) aplikatuz gero, garbi dago *Pouvreauk Nicot-en* eta *Oudin-en* hiztegiak berearen hezurdura eraikitzeke erabili zituela. Izan ere, *Nicot-en* hiztegiaren orrialdeen arabera ordenatutako taulan ondoko hurrenkerak agertzen dira, besteak beste:²⁵

«aulne», «aulnage», «auiron», «tirer à l'auiron», «aumosne», «aumosnier», «auorter» (59. or.).

«effronté», «effrontément», «effacer», «egratigner», «égal», «egalement», «égualer» (220. or.).

«fleute», «joüer de fleute», «fleuue», «flot», «flux de ventre» (290. or.).

«gay», «gayeté», «gayement», «gaule», «gazon», «gelé», «gemissement» (312. or.).

«saoul», «saouler», «sas», «sasser», «sarriete», «sapin», «sarcleur», «sarcler» (581. or.).

«vefue», «vefuage», «veloux», «vendenge», «vendenger», «veille», «veiller» (652. or.).

- b) *Nicot-en* hiztegian sarreraren barneko ordena ia etimologikoa da. Aitzitik, *Oudin-enean* ordena batez ere alfabetikoa da, eta honek berekin dakar *Nicot-enean* sarrera konplexu beraren barruan agertzen diren hitz familiak *Oudin-enean* maiz sakabanatuak izatea, bestelako sarrerak alfabetoaren arabera tartekatua baitira (behin baino gehiagotan tartea orrialde bateko edo gehiagokoa da); esaterako:

Nicot-en «*coing*, *coignier*» vs. *Oudin-en* «*coignier* [coignoir; coin; coin à battre la monnoye; coin à fendre du bois; marquer ou fendre avec vn coin; se retirer en vn coin; coin de l'oeil; coin de bas; coin de ruë; coins de cheueux; frappé au mesme coin; il n'est pas de bon coin; regarder du coin de l'oeil; coin de beurre; coin de mer; coine] *coing*».

²⁴ Kopuru horri *Oudin-en* gatzelaniazko ordaina duten 402 sarrerak erantsi behar zaizkio (§ II.2.1).

²⁵ Jakina, A eskuizkribu osora zabalduz gero dudarik gabe hurrenkerak gehiago eta osoagoak agertuko lirateke.

Halaber gertatzen da ondokoetan, adibidez:

- «coudre, cousu, cousture» (Nicot) vs. «coudre [...] cousture [...] cousu» (Oudin)
- «fondre, fondu» vs. «fondre [...] fondu».
- «lire, lecteur» vs. «lecture [...] lire».
- «poing, poignet» vs. «poing [...] poignet».
- «sale, salir» vs. «sale [...] salir».

Horregatik zilegi da pentsatzea erraztasunez Pouvreauk bere sarrerak antolazterakoan Nicot-en hiztegia gida bezala erabiltzen ohi zuela aldamenean Oudin-ena zuelarik; esaterako, *Istiltcea* sarreran Nicot-en «embouer» eta Oudin-en «emplir de boüe» biltzen dira.

- c) Gehienetan, Nicot-en eta Oudin-en sarrerak berdinak dira, nahiz eta Pouvreauk Oudin-en grafiak —eguneratuagoak izateagatik, agian— nahiago izan zituen. Adibidez, «Aithorra, aueu» Nicot-enean «Aueu» eta Oudin-enean «Aueu» dira; halaber, «Arhea. herse. occa» Nicot-enean «Herse. Occa» eta Oudin-enean «Herse» (§ III.1.1, 6. taula).
- d) Oudin-en hiztegian Nicot-enean baino eratorri gehiago dira eta hori islatzen da Pouvreaurenean ere; esaterako, ondoko frantses eratorri guztiak Oudin-enak dira:

«aduocasserie» (*auocatalgoa*); «effronterie» (*becoquigabetasuna*); «rachepteur» (*berroreslea, berrestea*); «blanchisseur» (*churitçaillea*); «destructeur» (*deseguillea, deseguitea*); «cousturier» (*ioslea, iostea*).

- e) Badirudi Pouvreauk A eskuizkribuan zenbaitetan Oudin-en hiztegitik ateratako frantsesezko ordainaren orde zaren gaztelaniazkoaren itzulpena aukeratu zuela. Gure laginean ondokoak agertu zaizkigu:

- «Aranadia. lieu planté de pruniers» vs. Oudin-en «Prunaye, lugar de ciruelas».
- «Arramu Iganda. dimanche des rameaux» vs. Oudin-en «Jour des Rameaux, Domingo de Ramos».
- «Botika. boutique d'apocaire» vs. Oudin-en «Apocairerie, tienda del boticario».
- «Cigartsua. pleine de cirons» vs. Oudin-en «Cironniere, cantidad de arados en las manos».
- «Credoa. symbole des apostres» vs. Oudin-en «le Credo, el credo, simbolo de Apostoles».
- «Dembora igortciritsua. temps pleine de tonnerres» (*igorçuria*) vs. Oudin-en «Tonnerreux, tiempo de truenos».
- «Iguzquiz iguzqui. d'vn soleil a l'autre. du matin au soir» vs. Oudin-en «entre deux Soleils, de sol a sol».
- «Iusticia guičona. homme de iustice» vs. Oudin-en «Iusticier, hombre de justicia».

- f) Nicot-en hiztegitik, ondoko motetako lekukotasunak jaso zituen:

— Nicot-en sarrera buruei dagozkien azpisarrerak:

«Cia. gland de chesne» A eskuizkribuko sarrera Nicot-en hiztegian «Gland. Gland de chesne» agertzen da; berriz, Oudin-enean «Gland, castaña». Halaber «Desserta. dessert de table» Nicot-en hiztegian «Dessert, Desserte de table» den bitartean Oudin-enean «Dessert, postre». Orobat, «Illarac çurcaitzatcea. ramer des poix» (*çurcaitzatcea*) Nicot-en hiztegian «Ramer. Ramer des poix»; ordea, Oudin-enean «*Ramer*, enramar», etab.

—Nicot-en sarrera buruei dagozkien latinezko ordainak:

«Escuin vssoa. gay. graculus» (*vssoa*) honela agertzen da Nicot-en hiztegian: «Gay, qu'on prononce Geay. Graccus. gay. Gracculus». Halaber, «Destarta. lourdaut. etourdi. O. rudis. rusticus» Nicot-enean «Lourdaut. Rusticus».

Batzuetan frantsesezko ordaina jaso beharrean latinezko ordaina frantsesez itzuli zuen: «Ioçaçu barrika. percez la barrique» (*ioitea*) azpisarrerari Nicot-en «Percer. Percer de muiz. Dolia Terebrare» sarrera legokioke, baina ematen du Pouvreauk zuzenki latinezko ordaina frantseseratu zuela. «Bocata. buée. lexiue» sarreraren ere itxuraz Nicot-en «Buée, Lixiuium» sarreraren latinezko ordaina frantsesez jaso zuen. Berriz, «Chuchurlaria. susurro» sarreraren frantsesezko ordaina alde batera utzi zuen eta soilik latinezkoa jaso: «Mesdire. Qui mesdit d'aucun par derriere, Susurro».

— Nicot-en sarreren sinonimoak edo adierak:

Behin baino gehiagotan Pouvreauk Nicot-en sarreretan diren sinonimoak edota adiera desberdinak ere jaso zituen:

«Andrea. dame. maitresse» < «Dame. Dame ou maistresse»; «Arraya. gay. joyeux» < «Gay. Gay et joyeux»; «Arraiqui. gayement. joyusement» (*arraya*) < «Gayement. Gayement et joyusement»; «Atçartcea. eueiller. exciter» < «Exciter. Exciter id est Eueiller»; «Bermea. plege. caution» (*bermatcea*) < «Caution. Vn pleige et caution»; «Icitcea. faire peur. auoir peur» (*icialdura*) vs. «Peur. Auoir peur. Faire peur»; «Ikuztea. ikutzea Liz. nettoyer. lauer» vs. «Lauer. Lauer et nettoyer».

- g) Guztira A eskuizkribuan 153 dira Nicot-en hiztegian soilik diren frantsesezko ordainak. Haiei Pouvreauk euskal ordaina egokitzerakoan baliatu zituen iturrien arabera ondoko taldeetan banatu ditugu:

— Euskal ordaina literatur lekukotasuna da (62)

A (14): *altza; andrea; andrecaria; aratza; artaldea (ardia); arteguia (ardia); arhea; arheatcea; arhatçailla (arhea); arrapatcea; arratsean; arraya; arraiqui; atçartcea.*

B (11): *baquetiarra; barka dieçadaçu (barkatcea); beguiztatcea; beguitarte eguitea; el-karganic bereztea; berecia (bereztea); bermea (bermatcea); begui betheriatsuac (betheria); biz hala; bonachera; burlatcea norbaitzez (burla).*

C (7): *çahagüia; çathicatcea; çauria; gende chehea (chehatcea); parra choria; conseil-latcea (conseillua); çurmindua.*

D (5): *desordenatua (desordenua); ene despendioz (despendatcea); ezta deusic (deusa); dolutcea; dolutsua.*

I (19): *esnearen iaitea; icerdia; ichiltcea; icitcea (icialdura); ez icusi iduri eguitea (iduria); iduriz; ifinia (ifintcea); igurikitça (igurukitcea); iguzquizatcea; ihartcea; ikaslea (ikastea); ikuztea; ikuzgarria (ikuztea); imiquia; athea ioitea; irakazlea (irakaztea); vr iraquina (iraquitcea); isuria (isurtcea); ithur vra (ithurria).*

V (6): *valenta; valiatcea; vbobia (vra); vrrupatcea; vsaintcea; ene vstez.*

— Euskal ordaina iturrietan aurki zezakeenaren aldaera da (3)

C (1): *vr chort.*

D (1): *deklaratçailla (deklaracionea).*

I (1): *irakasia (irakaztea).*

— Euskal ordaina ahozkoa da (40)

A (7): *andaçaina; argaltasuna; arrega; aspretcea; astalcatcea; astalcoa (astalcatcea); ausartcea.*

B (8): *baba leka; batayaharria (batayoa); bero hari da; bethaldea; bigarrenecotz (bia); hil biloac; bocata; burdin arrastelua.*

C (10): *çamuka; chatarra; chinguilca ioaitea; chiquiro ezpalda; chirlac; chiorlaria; chopina; churiquetac; churpatcea; cia.*

D (1): *desserta.*

I (6): *behiaren iaiitea; iaya eguna (iayotcea); ichaka; ilhaintxa; istragalatcea; istiltea, istillatcea, istilztatcea.*

V(8): *vfu hatsa; vgatz alaba; vrrupa; vrsain eguitea; vsaindua; escuin vssoa; vste gabe; vztartcea (vztarria).*

— Euskal ordaina O SP zerrendetako²⁶ da (5)

A (2): *apobelatza; asnaur eguitea.*

B (1): *bassothea (bassa).*

C (1): *cipertcea.*

D (1): *destarta.*

— Euskal ordaina Voltaire-ren hiztegiari dagokio²⁷ (5)

B (3): *babaçuça; bassurdea (bassa); billusia (billuzgorria).*

C (1): *cutchua.*

I (1): *ikastea.*

— Euskal ordainak Pouvreaux asmatutako eratorri, elkartu, esapideak, etab. dira (38)

A (5): *adreilluz eguina; lur argala; arrapoa eltceari edequitea; arrastuan; aztietan edo aztiquetan dabilla.*

B (8): *barrentcea; bederatcitan; berritsua; berrogoytan; bide harritsua; bilhurtcea; billuzgorritcea; bortcharia.*

C (9): *begui ceiharrez behatcea; chuchurlaria; churiz vestitua; bat banacaco combata; conseillu emaillea; conseillu esque dago; conseilluquetan ibiltea; costumaz; illarac çurkaitzatcea.*

D (5): *guiçon deliberatua (deliberacionea); desgogara çait; deydarguillea; distiadura; doluzco arropac.*

I (9): *iaincotiartcea; iausica; ifintça (ifintcea); iguzqui mina; ikasgaya (ikastea); in-contru onez (incontratcea); ioçaçu barrica (ioitea); iruna (irutea); istragala eguitea.*

V (2): *vrradura; idi vztarri bat.*

²⁶ Horren arabera, baliteke Pouvreaux Nicot-en hitzetarako aurkitu ez zituen euskal ordainak Oihe-narti galdetu izana.

²⁷ Jakina, euskal ordain horiei dagozkien frantsesezko hitzak Nicot-en hiztegian ere agertzen dira, baina adierazi dugunez (§. II.1) lehentasuna Voltaire-ren hiztegiari eman diogu elebiduna izateagatik. Esaterako, «Gresle» Nicot-en hiztegian da, baina Voltaire-renean euskal ordainarekin agertzen da: «Gresle, *Babaçuça*».

- h) Guztira 113 lekukotasun dira soilik Oudin-en hiztegian direnak. Nicot-ene-kin erabilitako irizpide beraren arabera ondoko taldeetan banatu ditugu:

— Euskal ordaina literatur lekukotasuna da (46)

A (4): *aisetcea; alleguera; ardianchua; arramu igandea*.

B (8): *barazcaria (barazcaltcea); bassoilloa (bassa); beiraquia; bekaiztea; belecumeac; bermatcea; bihurria; bruma*.

C (7): *çabaritea; camutza; chalupa; cimurdura; consolagarria (consolatcea); credoa; curiosqui*.

D (8): *descargua; deseguillea; desencusatcea; despendatcea; diferenciatcea; diferentqui (diferencia); dotatcea (dotea); dukezza*.

I (13): *icipera (icialdura); dembora igortciritsua (igorçuria); igorria (igortcea); iguzquiz iguzqui; iharduquitcea; lur ikaratce handia; iraka; iratçartçaillea (iratçartcea); irauingua (irauinguitcea); irrigarria; irriscua; irriscatcea (irrisca); itchequina (itchequitcea)*.

V (6): *visita; vrdaldea (vrdaina); vrdina; vrgoitcea; vrruntcea; vrthetic vrthera*.

— Euskal ordaina iturrietan aurki zezakeenaren aldaera da da (1)

A (1): *angueruzcoa*.

— Euskal ordaina ahozkoa da (23)

A (1): *astoqueria*.

B (5): *balacatçaillea (balacatcea); bandulera, mandulera; belachte; beraturia; botika*.

C (6): *chassa; chimignuqueria; chiquiroquia; churitçaillea; çamal cintça; cotilluna*.

D (2): *dentilla; donaberac*.

I (7): *icicorra (icialdura); idiçaina; iguzqui belharra; ioslea (iostea); irauaslea (irauastea); irrizquina; irulea (irutea)*.

V (2): *vitaillatcea; vnbadura (vnbatcea)*.

— Euskal ordaina O SP zerrendetakoa da (1)

V (1): *vdararnoa (vdarea)*.

— Euskal ordainak Pouvreaux asmatutako eratorri, elkartu eta esapideak dira (44)

A (7): *aranadia, arandegua; armendoladia; arranocumea; atçartçaillea (atçartcea); bere ohoreari atbeka eguin dio; auocatalgoa*.

B (6): *becoquigabetasuna, becoquigaberia; berreroslea (berrerozte); bide celbaya; bo-toinguillea; buatsua*.

C (10): *chaflatcea; cantoinatcea; chiribicaria (chiribiria); cigartsua; vrrez eta cilbarrez; cithalqui; commaitcea; condicionerequin; chapel cordoia; curchetatcea*.

D (9): *debauqueria; desohoramendua (desohorea); desplacergarria; destartqui; disgraciatcea; dobladura (doblea); dohacabetcea; dudacorria; duga*.

I (11): *igueriketac (iguera); ikaradura; incensu toquia; irakaztunqueria (irakaztea); irauasçaillea (irauastea); irauastuna (irauastea); irauinguidura (irauinguitcea); irrizquin-itea; irrizquintça; itçalgaizqueria; iusticia guçona*.

V (1): *vrrezatçaillea*.

Laburbildurik, Pouvreauk Nicot eta Oudin-en hiztegiak —biak batera— gidatzat hartu zituen berea eraikitzeke,²⁸ hala frantses, gaztelania zein latinezko ordainak haietatik jasoaz, nola haietan bildutako frantses hitzen euskarazko baliokideak bilatuz eta, antza denez, aurkitu ezean bere kabuz asmatuz. Arakatzeara osoa izan zen: izan ere, A-tik V-raino A ezkuizkribuko lagina eta hiztegien artean elkarganako egokitasunak garbiak dira Eranskinetako bi tauletan ikus daitekeenez.

III. Hiztegiaren eraketa

Bilbaok adierazi duen bezala (1992: 342), ematen du Pouvreauren azken helburua hiztegi laukoitz bat egitea izan zela, B eskuizkribuaren 245. orrialdean den argitaratzeko baimen eskaeraren zirriborroaren arabera:

De la part de Nostre bien-ami Siluain Pouureau, Preste du diocese de Bourges
Nous a esté exposé qu'il a traduit en Langue Basque un Liure qu'il intitule Iesusen Imitacionea sur le latin de Thomas de Kempis [...]. Qu'il a aussi dressé une Grammaire Basque et François avec quelques Dialogues familiers pour le commerce des deux langues, Et de plus un Dictionnaire Basque, François, Espagnol et Latin. Lesquels Liures etant approuvez et iugez utiles au public il desireroit mettre en lumiere, et faire jmprimer (ap. Vinson 1892: 97-99).

Hortik ondoriozta dezakegu Pouvreauk zirriborro hori idatzi zuenerako *Iesusen Imitacionea* ez beste itzulpenak argitaratuak zituela, bestela baimenaren eskaerak hauetara ere hedatuko baitzukeen. Kontuan harturik *Gudu espiritual*a 1665. urtean argitaratu zela, oso litekeena da zirriborro hori beranduagokoa izatea. Bestalde, elebiduna zen A eskuizkribuko hiztegia 1659-1661 tartean idatzi bide zuen (Etxagibel 2014: 17, 4. oh.), eta B eskuizkribuko kopia 1663an (Etxagibel 2014: 17-18). Tesian erakutsi dugunez (Etxagibel 2014: 334-335) Pouvreauk A eskuizkribuan itzulpenetan eskusiboki erabilitako hainbat hitz bildu zuen, hots, itzulpenak egiten hasi zenean, behintzat, Pouvreauren asmoa euskara-frantses hiztegi elebiduna egitea izan bide zen. Euskara-frantses-gaztelania hirukoitza²⁹ eta Bilbaok erakutsi duenez (1992: 341) C eskuizkribuan³⁰ den euskara-frantses-gaztelania-latin hiztegi laukoitzaren saiakerak geroagokoak izango lirarteke.

²⁸ Tesia burutu ondoren egindako H letraren edizioan gure hipotesi hau indartzen duten bi sarrera laueledun agertu zaizkigu, A eskuizkribuan orain arte aurkitutako bakarrak: «Harilcattea. deuidet du fil. ouillar. glomerare» eta «Harilcaia. deuidet. argadijo. rhombus. girgillus». Hasieran sarrerak elebidunak ziren, hots, euskal sarrera buruak eta frantseseko ordainak ziren osagai bakarrak, baina ondoren Pouvreauk Oudin-en *Tresor*-etik gaztelaniazko ordainak eta Nicot-en *Thresor*-etik latinezkoak erantsi zizkien ondoan adierazten denez: «Ouillar, *deuidet le fil & mettre en pelotons*» (Oudin-en *Tresor* 1645 I); «Deuidet du fil par pelotons. Glomare. Aglomerare» (Nicot-en *Thresor* 203); «Argadillo o argadijo, *vn deuidoir à deuidet de fil ou la lain*» (Oudin-en *Tresor* 1645 I); «Deuidet ou deuidoir, ou deuideau. Rhombus. Girgillus» (Nicot-en *Thresor* 203).

²⁹ Baliteke hiztegi elebidunaren eta laukoitzaren artean hirukoitz baten saiakera izatea. Batetik, A eskuizkribuan erantsitako gaztelaniazko baliokideek hori iradokiko lukete eta, bestetik, C eskuizkribuko sarrera gehienak hirukoitzak dira, euskara-frantses-gaztelaniazkoak, hots, hiztegi laukoitza egiteko abiapuntua balizko hirukoitz bat izan balitz bezala.

³⁰ Kontuan harturik Pouvreauren hitzetan (argitaratzeko baimenaren eskaeran eta Alejandro VII.a Aita Sainduari egindako *Philotea*-ren eskaintzan) *Imitacionea* latinetik euskaratu zuela (Etxagibel 2014: 15, 3. oh.), esanguratsua da C eskuizkribuan *Imitacionea*-n eskusiboki erabilitako *Asquittea* (*asco*) lati-

Hiztegia antolatzen ez dakigu zehazki noiz hasi zen, baina kontuan harturik A eskuizkribuko laginean *Guiristinoaren Dotrina* liburutik jaso zuen lekukotasun eskusiboen kopuru urria, *Philotea*-koekin alderatuta (Etxagibel 2014: 334), ematen du 1656. urtetik aurrera, hots, *Dotrina* argitaratu ondoren ekingo ziola antolaketa lanari. Hiztegiako antolaketa hasi zenean ez dago dudarik Pouvreauren euskarria Voltaire-ren *L'Interpret* edota *Thresora* izan zela,³¹ garaiko frantses-euskara hiztegi bakarra izanik, berea antolatzeko oinarrizko hezurdukat hartu bide baitzuen (§ II.1), hori bai, euskara-frantses hiztegiaren norabideak eskatu bezala alderantzizko ordenan jarrita, hots, Voltaire-renean xede-hizkuntza zen euskara iturri-hizkuntza bihurtuta. Nomenklatura handiagotzeko, besterik ezean, alderantzizko bidez baliatu zen, hots, Nicot-en edota Oudin-en frantsesezko nomenklaturari euskal ordainak emateaz, eta horretan dudarik gabe dagoeneko *Guiristinoaren Dotrina* burutzeko lagungarri izango zitzaion Leizarragaren *Testamentu Berria* beste euskal autoreen testuak baino askoz funtsezkoagoa suertatuko zitzaion (Etxagibel 2014: 178-179).³² Izan ere, euskarazko bertsetak irakurri ahala *Testamentu Berria*-ren frantsesezko bertsioen batez³³ edota *Vulgata*-z lagunduta Nicot-en edota Oudin-en hiztegietakoa sarreretan Leizarragaren arabera haiei zegozkien euskal ordainak erantsi baitzitzakeen. Hiztegiaren antolakuntzan frantsesezko hiztegiez gain Pouvreauk berak euskaratutako frantsesezko testuak ere erabili zituen helburu berarekin (Etxagibel 2014: 155-157). Baina, frantsesa ez zen abiahizkuntza bakarra izan, euskara, gaztelania eta latina ere erabili baitzuten ondoan azaltzen denez.

nezko ordainik gabe agertzea, eta are esanguratsua da gure laginean agertzen diren *Imitacionea*-n eskusiboki erabilitako 22 lekukotasun latinezko ordainik gabe izatea (Etxagibel 2014: 321-327). A eskuizkribua antolatzen eta *Imitacionea* euskaratzen ari zenean Pouvreauren asmoa hiztegi laukoitza egitea izan balitz, zentzuzkoena lirudike latinezko ordainak jasotzekak. Horregatik, pentsatzekoa da hiztegi laukoitzarena beranduago otu zitzaiola. Bilbaoren arabera (1992: 341) ziurren C eskuizkribua 1665eko maiatzaren 12a eta abuztua bitartean idatzia izan zen.

³¹ Gure hipotesiaren ildoan, hiztegia antolatzen hasi zeneko Voltoirerenaz gain soilik Oihenarten *Notitia*-ko gaztelania-euskara hitz zerrenda etimologikoa ezagutu ahal izan zuen: izan ere, *Les Prouerbes* euskara-frantsesezko paremiologia bilduma 1657an argitaratu zen, eta ematen du Etxeberriren hiztegia 1663-1665 tartean eskuratu zuela Oihenarten bitartez (Etxagibel 2014: 201-211). Halaber, Jakes de Belaren hiztegia ezagutzekotan (baina galdua da eta, beraz, ez dago egiaztatzerik), beranduago behar izan zen 1660-1666ko tartean idatzi bide baitzuen (Peillen 1983: 127), eta antzeko zerbaite gertatzen da Bidegarayrenarekin (Etxagibel 2014: 520).

³² Zenbaki absolututan Leizarraga izan liteke Pouvreauren iturririk oparoena, izan ere: ERL, FHNL, FHL eta FEL motetako 377 lekukotasunez gain (Etxagibel 2014: 260-264) FAL diren 350ek Leizarragaren testuan dute lehen agerpena (Etxagibel 2014: 295).

³³ Kontuan harturik Frantses Elizaren *Nouveau Testament*-en frantsesezko bertsio ofiziala Denis Amelotek 1666an bukatu zuela (Julia 1997: 381) eta Sacy-k prestatutako jansenisten *Nouveau Testament* —Mons-ekoa izendatua— (*ib.* 382) 1667an argitaratu zela, ematen du Pouvreau kalbindarrek egindako bertsioen batez baliatu zela. Beste aukera da 1564an frantsesez eta latinez argitaratutako René Benoît-en *Bible bilingue* edota apaiz berak 1588an imprimarazi zuen Bibliaren bertsio frantsesa eskura izatea (ap. frantsesezko *Wikipédia*, s.v. *René Benoît*). Horren harira esanguratsua da Pouvreauk Nicot-en hiztegiaren eta Oudin-enean aipatzen ez den «rabillure» eratorria Benoît-engandik jaso bide zuela (cf. edizioan *Antolatzea* sarreran *antoladura*-ri buruzko oharra).

III.1. Abiahizkuntza: frantsesa

III.1.1. *Voltoire, Oudin eta Nicot-en hiztegiak*

Pouvreau ez zen Voltoire-ren hiztegitik jasotako sarrerak kopiatzera edo Oudin edota Nicot-en frantsesezko banako sarrerei euskal ordainak ematera mugatu; ordea, bi hiztegitik aurkitutako azpisarrera asko (eratorriak, esapideak, etab.) ere euskaraz ematen ahalegindu zen eta, gainera, testuetarik jasotako hitz eta aipuak, atsotitzak, ahozko hitzak, neologismoak, etab. sarrerak osatzeko erabili ohi zituen ondoko adibideek erakusten dutenez:

4. taula

A eskuizkribua	Nicot	Oudin
Alocacera (FHL: Lç). mercenaire. homme de journée. loüager.	Louagier.	Loüagier.
Alocairua (FHL: Lç). loüage. prix. salaire.	Louage.	Loüage.
Alocairuan emaita (FHL: Lç).	Donner a loüage	
Alocairuan hartzea. prendre a loüage.	Louer maison, c'est et bail- ler et prendre à louage.	Prendre à loüage.
Alocatcea (FHL: Lç).		

Alocacera sarreran, «loüagier», «loüage» eta «donner à loüage»-ri Leizarragaren *Alocacera*, *Alocairua* eta *Alocairuan emaita* esleitu zizkien, hurrenez hurren. Berriz, «prendre à loüage»-rako ez zuen euskal baliokiderik iturrietan aurkitu, nonbait, eta itzultza mugatu zen. Azkenik, sarrera osatzeko Leizarragaren *Alocatcea* erantsi zuen.

5. taula

A eskuizkribua	Nicot	Oudin
Aratza (FHL: O). net. nitidus. Aratztea (FEL: Harb). Aratztasuna (FHL: EZ). netteté. Aratzqui (FHL: EZ). nettement.	Net. Net, Nitidus. Netteté. Nettement.	Net. Netteté. Nettement.

Aratza sarreran, «net», «netteté» eta «nettement»-i, hurrenez hurren, Oihenarten *VocPo*-ko *Aratza*, eta Etxeberriren *Aratztasuna* eta *Aratzqui* esleitu zizkien, eta osagarri gisa Haranbururen *Aratztea* erantsi zuen.

6. taula

A eskuizkribua	Nicot	Oudin
Arhea (FHL: Ax). herse. occa. Arheatcea, arhatcea e. herser. occare. Arhatçaillea e. occator.	Herse, Occa. Hercer, Occare. Herceur. Occator.	Herse. Herser Herseur

«Herse», «herser» eta «herseur»-i Axularren *Arhea* eta Etxeberriren erreferentziadun *Arhatcea* eta *Arhatçaillea* esleitu zizkien.

7. taula

A eskuizkribua	Nicot	Oudin
Aztea , haztea. nourrir. (Voltaire). Az aita (FHL: EZ). pere nourrissier. Az ama (FHL: Ax). mere nourrice. Azcuntça (e). nourriture. Azmendua (FAL: EZ, Hm). nourrissement.	Nourrir. Nourrissier. Nourrise. Nourriture. Nourrissement.	Nourrir. Nourrisier. Nourrise. Nourriture. Nourrissement.

«Nourrir» Voltoireren «Nourrir. *Haztea*» sarrerari legokioke. «Nourrisier», «nourrise», «nourriture» eta «nourrissement» eratorriei, hurrenez hurren, Etxeberriren *Az aita*, Axularren *Az ama*, Etxeberriren erreferentziadun *Azcuntça* eta Etxeberriren edo Harizmendiren *Azmendua* esleitu zizkien.

8. taula

A eskuizkribua	Nicot	Oudin
Baicen (FHL: EZ). sinon. postponitur. Ni baicen. sinon moy. Ezta baicen (FHL: EZ).	Sinon. Il n'y a point d'exception.	Sinon. Sinon moy, que moy.

«Sinon»-i *Baicen* egokitu zion. Berriz, «sinon moy» itzultzera mugatu zen, antza denez. Azkenik, Etxeberriren aipua osagarri sartu zuen.

9. taula

A eskuizkribua	Nicot	Oudin
Banqueta (FAL). banquet. Banquetatcea (FHL: Lç). banqueter. Banquencia, bonbacia a. banqueterie.	Banquet. Banqueter. Banqueterie.	Banquet. Banqueter.

«Banquet», «banqueter» eta «banqueterie»-ri, hurrenez hurren, FAL den *Banqueta*, Leizarragaren *Banquetatcea* eta Axularren *Banquencia* eta *Bonbacia* esleitu zizkien.

10. taula

A eskuizkribua	Nicot	Oudin
Beira (FHL: Ax). verre.	Verre.	Verre.
Beira bat vr hotz huts (FHL: Ax).	vn seul verre d'eau froide.	
Beiraquia (FHL: Ax). verre. verrerie.		Verrerie.
Beiraquiaren pare gara. a.		
Beiraquizco bachera (FHL: Ax).	vaiselle de verre.	
Bere etchea beirez daducanac estaliric ezpeça auric bertenera harriric. O. pr. 92. Que celuy qui a sa maison couverte de vitre ne jette point de pierre sur celle d'autrui.		

«Verre», «verrerie» eta «vaiselle de verre» Axularren *Beira*, *Beiraquia* eta *Beiraquizco bachera*-z ordezkatu zituen, eta sarrera osatzeko Axularren bi aipua eta Oihenarten atsotiz bat erantsi zituen.

11. taula

A eskuizkribua	Voltoire
Iaka, gippoina. pourpoint. Oyala jakataco. a. estoffe pour faire vn pourpoint. Iakagaya (Neolog). de quoy faire vn pourpoint.	pourpoint, Iaqu edo giponya.

Voltoire-ren sarrera osatzeko Axularren aipuz gainera berak asmatutakoa bide den *Iakagaya* eta dagokion frantsesezko ordaina erantsi zituen.

12. taula

A eskuizkribua	Nicot	Oudin
Içaria, neurria (FHL: Lç). mesure.	Mesure.	Mesure.
Esquerdunari mucurru içari. pr. 154. A celuy qui e[st] reconnoise[nt] faut donner la mesure comble.		
Isartcea (FHL: Lç). mesurer.	Mesurer.	Mesurer.

«Mesure» eta «mesurer»-i, hurrenez hurren, Leizarragaren *Içaria* eta *Isartcea* (sic, *Içartcea*-ren ordeza) egokitu zizkien eta adibide gisa Oihenarten atsotizta bildu zuen.

Testuetan euskal ordainik aurkitu ezean, ahozko hizkuntzara edo neologismoetara jotzen zuen:

13. taula

A eskuizkribua	Nicot	Oudin
Armendola (Ahoz). amende. fruit. Armendolondoa (Neolog/ <i>Phil</i>), armendolatcea (Neolog). Amendier Armendoladia (Neolog). lieu planté d'amendiers.	Amande. Amandier.	Amande. Amandier. Amendaye.

«Amande», «amandier» eta «amendaye»-rako, hurrenez hurren, ahozko *Armendola* eta berak asmatuak bide diren *Armendolondoa* / *Armendolatcea* eta *Armendoladia* aukeratu zituen.

14. taula

A eskuizkribua	Nicot	Oudin
Arrogaceria (<i>Phil</i> /Ahoz.F). volerie. pillerie. rapine. Arrogatcea (FEL: EZ). voler. piller. Arrogaria (Neolog), arrogatçaillea (<i>Phil</i> /Neolog). voleur, pillieur.	Volerie Voler. Voleur.	Volerie. Voler. Voleur.

«Volerie»-rako ahozko fosildua³⁴ bide den *Arrogaceria* aukeratu zuen. «Voler»-en baliokidea Etxeberriengan aurkitu zuen eta «voleur»-i ziurrenik berak asmatutako *Arrogaria* eta *Arrogatçaillea* esleitu zizkion.

15. taula

A eskuizkribua	Nicot	Oudin
Debauxqueria (Neolog). debauche. Debauxatcea (Neolog). debaucher.	Desbaucher.	Desbauche. Desbaucher.

«Desbauche» eta «desbaucher»-i berak asmatutako *Debauxqueria* eta *Debauxatcea* esleitu zizkien, hurrenez hurren.

16. taula

A eskuizkribua	Nicot	Oudin
Dixidua (Ahoz). menace. Dixidatcea (FAL: EZ, Ax). menacer. Dixidaria (Hizt. Hitza), dixidatçaillea (Hizt. Hitza). menaceur.	Menace. Menacer. Menaceur.	Menace. Menacer. Menaceur.

³⁴ «Ahozko fosildua» terminoa Pouvreuren hiztegian gaur egun galduak izan arren xvii. mendeko mintzairan arruntak bide ziren hitzak izendatzeko darabilgu. Holako hitzak, nolabait esateko, hiztegian fosilduak geratu dira (Etxagibel 2014: 306-307).

«Menace», «menacer» eta «menaceur»-i, hurrenez hurren, ahozkoa den *Dixidua*, Etxeberriren edo Axularren *Dixidatcea* eta berak asmatutako *Dixidaria* eta *Dixidatçaillea* esleitu zizkien.

17. taula

A eskuizkribua	Nicot	Oudin
Cruxpetac (Ahoz). bignets.	Bignets.	Bignet.

«Bignets»-erako ahozkoa den *Cruxpetac* aukeratu zuen.

18. taula

A eskuizkribua	Nicot	Oudin
Dentilla (Ahoz. F). dentelle.		Dentelles.

«Dentelles» itzultzeko ahozko fosildua den *Dentilla* erabili zuen.

III.1.2. *Pouvreuren itzulpenak*

Hiztegitik frantsesengan oinarri hartuta erantsi zituzenez gain, euskal hitz eta esapide batzuk zuzenean hartuak dira berak egin zituen itzulpenetatik eta, hortaz, haiek egiteko erabili zituen jatorrizko testuek iradokiak dira. Hala gertatzen da, bada, Richelieu-ren *Instruction du Chrestien* liburuko itzulpena den *Guiristinoaren Doctrina*-n erabili zituen eta hiztegian jaso zituen hainbat hitzetan, bai eta *Philotea*-renetan edo Daniel de Priezac-ek 1649an idatzitako *Privileges de la Sainte Vierge* liburuko euskal bertsoia den *Andre Dana Maria Pribilegiatua*-renetan. *Gudu espiritual*-ari dagokionez, ez dakigu *Pouvreau Il Combattimento Spirituale* italierazko testuaz edota haren frantses itzulpena den *Le Combat spirituel*-ez baliatu zen.³⁵

Ondoan aipatzen direnak *Pouvreauk* —eta berak soilik— direlako itzulpenetako batean erabilitako hitzak dira (Etxagibel 2014: 322-327):

— *Guiristinoaren Doctrina*-ren esklusiboak³⁶

«Ceruraz guero. apres estre arriué au ciel» (*cerüa*).

Gure Saluatçaillea ceruraz guero. Apostoluen gainera iausti cenean (*Guir* 68) < «lors-qu'après l'Ascension de Nostre Seigneur il descendit sur les Apostres» (*Inst* 74).

«Claratuqui. explicite[ment]» (*clara*).

³⁵ *Pouvreauk* itzulpena egiteko 1658an Parisen Guillaume de Lvyne-k argitaratutako *Le combat spirituel traduit pour le R. P. D. Olympe Massotti* edizio elebiduna erabili bide zuen (Vinson 1891: 114). Guk izenburu bera duen 1659an Geoffry Marcher-ek argitaratutako izen bereko edizioaz baliatu gara *Gudu*-ri dagozkion frantseseko eta italierazko aipuak jasotzeko.

³⁶ *Guiristinoaren Doctrina*-ri dagozkion frantseseko aipu guztiak 1642an argitaratutako *Instruction du Chrestien* liburutik atereak dira (Imprimerie Royal, Paris).

Baldin nihorc erraiten badu Esquritura Sainduac eztuela nihon ere claratuqui errai-ten badirela çazpi Sacramendu (Guir 250) < «Que si on dit que l'Escriture ne dit expressément en aucun lieu qu'il y ait sept Sacremens» (Inst 274).

«Bat banacaco combata. duel» (*combata*).

Cein ere Iusticiaco nausiec pairatcen baitituste Iaincoaren eta munduaren aiticinean madaricatceco diren bat banacaco combatac (Guir 157) < «Les Magistrats qui tolerent les duels detestables deuant Dieu & deuant les hommes (Inst 172).

— *Andre Dana Maria Pribilegiatua*-ren eskusiboak direnak³⁷

«Berdindura, berdintasuna» (*berdina*).

Etcheguille Nausi iaquintasunac [...] seinalatcen baititu eta berezten behar diren par-timenduac, figuren berdindurac < «Le çavant architecte [...] il en trace un modele sen-sible ou il marque la distribution des p[ar]ties, la symmetrie des figures» (POB 36).

«Ethorquizco cutsua. tache d'origine» (*cutsua*).

eta priuilejio beregaineco batez libratua licen ethorquizco cutsu hartaric < «que par un singulier priuilege, elle fust affranchie de cette contagion originelle» (POB 88).

«Iaincozqui. diuinement».

Nola Iaincoaren semea Iaincozqui hautatu içan baitcen millaren artean < «Com. Il auoit esté diuinement choisi entre mille» (POB 48).

— *Philotea*-ren eskusiboak direnak.³⁸

«Acometadura» (*acometatcea*).

Vlic ezgaituste penatcen bere acometaduraz (Phil 243) < «Les mouches ne nous in-quiétent par leur force» (Intr III, X).

«Bere buruaren afruntatcea. se donner trop de peine» (*afruntua*).

Contrara gaizqui emaitetasuna hastio duena afruntatuco da bere burua, ceren arin-qui minçatu den nihoren contra (Phil 238) < «Au contraire, celui qui hait la médisance se tourmentera d'avoir fait une légère murmuration» (Intr III, IX).

«Alhargunaiçuna, alhargun itchura».

beraz, placer erguel hetan vici den alharguna, vici delaric hil da, eta ongui erraitera ezta alhargunaiçuna edo alhargun itchura baicen (Phil 417) < «La veuve donc qui vit en ces folles delices, vivante est morte, et n'est à proprement parler qu'une idole de vi-duité (Intr III, XL).

«Arrenez nagotçu. je vous conjure. je vous prie instamment» (*arren*).

Hargatic arrenez nagotçu haren bessarcatceaz çure bihotz guciacz (Phil 136) < «C'est pourquoi je vous conjure de l'embrasser de tout votre coeur» (Intr II, XIII).

«Biçuntça, erauntsia. tempeste».

tentacionetaco biçuntça eta erauntsia icigarritzco haren erdian eracuzten du bere biho-tza eztela garaitua (Phil 438) < «emmi un si terrible orage de tentations et entre tant de voluptés qui sont tout autour de lui, il témoigne que son coeur n'est point vaincu (Intr IV, IV).

«Chamarra. ecreuisse. chancre maladie».

batac du chamarra besoan eta bertceac ahurpeguian (Phil 215) < Un personne a un chancre au bras et l'autre au visage» (Intr III, VI).

³⁷ *Andre Dana Maria Pribilegiatua*-ri dagozkion aipu guztiak Vinsonek 1892an argitaratutako *Les Petites Oeuvres Basques de Sylvain Pouvreau* liburutik atereak dira.

³⁸ *Philotea*-ri dagozkion frantsesezko aipu guztiak 1619an Frantzisko Saleskoak idatzitako *Introduction à la Vie Dévote* liburutik atereak dira (ik. Bibliografia).

«Corapilladura» (*corapilloa*).

Amurusquerietaco corapilladura guciac bata bertceari datchesco eta darraisco, halanola aimantaren vertute ichilaz (Phil 289) < «Tous les fatras d'amourettes se tiennent l'une à l'autre et s'entresuivent tous, ni plus ni moins qu. Un fer tiré par l'aimant en tire plusieurs autres consécutivement (Intr III, XVIII).

«Dembora idorra. temps sec» (*dembora*).

Bai Philothe maitea, dembora idorrean gure borondateac eramaiten gaitu laincoaren seruitçura (Phil 492) < «Oui chère Philotée, en temps de secheresse notre volonté nous porte au service de Dieu» (Intr IV, XIV).

«Beharri dilindacac. guirguillac. pendans d'oreilles» (*dilinda*).

edo icusi balu Errebecca Eliezer ganic escumutur-ioyac eta beharri dilindacac hartcen (Phil 349) < «ou qu'il eût vu Rébecca accepter des bracelets et pendants d'oreille d'Éliézer» (Intr III, XXVIII).

—*Gudu*-ren eskusiboak direnak:

«Bere buruaganaco amorioa. l'amour propre de luy mesme» (*burua*).

Bertce escatce eta bilha ibilte gucia da batbederaren bere burua ganaco amorioa, superbiotasuna, eta demonioaren sarea (Gudu 37) < «Tout autre demande, tout autre recherche n'est qu'amour propre, orgueil spirituel, piege du demon» < «Ogni altra domanda, & requisitione è proprio amore, superbia, e laccio del demonio» (*Le Combat* 1659: 78-79).

«Noizpaiteren buruan. au bout de quelque temps» (*burua*).

lekat aiticnetic icusten duçunean segur-iduri batez noizpaiteren buruan acometa abal çaitçquetela (Gudu 154) < «si ce n'est lors que vous preuoyez vray-semblablement, que dans quelque temp ils pourront vous assaillir» < «se non quando preuedi verisimilmente che da indi à qualche tempo sono per assailirti» (*Le Combat* 1659: 322-323).

«Veillacoa, mutil veillacoa. mechant garnement. debauché»; «Vhantua. hydropique» (*vhantcea*).

çarelaric çure etorquiaz sorhaya, maingu, vhantu, itsu, demoniatu, eta largatu çaiçcolaric hainitz veillacori (Gudu 283) < «encore que vous soyez de vostre nature lepreuse, boiteuse, hydropique, aueugle, demoniaque, & que vous soyez abandonnée à beaucoup de débauchez < «benche tû per nature sia leprosa, zoppa, idropica, cieca, demoniata, e ti habi data à molto fornicatari» (*Le Combat* 1659: 594-595).

III.2. Abiahizkuntza: euskara

Pouvreauk, askotan, euskara abiahizkuntza erabili zuen sarrera beregainak jasotzeko. Horren alde da maiz euskal sarrerek ez izatea frantses ordainik, ondoko adibideek erakusten dutenez:

— Testuetarik eratortzen diren sarrera beregain asko erreferentziadun lekukotasunen baten egokitzapenak dira; ohartu behar da euskara-frantses hiztegi elebidunari egokitu gabeko sarrerak direla maiz, jatorrizko hizkuntza edo hizkuntzak bakarrik (euskara, euskara eta latina) ematen baititu:

Axularrenak:

«Cedena» eta hari dagokion aipua: «Cedenac vrdaia bohacten du. a. 423».

«Desgouernua. a. mauuais gouuernem[ent]».

Leizarragarenak:

«Desperiuruac. Liz. cenaren forman».

Etxeberrirenak:

«Diuscuçu. e. nous dites vous».

«Durdoa. e. trochus qui baculo eyectur a pueris».

— Oihenarten *Notitia*-koak:

Pouvreauk alderantzizko ordenan jarri zituen *Notitia*-tik bildutako sarrerak, hots, euskal sarrera lehenik eta latinezko azalpena gero. Batzuetan, latinezko azalpena frantsesez egokitu zuen:

«Bohordoa. O. genus iunci, seu potius capitellu[m], aut bulla quaeda[m] quae in eo[dem] iunco crescit» < «*Bohordo* H. genus iunci, seu potius capitellum, aut bulla quaedam quae in eodem iunco crescit. V. idem» (Not 49).

«Cecina. O. viande saupoudree, salée» < «*Cecina* H. caro conditanea, salita. V. idem» (Not 52).

«Corralea. O. ouile subdiale» < «*Corral*, area subdialis, cohors. V. *corrale*, ouile subdiale» (Not 51).

— Oihenarten atsotitzak:

«Boçatcea. O. boucher vn trou» sarrera Oihenarten pr. 68tik aterea da: «*Bata bos, berzea xila ari da*. Il ne fait que boucher vn trou & en ouvrir vn autre».

«Duena. qui a. du verbe *ičaitea*, en la gram.» sarrera Oihenarten pr. 120tik aterea da: «*Duenac aser bipet*. Il n'y a que celui qui en a, qui mette du poivre sur les chous de son potage».

— Oihenarten eta Pouvrearen arteko gutuneriari (Etxagibel 2014: 238-245) dagozkion gehienak, hala nola:

«Bohatcea. souffler» (O SP [14r-17r, 1661?]).

«Bornua. terme de nautonniers» (O SP [12 Mai 1661?]).

«Cornixca. sorte de coiffure des villageois» (O SP [14r-17r, 1661?]).

«Corromua. espece de poisson» (O SP [12 Mai 1661?]).

«Vspela. le noirceur que causent au corps d'une personne les coups & meurtrisseures quelle a souffertes» (O SP [12 Mai 1661?]).

— Oihenarten *VocPo* hiztegitxotik atereak (Etxagibel 2014: 237-238):

«Aitorialaba. O. aitonen alaba. gentifemme. femme noble».

«Bereterra. O. cler d'eglise. commis. secretaire».

«Duhulatea. S. O. tas d'argent».

«Isuna, B. amende pecuniaire».

— Ahozko hitzak:

«Cimitza. eclisse ou on met le fromage».

«Cincoilla. panse grand. ventre».

III.3. Abiahizkuntza: gaztelania

Ikusi dugunez, Pouvreaux Oudin-en frantses-gaztelania norabideko hiztegia erabili ohi zuen. Hala ere, zenbaitetan gaztelania-frantses liburukiaz ere baliatu zen, hala nola *Acometamendua* (*acometatcea*), *Alcabotatcea* (*alcabotea*) eta *Amiama-coa* sarreretan (§ II.2.1). Horrenbestez, horrelako kasuetan abiahizkuntza gaztelania izan zen.

III.4. Abiahizkuntza: latina

Berak horrela adierazi zuenez gero (§ III), badakigu Pouvreaux *Imitacionea* latinetik itzuli zuela.³⁹ Beraz, soilik itzulpen horretan erabilitako hiztegiko 45 lekukotasunek (Etxagibel 2014: 334) latinean izango lukete jatorri.

— *Imitacionea*-ren esklusiboak direnak⁴⁰

«Burfdiadura»

arren çure legueac ikaz detçadan bihotzeco burfdiaturac eta soberaniazco burupeac egoitz detçadan gatic (Imit III, 50, 4, 83. oh.) < «ut discam justificationes tuas & omnes elationes cordis atque praesumptiones abjiciam (*De Imitatione* 1754: III, L, IV).

«Chori burutasuna»

Guerthuz loria alferra da, içurri gaixtoa, çori burutasunic handiena apartatcen baigaitu eguiazco loriatic (Imit III, 40, 4) < «Verè inanis gloria, mala pestis, vanitas maxima: quia à verà trahit gloria, caelesti spoliat gratià» (*De Imitatione* 1754: III, XL, IV).

«Desconsolamendua» (desconsolacionea)

aitcitic hainitz atsecabe, tarritamendu eta desconsolamendu handi iasan dute (Imit III, 35, 3) < «sed multas gravitates, & tentationes varias, magnasque desolationes» (*De Imitatione* 1754: III, XXXV, III).

III.5. Abiahizkuntza: frantsesa? gaztelania?

Pouvreaux euskaratutako Oudin-en *Refranes*-etik (§ II.2.2) ateratako errefracu zenbaitekin ez dago garbi zein bertsio hartu zuen itzulpena egiteko. Esaterako, *Baratchuria* sarreran ondoko atsotitza da:

Oguia on çayon mutillari bekatu da emaita baratchuri. Au garçon que trouue le pain bon c'est peche de l'ail qu'on luy donne. il ne faut pas traiter les valets. Al moço que le sabe bien el pan pecado es el ajo que le dan.

Kontua da ohi ez bezala Pouvreaux gaztelaniazko bertsioa azkenean idatzi zuela. Beraz, baliteke frantses bertsioa erabiltzea berea egokitzeko. Orobat gertatzen da *Beharra* sarrerari dagokion ondoko atsotitzarekin:

Aberatsari ez prometa beharrari ez falta. Au riche ne promets au pauvre ne manque pas. Al rico no prometas, y al pobre no falt[e]s.

³⁹ Hala ere, ez dago garbi soilik latinezko testua erabili zuenik, *Imitacionea*-ren edizioan gaztelaniazko pasarte bat eta haren euskal bertsioa agertzen baitira (Etxagibel 2014: 335, 192. oh.).

⁴⁰ *Imitacionea*-ri dagokion latinezko aipuak *De Imitatione Christi*-tik (1754) atereak dira.

IV. Ondorioak

Nomenklaturaren antolakuntzan (§§ II.2.4, II. 4.1), oro har, Nicot-en hiztegi etimologikoaren eredia erabili zuen, hots, sarrera buruak alfabeto ordenaren arabera antolatuta eta harekin etimologikoki lotutako hitzak eta esapideak azpisarrera modura haren ondoren kokatuta. Eredu orokor honi, dakigunez, Pouvreaux bere kasa hainbat atsotitz eta adibide erantsi zizkion (§§ I.2.4.2, I.2.4.3).

Sarrera eta azpisarreraren antolakuntzari dagokionez, (§ I.2) A eskuizkribuak dituen eransketak kontuan harturik ezin daiteke sarrera kanoniko orokor batez hitz egin. Eransketarik ez duten sarreretan, sarrera kanoniko bakarra jatorrizko hiztegi elebidunari legokioke, eta euskal sarrera buruak, haren sinonimo edota aldaerak eta frantsesezko ordainak (edo ordainek) osatuko lukete. Erantsitako gaztelaniazko ordainek eta errefraciek hiztegi elebidunaren eta laukoitzaren artean azken honen abiapuntua izango zen hirukoitz baten saiakera iradokiko lukete. Horren alde da C eskuizkribuko sarrera gehienak hirukoitzak izatea ere (§ I.3).

Azterketak bide eman digu Pouvreaux hiztegia eratzeko erabili zuen metodoari buruzko hipotesi bat egiteko. Honen arabera, batez ere bi hizkuntzetatik abiatu zen: frantsesetik eta euskaratik.

Frantsesez hiru iturri nagusi izan zituen: Voltaire, Nicot eta Oudin (§ III.1.1). Ez dago dudarik Pouvreauxen lehenbiziko euskarria Voltaire-ren *L'Interpret* edota *Thresora* izan zela, garai hartan eskura zitekeen frantses-euskara hiztegi bakarra izanik, berea antolatzeko oinarrizko hezurduratzat hartu bide baitzuen. Nomenklatura handiagotzeko, batez ere, Nicot-en edota Oudin-en hiztegiez baliatu zen. Izan ere, biak batera gidatzat hartu zituen berea eraikitzeko, hala frantses, gaztelania zein latinezko ordainak haietatik jasoaz, nola haietan bildutako frantses hitzen euskarazko baliokideak bilatuz eta, antza denez, aurkitu ezean bere kabuz asmatuz. Arakatzea osoa izan zen: izan ere, A-tik V-raino A ezkuizkribuko laginaren eta hiztegien artean elkarrean egokitasunak garbiak baitira. Lagineko sarrera eta azpisarreretatik gutxienez %31,57 frantses hiztegi hauei legokieke (§§ II.1, II.4).

Baina, hiru hiztegi horiek ez ziren bere frantses iturri bakarrak izan. Izan ere, euskal hitz eta esapide batzuek euskaratu zituen frantsesezko testuetan dute oinarri, jatorrizkoen egokitzapenak baitira (§ III.1.2).

Abiahizkuntza gisa euskaraz ere baliatu zen sarrera beregainak jasotzeko. Batetik, testuetako lekukotasunak, Oihenarten *Notitia*-ko hitz zerrendak, *Les Prouerbes*-eko atsotitzak, etab. egokituta, eta bestetik, ahozkotik jasotako hitzak hiztegian bilduta (§ III.2).

V. Laburdurak

Ahoz. : ahozkoa.

Ahoz. F. : ahozko fosildua.

De Imitatione: De Imitatione Christi (Kempis-en testua).

E/Fr: espainol /frantsesa.

ERL: erreferentziadun lekukotasuna.

FAL: fidagarritasun apaleko lekukotasuna.

FEL: fidagarritasun ertaineko lekukotasuna.

FHL: fidagarritasun handiko lekukotasuna.

FHNL: fidagarritasun handieneko lekukotasuna.

Fr/E: frantses / espainola.

Hizt. hitza: hiztegi hitza.

Inst: Instruction du Chrestienne (Richelieu-ren testua).

Int: Introduction à la vie devote (Frantzisko Saleskoaren testua).

Le Combat: Le Combat spirituel (Scupoli-ren testua).

Neolog.: Neologismoa

O SP [xxx]: Oihenartek Pouvrauri bidalitako hitz zerrendak; taket artean zerrendaren data agertzen da.

VI. Bibliografia

Bilbao, G., 1992, «Pouvrearen hiztegi laukoitza», *ASJU* 26:2, 341-389.

Etxagibel, J., 2008a, *Silvain Pouvrauren iturriak*, tesina argitaragabea, Gasteiz: UPV/EHU.

—, 2008b, «Pouvrearen hiztegiaren iturriak eta testukritikaren metodologia», *ASJU* 42:2, 69-118.

—, 2010, «Silvain Pouvrauren hiztegiaren iturriak eta testukritikaren metodologia: II. Voltaire-ren hiztegiak», *ASJU* 44:2, 221-278.

—, 2014, *Silvain Pouvrauren hiztegia testu kritika eta metalexikografiaren argitan*, doktorego tesi argitaragabea, Gasteiz: UPV/EHU.

Gómez, R., 2008, «Euskal gramatikagintza zaharraren historia laburra: xvii-xviii. mendek», in X. Artiagoitia & J.A. Lakarra (arg.), *Gramatika Jaietan. Patxi Goenagaren omenez* (*ASJU*ren gehigarriak, 51). Bilbo: UPV/EHU & GFA, 329-349.

Julia, D., 2000 [1997], «Lecturas y Contrarreforma», in G. Cavallo & R. Chartier, *Historia de la lectura en el mundo occidental*, Madrid: Taurus, 367-412.

Kempis, T., c. 1441, *De Imitatione Christi*. Berrarg., Madril: Typografia Regia (vulgó) de la Cazeta, 1754.

Kerejeta, M.J., 1991, «Oihenart Silvain Pouvrauren hiztegien», *ASJU* 25:3, 865-899.

—, 2003, *S. Pouvrauren hiztegiaren edizioa* (argitaragabea).

Lakarra, J.A., 1991, «Testukritika eta hiztegiak: Harriet eta Larramendi», in J.A. Lakarra & I. Ruiz Arzalluz (arg), *Memoriae L. Mitxelena Magistri Sacrum* (*ASJU*-ren gehigarriak 14), Donostia: Gipuzkoako Foru Aldundia, 1, 217-258.

—, 1994, «Harrieten gramatikako hiztegiak (1741)», *ASJU* 28:1, 1-178.

—, 1995, «Pouvrearen hiztegiez eta hiztegi gintzaren historiaz», *ASJU* 29:1, 3-52.

—, 1996, «Iturrien erabilera eta tamainak egitura(z) zehaztuaz: *Refranes y Sentencias* eta *Hiztegi Hirukoitza*», *Uztaro* 16, 21-55.

- , 1997, «Hizkuntz eskuliburuen tradizioa Euskal Herrian: I. *L'Intreprect ou Traduction du François, Espagnol & Basque* (- 1620)», *ASJU* 31:1, 1-66.
- Mitxelena, K., 1961, «Euskal izteggilleak xvii-xviii garren mendeetan», *Euskera* 6, 7-22.
- Nicot, J., 1606, *Thresor de la langue françoise*, Paris: D. Douceur. <[http://www. atilf.fr/dictionnaire/TLF-NICOT/index.htm](http://www.atilf.fr/dictionnaire/TLF-NICOT/index.htm)> [Azken kontsulta: 2014-06-04].
- Oihenart, A., 1638, *Notitia utriusque Vasconiae tum Ibericae tum Aquitanicae*, Paris: S. Cra-moisy. 1656ko berrargitalpenaren argit. faks., Gorosterratzuren itzulpenaz, Gasteiz: Eusko Legebiltzarra, 1992.
- , 1657, *Les prouerbes basques recuillis par le sr. D'Oihenart plus les poésies basques de mesme auteur*, Paris. Berrarg. faks.: Tolosa: Lopez Mendizabal, 1936.
- Oudin, C., 1607, *Thresor des deux Langues Espagnolle et Françoise*, Marc Orry, Paris. <http://www.books.google.es/books/about/Tesoro_de_las_dos_lenguas_francesa_y_esp.html> [Azken kontsulta: 2014-06-05].
- , 1616, Paris: Vefve Marc Orry. <http://www.books.google.es/books/about/Tesoro_de_las_dos_lenguas_francesa_y_esp.html> [Azken kontsulta: 2014-06-05].
- , 1621, Paris: Adrian Tiffaine. <http://www.books.google.es/books/about/Tesoro_de_las_dos_lenguas_francesa_y_esp.html> [Azken kontsulta: 2014-06-05].
- , 1645, A. Oudin (arg.), Paris: Somerville. Biblioteca Universitat de Barcelona, doc. XVII-7413. Berrarg. elektronikoa [cd-rom].
- , 1660, A. Oudin (arg.), Momart, Brusela. <http://www.books.google.es/books/about/Tesoro_de_las_dos_lenguas_francesa_y_esp.html> [Azken kontsulta: 2014-06-05].
- , 1659, *Refranes o prouerbios españoles traducidos en lengua francesa = prouerbes espagnols traduits en françois*. Paris. Berrarg. elektronikoa: Universitat de Barcelona (Núm. Manuscrit: XVII-7413): R / 7044 [cd-rom].
- Pablo Nuñez, L., 2007, «*Los Refranes o Proverbios Españoles Traducidos en lengua francesa*, de César Oudin», in *VII Congreso Nacional de la Asociación de Jóvenes Investigadores de Historiografía e Historia de la Lengua española* (AJIHLE). <http://www.digital.csic.es/.../7AJIHLE_LosRefranesdeCesarOudin.pdf> [Azken kontsulta: 2014-06-04].
- Peillen, Tx., 1983, «Bela-ko zaldunaren Zuberotar hiztegia, xviii. mendean», *FLV* 15, 127-146.
- Pouvreau, S., 1648-1659, *Les Petites oeuvres basques de Silvain Pouvreau*, Vinson-en argit., 1892. Berrarg. faks. Donostia: Hordago, 1979.
- , 1656, *Guiristinoaren Dotrina*, Paris: Roger. Faks.: <<http://www.klasikoak.armiarma.com/idazlanak/P/PouvreauGiristinoa.htm>> [Azken kontsulta: 2014-06-04].
- , 1664, *Philotea*, Audinet, Paris. Faks.: <<http://www.klasikoak.armiarma.com/idazlanak/P/PouvreauFilotea.htm>> [Azken kontsulta: 2014-06-04].
- , 1665, *Gudv Espirituuala*, Audinet, Paris. Faks.: <<http://www.klasikoak.armiarma.com/idazlanak/P/PouvreauGudua.htm>>. [Azken kontsulta: 2014-06-04].
- , c. 1669, *Iesusen Imitacionea*. J.M. Satrustegiren argit.: Donostia: Hordago, 1979.
- , *Eskuizkribuak*. Celtique-Basque 7 (R. 31.717), Celtique-Basque 8 (R. 31.718) eta Celtique et Basque 9 (R. 68.519), Bibliothèque National de France, Service Photographique, Paris.
- Richelieu, A., 1621, *Instruction du Chrestien*, Poitiers: A. Mesnier. Berrarg. Paris: Imprimerie Royal, 1642. Edizio elektronikoa: <<http://www.gallica.bnf.fr>>
- Sales, F., 1609, *Introduction à la vie devote*, Rigaud, Lyon. <<http://www.abbaye-saint-benoit.ch/saints/francoisdesales/viedevote>> [Azken kontsulta: 2014-06-04].

- Scupoli, L., 1589, *Combat spirituel*. Berrarg.: *Le combat spirituel composé en italien par le RPD Laurens Scupoli traduit e françois par le R.P: D. Olimpe Massoti*, Paris: Marcher, 1659. <http://www.books.google.com/books/about/Le_combat_spirituel_traduit_par_Olympe_Massoti/html> [Azken kontsulta: 2014-06-04].
- Stoer, J., 1593, *Le grand Dictionnaire François-Latin* (Nicot Jean, Du Puis Jaques), Stoer Jacob (arg.), Geneve. <http://www.le_grand_dictionnaire_françois-archivage.is/iHeuk/> [Azken kontsulta: 2014-06-03].
- Urgell, B., 1998, «*Hiztegi Hirukoitza eta Diccionario de Autoridades* erkatuaz (I): oinarritzko ezaugarri zenbait», *ASJU* 32: 1 (1998), 109-163.
- , 2002a, *Euskal Lexikografia*. Irakaskuntza proiektu argitaragabea, Gasteiz: UPV/EHU.
- , 2002b, *Larramendiren Hiztegi Hirukoitza-ren Eranskina: Saio bat hiztegi gintzaren testu kritikaz*, Monumenta Linguae Vasconum. Studia et Instrumenta 1 (= *ASJU*-ren gehigarriak 47), «Julio Urkixo» Euskal Filologia Mintegia & GFA: Bilbo.
- Urquijo, J. de, 1909, «Las citas del Diccionario de Pouvreau», *RIEV* 3, 504-519.
- Vinson, J., 1891-1898, *Essai d'une bibliographie de la langue basque*. Berrarg. faks. J. Urquijoren oharrekin (*ASJU*-ren gehigarriak, 9), Donostia: «Julio Urkixo» Euskal Filologia Mintegia & GFA, 1984.
- , 1892, ik. Pouvreau 1648-1659.
- , 1910a, «Le vocabulaire de Pouvreau», *RIEV* 4, 139-141.
- Voltaire, 1642, *Tresora Hirour Lengua ietaqua, Francesa, Espagnola eta Hasquvara*. Berrarg. elektronikoa: Euskaltzaindia [cd-rom].
- Wikipèdia, *L'encyclopédie libre*. <<http://fr.wikipedia.org>>
- Wooldridge, T., 1977, *Les Debuts de la lexicographie française, Estienne, Nicot et le Thresor de la langue françoise 1606*, Toronto: University of Toronto Press. 2. argit. Toronto: Edicta, 1997. Edizio elektronikoa (2010): <<http://www.chass.utoronto.ca/wulfric/edicta/wooldridge>> [Azken kontsulta: 2014-06-03].
- , 1992, *Le Grand dictionnaire françoise-latin (1593-1628)*, Toronto: Editions Paratexte, 2. argit. Toronto: Edicta, 2001. Edizio elektronikoa: <<http://www.chass.utoronto.ca/wulfric/tiden>> [Azken kontsulta: 2014-06-03].
- Zuili, M., 2006 «Cesar Oudin y la difusión del español en Francia en el siglo XVII», in M. Bruña et al. (arg.), *La cultura del otro: español en Francia, francés en España. La culture de l'autre: espagnol en France, français en Espagne. Actas del Primer encuentro hispanofrancés de investigadores (APFUE-SHF) (Sevilla, 29 noviembre a 2 diciembre de 2005)*. Sevilla: Universidad, Dpto. de Filología Francesa, *APFUE, SHF*, 278-289. <<http://www.culturadelotro.us.es/actasehfi/pdf/2zuili/pdf>> [Azken kontsulta: 2014-06-03].

VII. Eranskina

VII.1. Voltoire-ren hiztegiari legozkiokoen lekukotasunen zerrenda

A (99)

<i>abadea</i>	<i>anayatasuna</i>
<i>aberatsa</i>	<i>ançara</i>
<i>abrea</i>	<i>angarala</i>
<i>abuillac</i>	<i>anguira</i>
<i>acabatcea</i>	<i>appaintcea</i>
<i>aça</i>	<i>apartatcea</i>
<i>açala</i>	<i>apeça</i>
<i>accordatcea</i>	<i>appoa</i>
<i>acholatcea</i>	<i>arana</i>
<i>acituna</i>	<i>arçaina</i>
<i>acusatcea</i>	<i>arcua</i>
<i>adarra</i>	<i>ardietstea</i>
<i>adimendua</i>	<i>argala</i>
<i>adina</i>	<i>argaltcea</i>
<i>adisquidea</i>	<i>arguia</i>
<i>aditcea</i>	<i>arina</i>
<i>adoratcea</i>	<i>arinqui</i>
<i>ahaidea (ahaicoa)</i>	<i>arma</i>
<i>ahalquea (ahalkatcea)</i>	<i>armatcea</i>
<i>ahalquegabea (ahalkatcea)</i>	<i>armarioa</i>
<i>ahantstea</i>	<i>armierma</i>
<i>ahoa</i>	<i>arra</i>
<i>ahuntça</i>	<i>arraba</i>
<i>airea (airatcea)</i>	<i>arraçoina</i>
<i>aita</i>	<i>arraina</i>
<i>aitaço</i>	<i>arrainaren beçurrac</i>
<i>aiuta</i>	<i>arraintçan haritcea</i>
<i>akerra</i>	<i>arrainsalea</i>
<i>alaba</i>	<i>arrapoa</i>
<i>aldamioa</i>	<i>arratoina</i>
<i>alferra</i>	<i>arraultcearen gorringoa</i>
<i>alfertasuna</i>	<i>arrayoa</i>
<i>allegueratcea</i>	<i>arribera</i>
<i>aloeta</i>	<i>arroda</i>
<i>allogatcea</i>	<i>arrosarioa</i>
<i>alquia</i>	<i>artça</i>
<i>altchatcea (altchagarria)</i>	<i>asco, asqui</i>
<i>aluna</i>	<i>asetcea</i>
<i>ama</i>	<i>gosaltcea (asca)</i>
<i>amarratcea</i>	<i>asmatcea</i>
<i>anaya</i>	<i>garratza (asprea)</i>

<i>aste lehena</i>	<i>auertitcea</i>
<i>aste artea</i>	<i>aumoina</i>
<i>asteazquena</i>	<i>aurquitcea (aurquiença)</i>
<i>astoa</i>	<i>edireitea (aurquitcea)</i>
<i>atço</i>	<i>aurtiquitcea</i>
<i>athea</i>	<i>ausiquitcea</i>
<i>atheratcea</i>	<i>vrdai-azpia</i>
<i>athorra</i>	<i>haztea (aztea)</i>
<i>auendoa</i>	

B (83)

<i>baba</i>	<i>beltza</i>
<i>babaçuça</i>	<i>berantcea</i>
<i>bacaillaba</i>	<i>bergatcea</i>
<i>bada</i>	<i>berotasuna</i>
<i>bai</i>	<i>berotcea</i>
<i>balea</i>	<i>berria</i>
<i>balesta</i>	<i>berriz</i>
<i>bandera</i>	<i>berrogoy</i>
<i>baquea</i>	<i>bertcela</i>
<i>baratchuria</i>	<i>beruna</i>
<i>baratzea</i>	<i>bessarcatcea</i>
<i>barbera</i>	<i>bessoa</i>
<i>bare curcuillua</i>	<i>besta egunac</i>
<i>barkatcea</i>	<i>bethetcea (bethatcea)</i>
<i>barrika</i>	<i>bia</i>
<i>barrilla</i>	<i>biçarra</i>
<i>barura</i>	<i>bidea</i>
<i>bassurdea (bassa)</i>	<i>biharra</i>
<i>bassina</i>	<i>bihotza</i>
<i>batbedera</i>	<i>bihurtcea (bihurcatcea)</i>
<i>bazcoa</i>	<i>bikea</i>
<i>becoquia</i>	<i>bildotza</i>
<i>beguia</i>	<i>bilhatcea</i>
<i>beguiratcea</i>	<i>billusia (billuzgorria)</i>
<i>behatzaçala</i>	<i>biltcea (biltçarrea)</i>
<i>behera</i>	<i>birazca</i>
<i>behia</i>	<i>biribiltcea</i>
<i>behorra</i>	<i>biscotcha</i>
<i>beldurra</i>	<i>bitina (bitika)</i>
<i>beldurtcea</i>	<i>blancheta</i>
<i>belea</i>	<i>bolbora</i>
<i>belbarchuta</i>	<i>bortchatcea</i>
<i>belbauna</i>	<i>bortz</i>
<i>belhaunicatcea</i>	<i>bortzgarrena</i>

botherea
burdina
su burdinac
burgezza
burreba
burua
buruilla
burunçalea

bururdia
bustana
busteltcea
bustiña
bustitcea
bustia (bustitcea)
butatcea

C (74)

çabala
cabineta
cablea
cacheta
cadenata
çaharra
çaina
çalduna (çaldia)
caltea
campoa (campatcea)
çangoa
canta
cantaria
cantatcea
capa
capitaina
cargatcea
carnecería
çarpa
casta
çathitcea
cehazca
cerua
chahutcea
chaloína
chapela
charpantera
chehatcea
cherría
chicharia
chilcoa
chipitcea
cuisina
chiquiratcea
chiquiratçaillea (chiquiratçea)

chiquiroa
chitoa
choria
chuchena
churia
churitcea
cigarra
cilhatcea
cilhoa (cilhatcea)
cilharguina
cinçurra
cinetstea
ciria
citroína
clarqui (clara)
cobrea
colera
colorea
colpea
comuna
comunzqui
complitcea
contatcea (condatcea)
copa
çorra
cornadua
çorrotztea (çorrotza)
crisseillua
çubía
cucheta
cucumbrea
cucurusta
çuhaitza
çuhurra (çuhurcia)
cuisinaria

çurubiac
cusina

çutic
cutcha

D (24)

dafalla
dafailluna (dafalla)
dansa
dansatcea
dastatcea
deabrua
deitcea
denda
dendaria
lesxatcea (desserratcea)
desterratcea (desterrua)
desertua

deusa
diamanta
dirua
ditharea
dithia
doatsua
doatsuqui
doblatcea (doblea)
dohacabea
dohacabequi
dostatcea (dostaillua)
dronda erreta (drunda)

I (62)

iadanic (ia)
ianharia
iaka
iaquitea
iarraiquitcea
iarthea
iauna
iautstea (iausia)
iaytcea
ibiltcea
icena
içarra
içorra
içurria
icuste
idequitcea
idia
idortcea
iduitcea
iduria
ifermua
igandea
iguelsua
igurikitcea
ihardetstea

ihetz eguitea (ihesa)
ihizatcea (ihicia)
ihinça
ikaitea
ikaratcea
ikastea
illabethea (illa)
illarguia
illea
illoba
ilquitcea
imprimatcea
ioitea
ioste
iracequitcea
iragaitea
irakaztea
iraquitcea
irasagarra
iratçartcea
irauastea
iretstea
irina
irutea
isterra (istapea)

<i>itçaina</i>	<i>itsaso</i>
<i>itçala</i>	<i>itsua</i>
<i>itcea</i>	<i>itsutcea</i>
<i>itçatcea (itcea)</i>	<i>iugea</i>
<i>itçultcea</i>	<i>iugeatcea</i>
<i>ithurria</i>	<i>iuratua</i>

V (23)

<i>vda</i>	<i>vrrea</i>
<i>vdarea</i>	<i>vrreztatcea</i>
<i>vestitcea</i>	<i>vrriquitcea</i>
<i>vkatcea</i>	<i>vrtharrilla</i>
<i>vlia</i>	<i>vsaina</i>
<i>vntcia</i>	<i>vsança</i>
<i>vquitcea</i>	<i>vsatcea</i>
<i>vra</i>	<i>vssoa</i>
<i>vrdaya (vrdaya)</i>	<i>vsso tortoilla</i>
<i>vrdea (vrdaya)</i>	<i>vstaia</i>
<i>vria</i>	<i>vtstea</i>
<i>vrratsa</i>	

VII.2. Oudin-en hiztegiari dagozkion Pouvreauren hiztegiaren gaztelaniazko ordainak duten sarrera eta azpisarrerak

A (358)

<i>abadea</i>	<i>abretcea</i>
<i>abadearena</i>	<i>abricota</i>
<i>abadetasuna</i>	<i>abricotcea</i>
<i>abadezza</i>	<i>abrusca</i>
<i>abadota</i>	<i>absoluacionea</i>
<i>abatsa</i>	<i>absolutatcea (absoluacionea)</i>
<i>abeac</i>	<i>absolutateco manera (absoluacionea)</i>
<i>abecede</i>	<i>absolutatua (absoluacionea)</i>
<i>aberatsa</i>	<i>absolutatçaillea (absoluacionea)</i>
<i>aberatsasuna</i>	<i>abuillac</i>
<i>aberatstea</i>	<i>abuillatcea</i>
<i>aberatsqui</i>	<i>abustua</i>
<i>aberatsura</i>	<i>abustua biltcea</i>
<i>abrea</i>	<i>abustu biltçaillea</i>
<i>abre guiça</i>	<i>aça</i>
<i>abrequeria</i>	<i>açachoac</i>
<i>abretasuna</i>	<i>aça cobatuac</i>

<i>aça ixurtuac</i>	<i>açotamendua</i>
<i>aça gorriac</i>	<i>actea</i>
<i>aça loreac</i>	<i>acteac</i>
<i>acabatcea</i>	<i>acuillua</i>
<i>acabança (acabatcea)</i>	<i>acuillu puntatçaillea</i>
<i>açala</i>	<i>acuilluz puntatcea</i>
<i>acamaillua</i>	<i>açuna</i>
<i>açantça</i>	<i>acusatcea</i>
<i>açascuillua</i>	<i>acusatçaillea (acusatcea)</i>
<i>açaiia</i>	<i>acusamendua (acusatcea)</i>
<i>açaya</i>	<i>acusatceco seinalea</i>
<i>accionea</i>	<i>adaquiac</i>
<i>accionatcea (accionea)</i>	<i>adarra</i>
<i>accordatcea</i>	<i>adarsua</i>
<i>accordua (accordatcea)</i>	<i>adartcea</i>
<i>accorta</i>	<i>adartchoa</i>
<i>guiçon accorta</i>	<i>adatsa</i>
<i>acheria</i>	<i>adatsduna</i>
<i>aceari çaharra (acheria)</i>	<i>adats izpia</i>
<i>acentua</i>	<i>adaussia</i>
<i>acentu emaitea</i>	<i>adaussi eguitea</i>
<i>acercatcea</i>	<i>adaussiguillea</i>
<i>acha</i>	<i>adeçara</i>
<i>achelaria</i>	<i>adelatcea</i>
<i>achiruina</i>	<i>adimendua</i>
<i>achola</i>	<i>adimenduco guiçona</i>
<i>acholatcea</i>	<i>adimenduduna</i>
<i>acholduria</i>	<i>adimendutsua</i>
<i>acholagabea</i>	<i>adina</i>
<i>achuria</i>	<i>adinetara helduac</i>
<i>acienda</i>	<i>adisquidea</i>
<i>acituna</i>	<i>adisquidetasuna</i>
<i>acitundia</i>	<i>adisquidetchoa</i>
<i>acitun chumea</i>	<i>aditcea</i>
<i>acitun-ondoa</i>	<i>adoratcea</i>
<i>acitunezcoa</i>	<i>adoratçaillea (adoratcea)</i>
<i>acometatcea</i>	<i>adoracionea (adoratcea)</i>
<i>acometamendua (acometatcea)</i>	<i>adoratcecoa</i>
<i>acometatçaillea (acometatcea)</i>	<i>adoracionerequin (adoratcea)</i>
<i>acometatua (acometatcea)</i>	<i>adreillua</i>
<i>açorria</i>	<i>adreilluzcoa</i>
<i>açot</i>	<i>adreilluztatcea</i>
<i>açotatcea</i>	<i>adreilluguillea</i>
<i>açotatua</i>	<i>adreillutchoa</i>
<i>açotatu beharra</i>	<i>afaria</i>
<i>açotatçaillea</i>	<i>afaltcea (afaria)</i>

<i>afentcea</i>	<i>ahaidea (ahaicoa)</i>
<i>afendua (afentcea)</i>	<i>Moyseren ahaidea (ahaicoa)</i>
<i>afaitatcea</i>	<i>ahaidetasuna (ahaicoa)</i>
<i>affaitadura (afaitatcea)</i>	<i>escontçaz ahaidetua (ahaicoa)</i>
<i>affaitatasuna (afaitatcea)</i>	<i>ahala</i>
<i>affaitaquetac (afaitatcea)</i>	<i>ahal içaita</i>
<i>afaitatçaillea (afaitatcea)</i>	<i>ahalkatcea</i>
<i>afruntua</i>	<i>ahalke içaita (ahalkatcea)</i>
<i>afruntatcea (afruntua)</i>	<i>ahalquea (ahalkatcea)</i>
<i>afruntatçaillea (afruntua)</i>	<i>ahalqueac narama (ahalkatcea)</i>
<i>afrunturequin</i>	<i>ahalquerequin (ahalkatcea)</i>
<i>agaratça</i>	<i>ahalquegabea (ahalkatcea)</i>
<i>agaratz murcoa</i>	<i>ahalquegabeia (ahalkatcea)</i>
<i>agradablea</i>	<i>ahalquegabequi (ahalkatcea)</i>
<i>agradamendua (agradablea)</i>	<i>ahalquegabetcea (ahalkatcea)</i>
<i>agradatcea (agradablea)</i>	<i>ahalquetia (ahalkatcea)</i>
<i>agradablequi</i>	<i>ahalkatçaillea (ahalkatcea)</i>
<i>agoargenta</i>	<i>ahantstea</i>
<i>agorilla</i>	<i>ahantsia (ahantstea)</i>
<i>agorra</i>	<i>ahantscorra (ahantstea)</i>
<i>agortcea</i>	<i>ahantscortcea (ahantstea)</i>
<i>agortasuna</i>	<i>ahantscortasuna (ahantstea)</i>
<i>agortea</i>	<i>ahantslea (ahantstea)</i>
<i>agortura</i>	<i>ahantstasuna (ahantstea)</i>
<i>agorrean</i>	<i>aharçatça</i>
<i>agraça</i>	<i>ahardia</i>
<i>agudoa</i>	<i>ahatea</i>
<i>agudotcea</i>	<i>ahatsa</i>
<i>agudotasuna</i>	<i>liçun ahatsa</i>
<i>agudoqui</i>	<i>ahatsqueria</i>
<i>agueria</i>	<i>ahia</i>
<i>agueriqui</i>	<i>ahoa</i>
<i>aguertcea (agueria)</i>	<i>ahoa norbaiti tapatcea</i>
<i>aguian</i>	<i>ahagoçoa (ahoa)</i>
<i>aguiera</i>	<i>ahalegarra (ahoa)</i>
<i>cilharrezco aguiera</i>	<i>ahalegarra edequitea (ahoa)</i>
<i>aguilleta</i>	<i>ahal vsaina (ahoa)</i>
<i>aguilletaz lotcea</i>	<i>ahal vsain eguitea (ahoa)</i>
<i>aguintcea</i>	<i>aharraussia (ahoa)</i>
<i>gauça aguindua (aguintcea)</i>	<i>ahasabaya (ahoa)</i>
<i>aguintaria (aguintcea)</i>	<i>abolcatcea</i>
<i>aguintça (aguintcea)</i>	<i>abolcamendua (abolcatcea)</i>
<i>agureac</i>	<i>abolcaria (abolcatcea)</i>
<i>agurra</i>	<i>ahotsa</i>
<i>agur eguitea norbaiti</i>	<i>ahucua</i>
<i>ahaicoa</i>	<i>ahucuratcea</i>

<i>ahula</i>	<i>alceiruztatcea (alceiratcea)</i>
<i>ahultcea</i>	<i>alcifrea</i>
<i>ahuldura</i>	<i>alcifredia</i>
<i>ahuntça</i>	<i>alçoa</i>
<i>ahuntz biçarra</i>	<i>aldagarria</i>
<i>ahuntzcumea</i>	<i>aldamioa</i>
<i>ahuntz marruma</i>	<i>aldapa</i>
<i>ahuntza marrumaz egoitea</i>	<i>aldarea</i>
<i>bassahuntza</i>	<i>aldeteguia</i>
<i>aburpeguia</i>	<i>aldia</i>
<i>aburpegui lucea</i>	<i>aldiria</i>
<i>aburra</i>	<i>ama</i>
<i>aburca</i>	<i>ametsa</i>
<i>abutsa</i>	<i>ametstea</i>
<i>ahutz banditacoa (abutsa)</i>	<i>ameztia</i>
<i>ahutcecoa (abutsa)</i>	<i>amiamacoa</i>
<i>ahutzetacoac (abutsa)</i>	<i>amiamaco-plumac</i>
<i>ahutzetacoac emaita (abutsa)</i>	<i>amiruina</i>
<i>aichturrac</i>	<i>amiruneztatcea</i>
<i>aixtur çorrotza (aichturrac)</i>	<i>amurutcha</i>
<i>aiduru</i>	<i>anaya</i>
<i>aiduru egoitea</i>	<i>anayatasuna</i>
<i>aitaçoa</i>	<i>anayazcoa</i>
<i>aiuta</i>	<i>anaya guiza</i>
<i>aizcora</i>	<i>anayaren hitçaillea</i>
<i>aizcora chipia</i>	<i>ançara</i>
<i>aizcoraguillea</i>	<i>ansara eguna (ançara)</i>
<i>aizpa</i>	<i>apirilla</i>
<i>aizpachoa</i>	<i>apiril arraina</i>
<i>akerra</i>	<i>arraina</i>
<i>akerlarrea</i>	<i>arraintchoa</i>
<i>aketza</i>	<i>arrainaren begalac</i>
<i>alaba</i>	<i>arraintça</i>
<i>albarda</i>	<i>arraintçan haritcea</i>
<i>arbaldaguillea (albarda)</i>	<i>arrainsalea</i>
<i>albenia</i>	<i>arrain saltçaillea</i>
<i>alcabota</i>	<i>arraintsua</i>
<i>alcabotatcea</i>	<i>arrainaren françac</i>
<i>alcabotatchoa</i>	<i>arraindia</i>
<i>alcabotadorea</i>	<i>arriscatcea</i>
<i>alcaboteria</i>	<i>arriscua (arriscatcea)</i>
<i>alcaterna</i>	<i>arrochina</i>
<i>vntciaren socaquin alcaternatcea</i>	<i>arroka</i>
<i>alceiratcea</i>	<i>arroda</i>
<i>alceiratua (alceiratcea)</i>	<i>alcabusaren arroda</i>
<i>alceirua (alceiratcea)</i>	<i>arroderen arrayoac</i>

arrola
arrondela
arropa
emaztequi arropa
mairu arropa
arrosa
indi arrosa
çapata-arrosac
Andre Dana Maria arrosa
otso arrosa
arrosa ondoa
arrosarioa
arrotza
arrotzte
arruda
arrusina
arrusintsua
arry
artça
artemehin
artoa
aspidea
atabala
atsecabea

atsoa
auantailla
auantaillatcea
auantaillatsua
auantaillatuqui
auaricia
auaricosa (auaricia)
auariciosqui (auaricia)
auarrac
auarrotza
auatza
audiencia
auertimendua
auertitcea (auertimendua)
auertitçaillea (auertimendua)
auharia
auhenac
auhentcea
auherra
azcuina
azpia
azpiac erabiltea
azpietaric lotcea
gainetic azpira

B (18)

baietz
baka
barura
baruric nago
barurtiarra
barurtcea vrez eta oguiz
bassothea (bassa)
beheititcea
behiaren iaiteztea bat

berega
besta
besta berria
besta egunac
besta eduquitea
besta eguitea
behatcea
bestaguillea
botatcea

C (16)

çainahoria
ordenaco çalduna (çaldia)
çama
belhar çama
chiminia
chitatcea (chittoa)

churrua
cigorra
arçain cigorra
cilhoa (cilhatcea)
cilhochoa (cilhatcea)
cimitxa

cinçarrotzac (cinçarria)
cinçurreria (cinçurra)

cipertacoa
hari çuntça (çuntça)

D (1)

dauantala

I (3)

iraquitcea
 iraquidura (iraquitcea)

isterra

V (4)

virgula
 cearen virgula

vri chehea
 vri chehe eguiten du

VII.3. Pouvreauren hiztegian euskal ordainik gabeko Oudin-en hiztegioko sarrerak

A (21)

«renarde; renardeau; renardiere; renarderie» (<i>acheria</i>)	«beste de bast» (<i>albarda</i>)
«coup d'ecourgée» (<i>açorria</i>)	«baster vn asne» (<i>albarda</i>)
«truyette» (<i>açuna</i>)	«acerée» (<i>alceiratcea</i>)
«branches de cerf; cerf branchu; branches de gard» (<i>adaquiac</i>)	«la petite oye» (<i>aņçara</i>)
«lauer la brique; briquerie» (<i>adreillua</i>)	«faire la rouë» (<i>arroda</i>)
«souper de marchand» (<i>afaria</i>)	«porter les atabales» (<i>atabala</i>)
«parties honteuses» (<i>ahalkatcea</i>)	«fessée» (<i>azpia</i>)
«donner vn canard a moitié» (<i>ahatea</i>)	

VII.4. Pouvreauren hiztegian diren Oudin-en erretrauen zerrenda

— Oudin-en erretrau euskaratuak (48)

A (5)

amora (1)	atcea (1)
astoa (2)	auendoa (1)

B (9)

beguia (1)	beranta (2)
beharra (1)	biçarra (1)
behia (1)	bidea (1)
bekaitztea (1)	bihotza (1)

C (10)

caca (1)	cilhatcea (1)
capa (1)	çorra (2)
ceroni (1)	cridak (1)
chiribiria (1)	çuhurcia (1)
chirola (1)	

D (6)

dembora (1)	dirua (2)
deusa (1)	dixa (2)

I (15)

iaincoa (5)	ihardetstea (1)
ibiltcea (1)	ihicia (1)
idia (1)	irina (1)
iguela (1)	irutea (2)
iguerea (1)	itchura (1)

V (3)

vra (2)	vria (1)
---------	----------

— Oudin-en errefrauak gaztelaniaz eta frantsesez (96)

A (41)

abadea (4)	alharguna (2)
aberatsa (3)	ama (2)
absencia (1)	amora (1)
acheria (4)	anaya (1)
acometatcea (1)	apirilla (3)
açot (1)	astoa (7)
adisquidea (3)	athorra (1)
ahoa (5)	auendoa (1)
aita (1)	

B (18)

baba (2)	barea (1)
bahea (1)	beata (1)
balesta (1)	beguia (2)

bekatua (2)
belharra (1)
bermatcea (1)
berria (1)
bihia (1)

bortha (1)
burfidia (1)
burla (1)
bururdia (1)

C (12)

cala (1)
capestrua (1)
caritatea (1)
cehazca (1)
chimignua (1)

chiminia (1)
chinaurria (3)
cicotza (1)
cornadua (1)
çuhurcia (1)

D (2)

desdixa (1)

dotea (1)

I (16)

iaincoa (3)
ichilla (3)
içokina (1)
ifernua (1)
iguela (1)
imiquia (1)

iocatcea (1)
iorra (1)
irina (1)
irutea (2)
ixtupa (1)

V (7)

vertutea (1)
vrdaina (1)
vria (1)

vrka (1)
vstaia (1)
vzta (2)

VII.5. Nicot edota Oudin-en ordainak A eskuizkribuaren ordenaren arabera antolatuak

A eskuizkribuko sarrerak	Nicot-en sarrerak	Nicot-en or.zenbakia	Oudin-en sarrerak
Abre belharra. foin. (ABREA).	Foin.	291	Foin.
ADREILLUA.	Brique.	92	Brique.
Adreilluz eguina. fait de brique.	<i>Qui est fait de brique.</i>	92	
AINGURA. ancre de nauire.	Ancre.	33	Ancre.
AINHARBA, armierma, amaraua. araignée.	Araignée. Araignée et la toile de l'araignée.	41	Araignée.
AISEA. aisé. facile.	Aisé.	24	Aisé.
Aisequi. aisement. a l'aise.	Aiséement.	25	Aiséement.
Aisetasuna.	Aise.	24	Aise.
Aisetcea.			[Aiser].
AITÇAQUIA, atchaquia. excuse. pretexte.	Pretexte.	509	Pretexte.
AITHORRA. aueu. confession.	Adueu.	16	Aueu.
Aithortcea. auoüer.	Aduoüer.	18	Auoüer.
AKILLOA. aiguillé de bouuier.	Aiguille.	23	Aiguille.
ALABA. fille. (Voltoire)	Fille.	287	Fille.
Alababitchia. filleule.	Filleul.	287	Filleule.
Alabaiçuna. fillastre.	Filiastre.	287	Fillastre.
ALABATCEA. loüer.	Louer.	380	Loüer.
Alanbantça. e. louange.	Louange.	381	Loüange.
ALBA, argui alba. l'aube du jour.	Aube. L'aube et le poinct du jour.	57	L'aube.
ALENTATCEA. euenter.	Esunter.	267	Esunter.
ALHARGUNA. veuf ou veufue.	Vefue.	652	Veuf. veufue
Alharguntasuna. veuuage.	Vefuage.	652	Veufuage.
ALLARMA. allarme.	Alarme.	25	Alarme.
ALLEGATCEA. alleguer.	Alleguer.	26	Alleguer.
ALLEGUERA. allegre. rejouy. plaisant.			Allegre.
ALOCACERA. mercenaire. homme de journée. loüager.	Louagier	380	Loüagier.
Alocairua. loüage. prix. salaire.	Louage	380	Loüage.
Alocairuan hartcea. prendre a loüage.	Louer maison, c'est et bailler et prendre à louage.	380	Prendre à loüage.
ALTCHAGARRIA, lemamia. leuain.	Leuain.	372	Leuain.
ALTZA. alnus. aune. saule.	Aulne, <i>Alnus.</i>	59	Aulne.
Altzua. aunaye. saussaye.	Aulnage. Aulnaye.	59	Aulnaye.
AMARRA. lien. garrot.	Lien.	374	Lien.
Amarratcea. lier. garroter. (Voltoire)	Lier.	374	Lier.
Amarradura.	[Lient].	375	[Lient].

A eskuizkribuko sarrerak	Nicot-en sarrerak	Nicot-en or.zenbakia	Oudin-en sarrerak
AMOLSUA. aimable. courtois.	Aimable.	23	Aimable.
AMONTCEA, amuntcea. appriuoiser.	Appriuoiser.	39	Appriuoiser.
ANÇARA. Oye. (Voltoire)	Oye	452	Oye
Ançaracumea. oison	Oison. Est une jeune oye. Anserculus	441	Oison
ANDA. litiere.	Lictiere.	374	Lictiere.
Andaçaina.	<i>Qui ai doit à porter la lictiere.</i>	374	
ANDOILLA. andouille.	Andouille.	33	Andouilles.
ANDREA. dame. maitresse.	Dame. <i>Dame ou maistresse.</i>	173	Dame.
Andrecaria. addonné aux femmes.	Femme. <i>Qui est trop addonné aux femmes.</i>	282	
ANGUEREDERRA. belette.	Belette.	74	Belette.
ANGUERUA. ange.	Ange.	34	Ange.
Angueruzcoa. angelique.			Angelique.
ANIMALIA. animal.	Animal.	34	Animal.
ANIMOA. courage.	Courage.	157	Courage.
Animotsua. courageux.	Courageux.	158	Courageux.
ANSIA, artha, coaita. soin. soucy.	Soing.	597	Soing.
Ansiatcea.	[Soigner].	598	[Soigner].
Ansiatsua. soigneux. soucieux.	Soigneux.	598	Soigneux.
ANTAPARRAC. ecluses. chaussees.	Chausse.	118	Chausse.
ANTCEA. industrie. adresse.	Industrie.	350	Industrie.
Antçatsua. industrieux.	Industrieux.	350	Industrieux.
ANTCHOA. sorte de poisson.	Anchoye. Est vne espece de poisson [...]	33	Anchoie.
ANTOLATCEA. accomoder. rabiller.	Rabiller.	533	Rabiller
Antolatçaillea, antolaria. rabilleur.	Rabilleur.	533	Rabilleur
APALARDOTZA, achiruina. cheuille du pied.	Cheuille. Les cheuilles des pieds.	122	Cheuilles des pieds.
APIOA. ache, herbe.	Ache. Tantost signifie vne herbe que les Latins apellent Apium	11	Ache, herbe.
APOBELATZA. O. butor, oyseau. cresserele.	Butor. <i>Butor, Oiseau.</i>	95	Butor.
APPURRA. petit. peu.	Peu.	478	Peu.
Appurca. peu a peu.	Peu à peu.	478	Peu à peu.
ARANA. prune. (Voltoire)	Prune.	524	Prune.
Aranondoa. prunier.	Prunier.	524	Prunier.
Aranadia, arandegua. lieu planté de pruniers.			Prunaye. lugar de ciruelos.
ARANCEA. epine. le piqueron.	Espine.	258	Espine.
ARARTECOA. entremetteur. mediateur.	Entremetteur. Vn entremetteur et moyennneur.	239	Entremetteur.
Ararteco iartcea. interceder. s'entremettre.	Entremettre. S'entremettre.	239	S'entremettre.

A eskuizkribuko sarrerak	Nicot-en sarrerak	Nicot-en or.zenbakia	Oudin-en sarrerak
ARATZA. net. nitidus.	Net. <i>Net, Nitidus.</i>	429	Net.
Aratztasuna. netteté.	Netteté.	429	Netteté.
Aratzqui. nettement.	Nettement.	429	Nettement.
ARAU. proportion.	Proportion.	520	Proportion.
Araueratcea. proportionner.	Proportioner.	520	Proportionner.
ARBUYUA. arbuïoa. mepris. rebut.	Mespris.	406	Mespris.
Arbuyamendua. l'action du mepris.	Mesprisement.	406	Mesprisement.
Arbuyatcea. mepriser. rebuter.	Mespriser.	406	Mespriser.
Arbuyatçaillea.	[Mespriseur]	406	[Mespriseur]
ARCHIPOTEA. etourneau.	Estourneau.	265	Estourneau.
ARDIA. brebis.	Brebis.	90	Brebis.
Ardianchua, ardiantcha. brebis d'vn an.			Brebis d'vn an.
Artaldea. troupeau de brebis.	Brebis. <i>Troupeau de brebis.</i>	90	
Artegüia. ouïle. bergeriè.	Brebis. <i>Etable à brebis, Ouïle.</i>	90	
ARDITA. liard.	Liard.	373	Liard.
ARETZEA. veau.	Veau.	652	Veau.
ARGALA. maigre.	Maigre.	385	Maigre.
Lur argala. terre maigre.	Maigre. <i>Terre maigre.</i>	385	
Argaldura.	[Maigreur].	385	[Maigreur].
Argaltasuna.	[<i>Maigreté</i>].	385	
ARGIBOA. bossu. courbé.	Bossu	84	Bossu.
ARHEA. herse. occa.	Herce, <i>Occa.</i>	333	Herse.
Arheatcea, arhatcea e. herser. occare.	Hercer, <i>Occare.</i>	333	Herser
Arhatçaillea e. occator.	Herceur. <i>Occator.</i>	333	Herseur
ARIMA. ame.	Ame.	30	Ame.
ARINA. leger.	Légier.	370	Léger.
Arinqui. legerement.	Légierement.	370	Légerement
Arintasuna. legereté. gaillardise.	Légiereté.	370	Légereté
ARMENDOLA. amende. fruit.	Amande.	29	Amande
Armendol-ondoa, armendolatcea. amandier	Amandier.	29	Amandier.
Armendoladia. lieu planté d'amandiers.			Amendaye.
ARNEGATCEA. renier.	Renier.	556	Renier.
Arnegaria, arnegatçaillea. renieur.	Renieur.	556	Renieur.
Arnegua. reniement.	Reniement.	556	Reniement.
AROA, sasoina. saison.	Saison.	579	Saison.
ARRABA, abiroina. auiron. (Voltoire)	Auiron.	59	Auiron.
Arrauquetan haritcea. tirer a l'auiron.	Tirer à l'auiron.	59	Tirer à l'auiron.
ARRABOTA. rabot.	Rabot.	533	Rabot.

A eskuizkribuko sarrerak	Nicot-en sarrerak	Nicot-en or.zenbakia	Oudin-en sarrerak
ARRAÇATCEA. raser.	Raser.	539	Raser.
ARRAÇOINA. raison. (Voltoire)	Raison.	535	Raison.
Arraçoinamendua. raisonnement.	Raisonnement.	536	Raisonnement.
Arraçoinezcoa. raisonnable.	Raisnable.	536	Raisnable.
ARRAILLATCEA. fendre.	Fendre.	283	Fendre.
Arrailladura. fente.	Fente.	283	Fente.
ARRAYA. gay. joyeux.	Gay. <i>Gay et joyeux.</i>	312	Gay.
Arraytasuna. gayeté.	Gayeté.	312	Gayeté.
Arraïqui. gayement. joyeusement.	Gayement. <i>Gayement et joyeusement.</i>	312	Gayement.
ARRAMBERRITCEA. renouueler.	Renouueler.	557	Renouueler.
ARRAMUA. rameau.	Rameau.	537	Rameau.
Arramu Igandea. Le dimanche des rameaux.			Jour des Rameaux, Domingo de Ramos.
ARRANOA. aigle.	Aigle.	22	Aigle.
Arranocumea. aiglon.			Aigleron ou aiglon.
ARRAPATCEA. raurir. emporter par force.	Raurir. <i>Raurir et emporter le bien d'autrui.</i>	539	Raurir.
Arrapaceria.	[Rauissement].	540	[Rauissement].
Arraparia.	[Rauisseur].	540	[Rauisseur].
ARRAPOA, habuina. ecume. (Voltoire)	Escume.	250	Escume.
Arrapoa eltceari edequitea. ecumer le pot.	Escumer [...] <i>comme escumer le pot.</i>	250	
ARRASTA edo arresta. arrest.	Arrest.	46	Arrest.
ARRASTELUA. rasteau.	Rasteau.	539	
Arrastuan. enuiron. circum circa. (ARRASTUA)	Enuiron. <i>Tout à l'enuiron, Circumcirca.</i>	242	Enuiron.
ARRATSA. le soir.	Soir. le soir.	596	Soir.
Arratsean. au soir.	Soir. <i>Au soir.</i>	596	
Arratsaldea. soirée.	Soirée.	596	Soirée.
ARRAULTCEA. oeuf.	Oeuf.	439	Oeuf.
ARRAUTZA. forgeron. marechal.	Forgeron.	294	Forgeron.
ARRAYOA. rayon.	Rayons.	540	Rayon.
ARREGA. maramoa. marruua. marruiiia. fraise. fragum.	Fraise, <i>Fragum.</i>	299	Fraise.
ARRENCURA. plainte.	Plainte.	485	Plainte.
Arrencuratcea. se plaindre.	Se plaindre ou complaindre.	485	Se plaindre.
Arrencuratia. plaintif. qui se plaint toujours.	Plainte ou plaintif.	485	Plaintif.
ARROGACERIA. volerie. pillerie. rapine.	Volerie	667	Volerie.
Arrogaria, arrogatçaillea. voleur, piller.	Voleur.	667	Voleur.

A eskuizkribuko sarrerak	Nicot-en sarrerak	Nicot-en or.zenbakia	Oudin-en sarrerak
Arrogatcea. voler. piller.	Voler.	667	Voler.
ARRUTA. route.	Route.	575	Route.
ARTHA, ansia, achola. soin. soucy.	Soing.	597	Soing.
Arthatsua. soigneux	Soigneux.	597	Soigneux.
ARTHEÇA. droit.	Droict.	215	Droict.
ARTICULUA. article.	Article.	48	Article.
Articulatcea. articuler.	Articuler.	48	Articuler.
ARTINA belharra. plant[a]in.	Plantain.	487	Plantain.
ARTORIA. O. aube du iour.	Aube. L'Aube et poinct du iour.	57	l'Aube. alua del dia.
ASALDATCEA. fascher. irriter. detourner. importuner.	Fascher.	279	Fascher.
Asaldua. fascherie.	Fascherie.	279	Fascherie.
ASCA, makina, ortera. auge.	Auge.	58	Auge.
ASEA. saoul. remply.	Saoul.	581	Saoul.
Asetcea. saouler. remplir. (Voltoire)	Saouler.	581	Saouler.
ASNAUR eguitea. O. ruminer comme font les bestes.	Ruminer. <i>Ruminer comme quand les bestes remaschent ce qu'elles ont ja mangé.</i>	576	Ruminer.
ASPREA. aspre. aigre.	Aspre.	49	Aspre.
Aspretasuna. âpreté.	Aspreté.	49	Aspreté.
Aspretcea. rendre ou deuenir âpre	Aspre. <i>Deuenir aspre par succession du temp.</i>	49	
Asprequi. âprement	Asprement.	49	Asprement.
ASSAUTA. assaut.	Assaut.	49	Assaut.
ASSUCREA. sucre.	Sucree.	609	Sucree.
Assucreztatcea. sucrer.			Sucrer.
ASTALCATCEA. deuider du fil.	Deuider. <i>Deuider du fil par pelotons.</i>	203	Deuider.
Astalçayac. deuidet. traueil.	Deuidet.	203	Deuidet.
Astalcoa. echeueau de fil.	Escheueau. <i>Escheueau de fil.</i>	246	
ASTOA. asne. (Voltoire)	Asne.	49	Asne.
Astocumea. asnon ou asnine.	Asnon.	49	Asnon.
Astoqueria. asnerie.			Asnerie.
ATÇARTCEA. eueiller. exciter.	Exciter. <i>Exciter id est Eueiller.</i>	269	Exciter.
Atçartçaillea. excitateur.			Excitateur.
Atçarmendua. excitation.	Excitation.	269	Excitation.
ATCHETERA, midicua, ditora. medecin.	Medecin.	399	Medecin.
ATHEA, bortha. porte. (Voltoire)	Porte.	495	Porte.
Athalçaina. portier.	Portier.	495	Portier.
ATHEKA. brèche.	Breche.	90	Breche.

A eskuizkribuko sarrerak	Nicot-en sarrerak	Nicot-en or.zenbakia	Oudin-en sarrerak
Bere ohoreari atheka eguin dio. Il a fait brèche a son honneur.			faire Breche à son honneur.
ATRAPATCEA. atraper.	Attraper.	55	Attraper.
ATSEGUINA. plaisir. delice. contentement.	Plaisir.	486	Plaisir.
Atseguintsua.	[Plaisant].	486	[Plaisant].
Atseguintasuna.	[Plaisanteries].	486	[Plaisanterie].
AUISUA. auis. conseil.	Aduis.	16	Aduis.
Auisatcea. auiser. conseiller.	Aduiser.	16	Aduiser.
Auisatçaillea, auisu emaillea. qui donne auis.			Donneur d'aduis.
AUMOINA, limosna, erremusina. aumône. (Voltaire)	Aumosne.	59	Aumosne.
Aumoinera, limosnaria, erremusnaria, aumônier.	Aumosnier.	59	Aumosnier.
AUOCATA. auocat.	Aduocat.	17	Aduocat.
Auocatalgoa. office & exercise d'auocat.			Aduocasserie.
AUSARTA. hardy.	Hardi	329	Hardi.
Ausartcea. prendre, donner hardiesse. s'enhardir.	Hardiesse. <i>Donner hardiesse et assurance.</i>	330	
Ausartcia. hardiesse.	Hardiesse.	330	Hardiesse.
AUSIQUIA. morsure.	Morsure.	418	Morsure.
Ausiquitcea. mordre. (Voltaire)	Mordre.	418	Mordre.
AUTEMAITEA. a. visiter.	Visiter.	664	Visiter.
Autemaillea. qui visite.	Visiteurs.	664	Visiteur.
AXTIGARRA. erable, arbre.	Erable.	243	Erable.
AZPILTCEA. orler.	Orler.	447	Orler.
Azpilçuna. orlet.	Orlet.	447	Orlet.
Azpildura. orlure.	Orlure.	447	Orlure.
AZPILA O. cormier.	Cormier.	151	Cormier.
AZTEA, haztea. nourrir. (Voltaire)	Nourrir.	433	Nourrir.
Az aita. pere nourricier.	Nourrissier.	433	Nourrissier.
Az ama. mere nourrice.	Nourrise.	433	Nourrise.
Azcuntça. nourriture.	Nourriture.	433	Nourriture.
Azmendua. nourriture.	Nourrissement.	434	Nourrissement.
AZTIA. deuin.	Deuin.	203	Deuin.
Aztietan edo aztiketetan dabilla. il va aux deuins.	Deuin. <i>Aller aux deuin, et luy compter son affaire, et demand conseil.</i>	203	
BABA, ekosaria. feuue.	Febue.	282	Feue.

A eskuizkribuko sarrerak	Nicot-en sarrerak	Nicot-en or.zenbakia	Oudin-en sarrerak
Baba leka. gosse de feuue.	Febue. <i>L'escosse d'une febue.</i>	282	Gosse. hollejo de haua.
BABAÇUÇA, arrabarra, chichera, chicherra Liz. gresle. grando	Gresle. <i>La Gresle. Grando.</i>	321	Gresle.
BABILLERA. meche de lampe.	Meiche.	400	Meche.
BACHATCEA. mettre bas. abaisser. auilir.	Abaisser.	2	Abaisser.
Bachoa. bas.	Bas ou bassement.	69	Bassement.
Bachotasuna. bassesse.	Bassese.	70	Bassese.
BAHEA. sas. tamis. crible. van.	Sas.	581	Sas.
Bahatcea. sasser. tamiser. cribler. vanner.	Sasser.	581	Sasser.
BAHIA. gage. saisi.	Gage.	306	Gage.
Bahitcea. engager. saisir. mettre a l'amende.	Engager.	230	Engager.
Bahimendua. engagement. saisie.	Engagement.	230	Engagement.
BAICEN. sinon. postponitur.	Sinon.	596	Sinon.
Ni baicen. sinon moy.			Sinon moy, que moy.
BAILLIA. baillif.	Bailli.	64	Bailli.
Bailliatasuna. charge, office de baillif, bailliage.	Baillage, office de Bayle.	65	Baillage.
BAINO. est vne particule qui e[s]pliq[ue] la que du comparatif.	Plus. Magis.	490	Plus.
BALACATCEA. mignarder. flatter. amignoter.	Mignarder.	411	Mignarder.
Balacatçaillea.			[Mignardeur].
Balacua. mignardise.	Mignardise.	411	Mignardise.
BALENÇA. balance.	Balance.	65	Balance.
BALESTA. arbaleste. (Voltoire)	Arbaleste.	41	Arbaleste.
Balestaria. arbalestrier.	Arbalestrier.	41	Arbalestier, arbalestrier.
BALSAMUA. baume.	Bausme.	73	Baulme.
BANDATCEA. bander quelque chose.	Bander.	66	Bander.
BANDERA. baniere. etandart.	Baniere.	66	Banniere.
Banderiça. bande, ligue.	Bande. Vne bande et ligue.	66	Bande, ligue.
BANDULERA, mandulera. bandoulier.			Bandolier, bandoulier.
BANQUETA. banquet.	Banquet.	67	Banquet.
Banquetatcea. banqueter.	Banqueter.	67	Banqueter.
Banquecia, bonbacia. banqueterie.	Banqueterie.	67	
BAQUEA. paix.	Paix.	453	Paix.

A eskuizkribuko sarrerak	Nicot-en sarrerak	Nicot-en or.zenbakia	Oudin-en sarrerak
Baquetcea. mettre la paix.	Paix. Mettre paix.	453	Mettre en paix.
Baquetiarra. qui aime la paix. pacifique.	Paix. <i>Qui aime paix.</i>	454	
Baquetsua, baquezcoa. paisible.	Paisible.	454	Paisible.
BARA. O. berga. aune.	Aulne.	59	Aulne à mesurer.
BARATZEA. iardin. (Voltoire)	Iardin.	343	Iardin.
Baratzeçaina.	Iardinier.	344	Iardinier.
BARAZCALTCEA. disner.	Disner.	208	Disner.
Barazcaria. le disné.			Disné.
BAREA. la ratte.	Rate. <i>La Rate.</i>	539	Rate.
BARKA, barkua. barque.	Barque.	69	Barque.
BARKATCEA. pardonner. (Voltoire)	Pardonner.	457	Pardonner.
Barka diaçadaçu. pardonnez moy.	Pardonner. <i>Pardonne moy cette faut.</i>	457	
Barkacinoa, barkamendua. pardon.	Pardon.	457	Pardon.
Barkaquiçuna. digne de pardon.	Pardonnable.	457	Pardonnable.
BARRAYATCEA. publier. diuulguer. dissiper.	Dissiper.	208	Dissiper.
Barrayaria, barreñaria, barrayatçaillea. dissipateur.	Dissipateur.	209	Dissipateur.
BARRENA. dedans.	Dedans.	179	Dedans.
Barrentcea. mettre dedans.	Mettre. <i>Mettre dedans.</i>	408	
Bassastoa. asne sauuage. (BASSA)	Vn asne sauuage.	49	Asne sauuage.
Basoillarra. faisán.	Faisán.	277	Faisán.
Bassoilloa. faisane.			Faisanne.
Basoillazcoa. faisandeau.	Faisanneaux.	277	Faisandeau.
Bassothea. O., orria. genieure. juniperus.	Geneure. Juniperus.	313	Geneure.
Bassurdea. porc sanglier. aper. (Voltoire)	Porc. <i>Porc sanglier, Aper apris.</i>	494	Porc sanglier.
BASTA, arbalda. bast.	Bast.	70	Bast.
Bastatcea. baster.	Baster.	70	Baster vn asne.
BASTARTA, borth, haur ixila, bertceren vmea. bastard.	Bastard.	70	Bastard.
BATAYOA. bateme.	Baptisme.	67	Baptisme.
Batayatcea. batiser.	Baptizer.	67	Baptiser.
Batayaharria, batayaherria. fons baptismaux.	Baptizer. <i>Les fons à baptizer.</i>	67	
BATELA. bateau.	Bateau.	71	Bateau.
BAZCA. pasture.	Pasture.	468	Pasture.
Bazcatcea. paistre.	Paistre.	453	Paistre.
BEBERINA. sariette.	Sarriette.	581	Sarriette.
BEOCA. bec.	Bec.	74	Bec.

A eskuizkribuko sarrerak	Nicot-en sarrerak	Nicot-en or.zenbakia	Oudin-en sarrerak
Becoquigabea. effronte. (BECOQUIA)	Effronté.	220	Effronté.
Becoquigabetasuna, becoquigaberia. effronterie.			Effronterie.
Becoquigabequi. effrontement.	Effrontément.	220	Effrontement.
BEDERATCI. neuf.	Neuf.	429	Neuf.
Bederatcigarrena. neufième.	Neufiesme.	429	Neufiesme.
Bederatci viruna. neufaine.	Neufaine.	429	Neufuaine.
Bederatcitan. neuf fois.	Neuf. Neuf fois.	429	
Beguitatcea. ietter des oeillades. mugueter des yeux. ensorceler. (BEGUIA)	Oeillades. <i>Oeillades, id est, jetter des oeillades.</i>	439	
BEGUITARTEA. visage. accueil. carresse.	Visage.	663	Visage.
Beguitarte eguitea. faire beau visage, bon accueil. carresser.	Visage. Faire bon visage.	663	
BEHACUNA. e. spectacle.	Spectacle.	607	Spectacle.
BEHAÇUNA, mina, guibel mina Liz. fiel.	Fiel.	286	Fiel.
BEIRA. verre.	Verre.	657	Verre.
Beiraquia. verre. verrerie.			Verrerie.
BEKAITZTEA. regarder de mauuais oeil. enuier. estre jaloux.			Envier.
Bekaitzia. enuieux. jaloux.	Enuieux.	242	Enuieux.
Bekaitzcoa, beltçuria. enuie. ialousie. mauuais regard.	Enuie.	241	Enuie.
BEKATUA. peché.	Peché.	469	Peché.
Bekatorea. pecheur.	Pecheur.	469	Pecheur.
Bekatorezza. pecheresse.	Pecheresse.	469	Pecheresse.
Bekatu eguitea.	Pecher.	469	Pecher.
BELA. voile.	Voile.	666	Voile de naur.
BELACHTEA. neud coulant.			Neud courant.
BELARRA. front.	Front.	303	Front.
BELDURRA. crainte. craintif. (Voltoire)	Crainte.	164	Crainte.
Beldur içaita.	Craindre.	163	Craindre.
Beldurrez. de crainte. par crainte.	Craintuement.	164	Craintuement.
Beldurtia. craintif.	Craintif.	164	Craintif.
Belecumeac. cornillaux. (BELEA)			Cornillat.
BELHAQUIA, ogaça. gasteau.	Gasteau.	311	Gasteau.
BELHARRA. herbe.	Herbe.	333	Herbe.
Erle belharra. thym.	Thym.	629	Thim.
Belhartcea, belhastea. printemps.	Printemps.	511	Printemps.

A eskuizkribuko sarrerak	Nicot-en sarrerak	Nicot-en or.zenbakia	Oudin-en sarrerak
BELOSA. velours.	Veloux.	652	Velours, vee veloux.
BELTZA. noir. (Voltoire)	Noir.	430	Noir.
Beltzasuna, beltztura. noirceur.	Noircisseur ou noirceur.	431	Noircisseur.
Beltztea. noircir.	Noircir.	430	Noircir.
Benedicatcea. benir.	Benir.	75	Benir.
BENEDICIONEA, benedicinoa. benediction.	Benediction.	74	Benediction.
BERA. tendre. mol.	Mol.	415	Mol.
Beratcea. amollir. rendre souple. tremper. mouiller.	Mollir.	415	Mollir.
BERATURIA. vrille. instrum[ent] de menuisier.			Vrille.
BERDINA. egal.	Egal.	221	Egal.
Berdinqui. egalement.	Egualmente.	221	Egalement.
Berdintcea. egaler.	Egaler.	221	Egaler.
BERDOGALA. pourpier.	Pourpier.	501	Pourpier.
BEREHALA. bertan. incontinent.	Incontinent.	349	
BEREZTEA, berecitcea. separer. distinguer.	Separer.	590	Separer.
Elkar ganic berezte. separer l'vn de l'autre.	Separer. Separer <i>l'vn avec de l'autre.</i>	590	
Berecia. separé. distingué.	Separer. <i>Separé.</i>	591	
BERMATCEA. cautionner. pleger.			Cautionner.
Bermea. plege. caution.	Caution. <i>Vn pleige et caution.</i>	104	
BEROA. chaud. chaleur.	Chaud.	118	Chaud.
Bero hari da. il fait chaud.	Chaud. <i>Il fait chaud.</i>	118	
Berotasuna. chaleur.	Chaleur.	109	Chaleur.
Berotcea. chauffer. echauffer.	Chauffer.	109	Chauffer.
Beroqui. chaudement.	Chaudement.	118	Chaudement.
Berreguindura. (BERREGUINA).	[Attifement].	55	[Attifement].
Berreguintcea. attifer. enoliuer.	Attifer.	55	Attifer.
BERRERROZTEA, berriz eroste. racheter.	Racheter.	534	Rachepter.
Berrospeña. rachat.	Rachapt.	534	Rachapt.
Berroslea. racheteur. redempneur.			Rachepteur.
Berretçaillea. (Berretcea).	[Augmentateur].	58	[Augmentateur].
Berretura. a. augmentation.	Augmentation.	58	Augmentation.
BERRIA. nouveau. recent. nouvelle.	Nouvelle.	434	Nouvelle.
Berriro, berrirozqui. nouvellem[ent].	Nouuellement.	434	Nouvellement.
Berritsua. conteur de nouvelles, rapporteur.	Nouvelle. <i>Rapporteur ou controueur de fausse nouvelle.</i>	434	

A eskuizkribuko sarrerak	Nicot-en sarrerak	Nicot-en or.zenbakia	Oudin-en sarrerak
BERROA, saparra, sassia. hallier.	Haillier ou hallier.	327	Haillier.
BERROGOY, berriz hogoy. quarante.	Quarante.	528	Quarante.
Berrogoygarrena. quarantième.	Quarantieme.	528	Quarantiesme.
Berrogoytan, berrogoy aldiz. quarante fois.	Quarant. <i>Quarante fois.</i>	528	
BERROGOYA O, gariçuma. caresme.	Quaresme.	528	Quaresme.
BERTÇA. chaudron.	Chauderon.	117	Chauderon.
Bertzquina. chaudronnier.	Chaudronnier.	117	Chaudronnier.
BERUINA. vendange.	Vendenge.	652	Vendange.
Beruinatcea. vendanger.	Vendenger.	652	Vendanger.
Beruinalea. vendangeur.	Vendangeur.	653	Vendangeur.
BERUNA. plomb.	Plomb.	489	Plomb.
Berunztatcea, beruneztatcea, berundatcea. plombier. garnir de plomb.	Plomber.	489	Plomber.
BETHAÇALA, bethespala, bethilleac. paupieres.	Paulpieres.	469	Paulpieres.
BETHALDEA, acienda. troupeau de bestail.	Troupeau. <i>Troupeau de bestiail.</i>	646	
Bethacorra. fertile. (BETHATCEA)	Fertile.	284	Fertile.
Bethacortcea. fertiliser.	Fertiliser.	284	Fertile.
BETHERIA. chassie.	Chacie.	108	Chassie.
Begui betheriatsuc. yeux chassieux.	Chacieux. <i>Chacieux. Yeux chacieux.</i>	108	
Bethiere. continuellement. (BETHI).	Continuellement.	116	Continuellement.
Bethicoa, bethierecoa. qui e[st] pour touiours. perpetuel. continuel.	Continuel.	116	Continuel.
Bethieretcea. continuer. perpetuer.	Continuer.	116	Continuer.
BEYTHA. appas.	Appas.	36	Appas.
Beytatcea. appaster.	Appaster.	36	Appaster.
Bigarrena. deuxième. second (BIA).	Second.	585	Second.
Bigarrenean. secondement.	Secondement.	585	Secondement.
Bigarrenecotz. pour la second fois.	Second. <i>Consul pour la second fois.</i>	585	
Bigarrentcea. secundare, ari.	Seconder.	585	Seconder.
Guiçon biçarra. homme libera.l (BIÇARRA)	Liberal.	373	Liberal.
Biçartasuna. liberalité.	Liberalité.	373	Liberalité.
Biçarqui. liberalement.	Liberalement.	373	Liberalement.
Bide celhaya. chemin battu. (BIDEA)			Chemin battu ou frayé.
Bide harritsua. chemin pierreux.	Chemin. <i>Chemin pierreux et mal aisé.</i>	118	
BIGA. O., miga. genisse.	Genisse.	313	Genisse.
BIHIA. grain. bled.	Grain.	318	Grain.
Bihiteguia. grenier. grange.	Grenier.	321	Grenier.

A eskuizkribuko sarrerak	Nicot-en sarrerak	Nicot-en or.zenbakia	Oudin-en sarrerak
BIHURRIA. bigearre. malin. acariatre.			Bigearre.
Bihurritcea. rendre ou deuenir bigearre.	Bigarrer.	78	Bigarrer.
BIKEA. poix.	Poix.	493	Poix.
Bikeztatcea. poisser.	Poisser.	493	Poisser.
BILCUA. amas.	Amas.	29	Amas.
BILHURA, bihurra. garrot. rote.	Garrot.	311	Garrot.
Bilhurtcea. garroter. lier.	Garotter. <i>Lier et garotter vn homme.</i>	311	Garroter.
BILLIGARROA. etourneau.	Estourneau.	265	Estourneau.
BILLUZGORRIA. tout fin nud.	Nud.	434	Nud.
Billuzgorritasuna. nudité.	Nudité.	434	Nudité.
Billuzgorritcea. mettre tont a nud. se depouïller tout a fait.	Nud. <i>Mettre nud.</i>	434	
Billusia. nud. depouïllé.	<i>Despouillé.</i>	199	
Billuztea. depouïller.	Despouiller.	199	Despouiller.
BILOA, ille izpia. cheueuil.	Cheueul.	122	Cheueul.
Hil biloac. poil folet. lanugo.	Poil. Poil folet [...]. <i>Lanugo.</i>	490	Poil folet.
BIPERRA. poiure.	Poyvre.	503	Poivre.
Biperztatcea. poiurer.	Poyvrer.	503	Poivrer.
BIPILTCEA. plumer.	Plumer.	490	Plumer.
BIR EZCONTCEA. remarier.	Remarier.	552	Remarier.
BIRIAC, hauscoac. poumons.	Poulmon.	498	Poumon.
BIRIBILLA. rond.	Rond.	573	Rond.
Biribiltcea, biribillatcea. arrondir, mettre en rond. (Voltoire)	Arrondir.	47	Arrondir.
Biribildura. arrondissement.	Arrondissement.	47	Arrondissement.
Biribiltasuna. rondeur.	Rondeur.	573	Rondeur.
Biribilqui. rondem[ent]. en rond.	Rondement.	573	Rondement.
BIRITCHIA. pair.	Paire.	453	Pair.
Birlandatcea. transplanter. (BIRLANDA)	Transplanter.	640	Transplanter.
BISTA. la veuë.	Veue.	656	Veüë.
BITARTEA. espace.	Espace.	254	Espace.
BITZTEA, pitztea. allumer.	Allumer.	28	Allumer.
Biz hala, hala biz. ainsi soit il. (Biz)	Ainsi. <i>Ainsi soit il.</i>	24	
BIZCARRA. echine. dos.	Eschine.	247	Eschine.
BOÇA, voça. voix.	Voix.	667	Voix.
BOCATA. buée. lexieue.	Buée, <i>Lixiuum.</i>	94	Bueé.
Bocatatcea.	[Buer].	94	[Buer].
BOLA. boule.	Boule.	86	Boule.

A eskuizkribuko sarrerak	Nicot-en sarrerak	Nicot-en or.zenbakia	Oudin-en sarrerak
Boletan haritcea. ioüer a la boule.	Bouler.	86	Bouler. jugar bolas.
BOLATCEA. voler. emporter la vole.	Voler.	667	Voler.
BONACHERA. bonne chere.	Chere. <i>Bonne chere.</i>	120	
BORDA. borde. metairie.	Borde.	83	Borde.
Bordaçaina, bordaria. bordier. metayer.	Bordier.	84	Bordier.
BORONDATEA. volonté.	Volonté.	669	Volonté.
Borondatez, borondatezqui. volontai-rem[ent].	Volontairement.	669	Volontairement.
BORRATCEA. effacer.	Effacer.	220	Effacer.
BORREROA ax. 304, burreba. bourreau.	Bourreau.	87	Bourreau.
BORROCA. luitte.	Luitte.	383	Luitte.
Borrocaria. luiteur.	Luiteur.	383	Luiteur.
Borrocatcea. luitter.	Luitter.	383	Luitter.
BORTCHA. force. contrainte.	Contrainte.	147	Contrainte.
Bortcharia, bortchatçaillea. qui contraint.	Contraindre. <i>Celle qui contraint.</i>	147	
Bortchatcea. forcer. contraindre.	Contraindre.	147	Containdre.
BORTHA. 2. athea. porte.	Porte.	495	Port.
Borthaçaina, athaçaina. portier.	Portier.	495	Portier.
BORTHITZA. fort. valeueux. rude.	Fort.	295	Fort.
Borthizqui. fortement.	Fortement.	295	Fortement.
BOTHATCEA. bourgeonner. boutonner.	Bourjonner.	87	Bourjonner.
Bothea. bourgeon. bouton.	Bourjon.	87	Bourjon.
BOTHEREA. puissance. pouuoir. (Voltoire)	Puissance.	525	Puissance.
Botheretsua. puissant.	Puissant.	525	Puissant.
BOTIKA. boutique d'apoticaire.			Apoticaiererie. tienda del Boticario.
Botikaria. apoticaire.	Apoticaire.	35	Apoticaire.
BOTOINA. bouton.	Bouton.	88	Bouton.
Botoinguillea. boutonnier.			Boutonnier.
Botoinatcea. boutonner.	Boutonner.	88	Boutonner.
BRAGAMIOA. parchemin.	Parchemin.	457	Parchemin.
BRAUOA.	Braue.	89	Braue.
Brauoctcea.	Brauer.	89	Brauer.
Brauoqui.	Braument.	90	Braument.
BRIDA. bride.	Bride.	91	Bride.
Bridatcea. brider.	Brider.	91	Brider.

A eskuizkribuko sarrerak	Nicot-en sarrerak	Nicot-en or.zenbakia	Oudin-en sarrerak
BRIYUA. reliquaire.	Reliquaire.	552	Reliquaire.
BRODATCEA. broder.	Border.	83	Border pour broder.
Brodadura. brodure.	Bordure.	83	Bordeure, brodeure.
Brodaria, brodatçaillea.	Bordeur.	83	Bordeur.
BRUITA, aharra, açantça, auarrotza. bruit.	Bruit.	92	Bruit.
BRUMA.			[Brume].
BRUSCAMBILLAC, bassa mahatzac. lambrusches. racheboches.	Lambrunche.	366	Lambrunche.
BUA. grosse verole.	Verole. La grosse verole.	657	grosse Verole.
Buatsua. verolé.			Verolé.
Buhescatcea. bourdonner. (BUHEZCA)	Bourdonner.	86	Bourdonner.
Burdin arrastelua. (BURDINA)	Rasteau. <i>Vne sorte de rasteau de fer.</i>	539	
BURGEZZA. ratean de fer. bourgeois.	Bourgeois.	87	Bourgeois.
Burgezia. bourgeoisie.	Bourgeoisie.	87	Bourgeoisie.
Burhostatcea. maudire. (BURHOA).	Mauldir.	398	Maudire.
BURLA, trufa. gausserie. moquerie.	Mocquerie.	413	Mocquerie.
Burlaria, burlatçaillea, trufaria. moqueur.	Mocqueur.	413	Mocqueur.
Burlatcea norbaitez. se moquer de quelqu'un.	Mocquer. <i>Se mocquer de quelqu'un.</i>	413	
BURUA. teste, chef, bout, commencement[ent]. (Voltoire)	Teste.	627	Teste.
Bur-heçur. caluaria. caluaire.	Caluaire, ou le Tez de la teste. Caluaria.	98	Caluaire.
Buruz buru. teste a teste.	Teste à teste.	627	Teste à teste.
BUSSOA. plongeur.	Plongeur.	489	Plongeur.
Bussotcea. plonger.	Plonger.	489	Plonger.
BUSTELTCEA, vsteltcea, pusteltcea, vmatcea. pourrir. chopir. mollir. (Voltoire)	Pourrir.	502	Pourrir.
Busteldua. pourri.	Pourri.	502	Pourry.
Busteldura. pourriture.	Porriture.	502	Pourriture.
ÇABALA, çauala. large. (Voltoire)	Large.	368	Large.
Çabaltcea. elargir. etendre.	Eslargir.	252	Eslargir.
Çabaldua. elargy.	Eslargi.	252	Eslargy.
Çabaltasuna. largeur.	Largeur.	368	Largeur.
CABILLA. cheuille.	Cheuille.	122	Cheuille.
Cabillaztatcea. cheuiller.	Cheuiller.	122	Cheuiller.
Caca eguitea. (Caca)	Chier.	123	Chier.
CACHETA, siguillua. cachet.	Cachet.	97	Cachet.

A eskuizkribuko sarrerak	Nicot-en sarrerak	Nicot-en or.zenbakia	Oudin-en sarrerak
Cachetatcea, chingolatcea. cacheter. cordeler les cheueux a trois cordons.	Cacheter.	97	Cacheter.
CADIRA. chaire.	Chaire.	109	Chaire.
CAFIA. ohatcea, habia. cage.	Cage.	97	Cage.
ÇAĤAGUIA. peau de cuir a mettre vin ou huile. outre.	Peau. <i>Peau de bouc ou de cheure cuir a mettre vin ou huile.</i>	469	
ÇAĤAROA. 2. cigorra. gaule.	Gaule.	312	Gaule.
ÇAĤARRA. vieil. ancien. (Voltoire)	Vieil.	660	Vieil.
ÇAĤartcea. vieillir.			Vieillir.
ÇAĤartasuna. vieillesse.	Vieillesse.	660	Vieillesse.
ÇAĤAINA. nerf. vene. racine. (Voltoire)	Nerf.	429	Nerf.
ÇAĤAKARRA. crouste de gale. teigne.	Teigne.	619	Teigne.
ÇAĤakartsua. teigneux.	Teigneux.	619	Teigneux.
CALAMUA, ġarsandea. chanure. roseau.	Chanure.	112	Chanure.
ÇAĤALDIA, ġamaria. cheual.	Cheual.	120	Cheual.
CALITÇA. calitça copa. calice.	Calice.	98	Calice.
CALITCHA, marroca. verruë.	Verruë.	657	Verruë.
CALSADA. pauë.	Pauë.	468	Pauë.
Calsadatcea. pauer.	Pauer.	469	Pauer.
ÇAĤALUA, ġaluya. souple.	Souple.	606	Souple.
Çamarikina, irrincirina. hennissem[ent]. (ÇAĤAMARIA)	Hennissem.	332	Hennissem.
CAMASTRA a., ohea, etġauntça. lit. couche.	Lict.	374	Lict.
CAMELOTA. camelot.	Camelot.	98	Camelot.
CAMELUA. a. 304. chameau.	Chameau.	110	Chameau.
ÇAĤAMINA, kiratsa, karmina. amer.	Amer.	30	Amer.
Çamintcea. rendre ou deuenir amer.	Deuenir amer.	30	Deuenir amer.
Çamintasuna. amertume. aigreur. colere.	Amertume.	30	Amertume.
ÇAĤAMUKA. bast d'asne, clitella.	Bast (Baster, <i>Clitella</i>).	70	Bast.
CAMUTZA. emoussé. camus.			Esmoussié.
Camutztea. emousser.	Esmousser.	253	Esmousser.
CANABERA. roseau.	Roseau.	573	Roseau.
CANALA, gottera, ithaiçura. canal	Canal.	99	Canal.
CANCERIA, chamarra. chancre	Chancre.	111	Chancre.
CANDELA. chandelle.	Chandelle.	111	Chandelle.
Candelera. chandelier.	Chandelier.	111	Chandelier.
Candelerua, candeleroa, ganderalu O, candelairua h. la chandeleur.	Chandeleur. La feste de la chandeleur.	111	la Chandeleur.

A eskuizkribuko sarrerak	Nicot-en sarrerak	Nicot-en or.zenbakia	Oudin-en sarrerak
Çangartea. jambette. (ÇANGARDIA)	Iambette.	343	Iambette.
CANTALA. chanteau. quarrie.	Chanteau.	112	Chanteau.
CANTOINA. canton. quarrie. quartier.	Cantons.	100	Canton.
Cantoinatcea. quantonner. se cantonner.			Cantonner. se Cantonner.
ÇAPARRA. buisson.	Buisson.	95	Buisson.
ÇAPATCEA. presser. enfoncer. entasser.	Presser.	508	Presser.
CAPESTRUA. licol.	Licol.	374	Licol.
ÇAPPOREA. a. saueur. goust.	Saeur.	582	Saeur.
Çapporatcea. sauouer. gouster.	Sauouer.	582	Sauouer.
CAPUTXA. capuçon.	Capuchon.	101	Capuchon.
ÇARAGOILLA. O., galçac. haut de chaus- ses.	Haut de chausses.	118	Chausses, haut de chausses.
ÇARAMICATCEA, çarrapocatcea. egratigner.	Egratigner.	220	Esgratigner.
CARCAINATCEA. 2. arrailatcea. fendre.	Fendre.	283	Fendre.
Carcainadura, arrailadura. fente.	Fente.	283	Fente.
CARCELA, garcela. prison.	Prison.	512	Prison.
CARGUA. charge. office.	Charge.	114	Charge, oficio, cargó.
CARIOA, garestia. cher.	Cher.	120	Cher.
CARITATEA. charité.	Charité.	115	Charité.
CARLOA. chardon.	Chardon.	114	Chardon.
CARPETA. 2. tapisseria. tapisserie.	Tapisserie.	617	Tapisserie.
CARSOILLA. chauue.	Chauue.	118	Chauue.
Carsoiltcea.	[Deuenir chauue].	118	[d e u e n i r Chauue].
Carsoildura.	[Chauueté].	118	[Chauueté].
ÇATHIA. morceau. piece.	Morceau.	418	Morceau.
Çathicatcea. çathitcea. mettre a mor- ceaux. rompre. déchirer.	Morceau. <i>Mettre en morceaux.</i>	418	
CAUARDILLA. pourpre. rougeole.	Pourpre.	501	Pourpre, maladie.
ÇAURIA. playe. blessure.	<i>Blessure.</i>	81	
Çauritcea edo çaurtcea. blesser.	Blesser.	81	Blesser.
ÇAURNEA. pus. ordure.			Pus.
CAUTERA. chaudronnier.	Chaudronnier.	117	Chaudronnier.
CECENA. taureau.	Taureau.	619	Taureau.
CEDARRIA, mugarria. borne. limite.	Borne.	84	Borne.
CEGÚTA. cigüe.	Cigüe.	124	Cigüe.
CEHATCEA. battre. frapper.	Batre.	71	Battre.

A eskuizkribuko sarrerak	Nicot-en sarrerak	Nicot-en or.zenbakia	Oudin-en sarrerak
Cehatçaillea. batteur.	Bateur.	72	Bateur.
Begui ceiharrez behatcea, ceihar behatcea norbaiti. de trauers. (Ceiharra)	Trauers. <i>Regarder de trauers.</i>	641	
CEKENA. chiche. taquin.	Chiche.	123	Chiche.
Cekentasuna.	[Chicheté].	123	[Chicheté].
Cekenqui. chichement.	Chichement.	123	Chichement.
CELATA. guet. epie. embusche.	Espies.	258	Espie.
Celataria. espion.	Espion.	258	Espion.
Celatacea. espier.	Espier.	258	Espier.
Celhaitcea. applanir. (CELHAÏA)	Applanir.	38	Applanir.
CEPOA. lien. menotte.	Lien.	374	Lien.
CHAFLA. herscaillua. O. emplastre.	Emplastre.	224	Emplastre.
Chaflatcea.			[mettre vn Emplastre].
CHAHUA, garbia. net.	Net.	429	Net.
Chahutcea. nettoyer. (Voltoire)	Nettoyer.	429	Nettoyer.
Chahutasuna. netteté.	Netteté.	429	Netteté.
Chahuqui, chaurouqui. nettement.	Nettement.	429	Nettement.
CHAINCUA. 2. maingua. boiteux.	Boiteux.	83	Boiteux.
Chaincutcea.	[Boiter].	83	[Boiter].
CHALUPA. chaloupe.			Chaloupe.
CHAMARRA. ecreuisse. chancre, maladie.	Escreuice.	249	Escreuice, ecreuisse.
CHAPIGNAC, galzoinac. chaussons.	Chaussons.	118	Chausson.
CHARDANGO. 2. felderacoa. leurier.	Leurier.	372	Leurier.
CHARITATEA. charité.	Charité.	115	Charité.
Charitatetsua, charitatos. charitable.	Charitable.	115	Charitable.
CHARPA, xarpa. echarpe.	Escharpe.	245	Escharpe.
CHARPOTA. serpoulet. thym.	Serpolet.	592	Serpolet, serpoulet.
CHARRAMPIGNA. rougeole.	Rougeolle.	574	Rougeolle.
CHARRANTCHA. seran.	Seran.	591	Seran.
Charrantchatcea.	[Serancer].	591	[Serancer].
CHASSA. chasse au jeu.			Chasse ou jeu du paulme, çaça.
CHATARRA. paquet.	Paquet.	456	Pacquet.
Chatarrac. drapeaux d'enfans, maillots.	Maillot. <i>Le maillot des petites enfans.</i>	385	Maillot.
Chatarratcea. enmailloter.	Emmailloter.	223	Emmailloter.

A eskuizkribuko sarrerak	Nicot-en sarrerak	Nicot-en or.zenbakia	Oudin-en sarrerak
CHEDEA. but. visée. objet.	But.	95	But.
Chedatcea. viser. buter.	Buter.	95	Buter.
CHEHATCEA. hacher, mettre a menu. (Voltoire)	Hacher.	327	Hacher.
Chehea. menu.	Menu.	402	Menu.
Gende chehea. le menu peuple.	Menu. <i>Le menu peuple.</i>	402	
Chehero, cheheroqui. separem[ent], par le menu, en detail.	Par le menu.	402	Par le menu.
CHERCATCEA, cercatcea. 2. bilhatcea. chercher.	Cercher.	106	Chercher.
Chercatçaillea. chercheur.	Cercheur.	106	Chercheur.
CHERTATCEA, chartatcea, empeldatzea. enter.	Enter.	236	Enter.
Chertoa. ente.	Ente.	236	Ente.
CHICHITERA, chichitola, pimpirina, as-toaren arima. papillon.	Papillon.	456	Papillon.
CHILIABILAC, chizqui bizquiac. haillons.	Haillon.	327	Haillon.
CHILINTCHA. clochette.	Clochette.	127	Clochette.
CHIMICATCEA, cimitatcea. pinser.	Pincer.	481	Pinser.
CHIMIGNUA. singe.	Singe.	596	Singe.
Chimignuqueria. singerie.			Singerie.
CHINCHINBAREA. 2. itçaina. sansuë.	Sansuë.	580	Sansuë.
Chinguilca ioaitea. aller a la clochepied. (CHINGUIL iausia).	Clochepied. <i>Aller a la clochepied.</i>	127	
CHINGUILLAC. lentilles.	Lentilles.	370	Lentilles.
CHINHURRIA, inhurria O. fourmy.	Fourmi.	298	Fourmi.
CHIPERAILLUA. seche, poisson.	Seche.	585	Seche.
CHIPIA, chiquia. petit.	Petit.	477	Petit.
Chipitcea. appetisser. (Voltoire)	Appetisser.	38	Appetisser.
Chipidura. appetissement.	Appetissement.	38	Appetissement.
Chipitasuna. petitesse.	Petitesse.	477	Petitesse.
CHIQUIROA. mouton. (Voltoire)	Mouton.	421	Mouton
Chiquiroquia. chair de mouton.			Mouton, chair du mouton.
Chiquiro ezpalda.	<i>[Epaule de mouton].</i>	421	
CHIRIBIRIA. violon.	Violles, Violllons	663	Violon.
Chiribicaria. joueur de violon.			Violon, joueur de Violon.
CHIRIÛA. cierge.	Cierge.	124	Cierge.

A eskuizkribuko sarrerak	Nicot-en sarrerak	Nicot-en or.zenbakia	Oudin-en sarrerak
CHIRLAC, maxcorrac. coquilles de mer, de S. Jaques.	Coquille. <i>Coquille de Saint Jacques ou Large coquille.</i>	150	
CHIROLA. fluste. fluteau.	Fleute.	290	Fleute.
Chirolaria. ioüeur de la flute.	Fleute. <i>Joüeur de flute.</i>	290	
CHIRRIPA. ruisseau.	Ruisseau.	576	Ruisseau.
Chirrixatcea. rinsser. (CHIRRIXTA)	Rinser.	571	Rinser.
CHIXTERRA, chisterra. gousse.	Gousse.	317	Gousse.
CHIZPILTCEA. griller.	Griller.	322	Griller.
Chizpildua. grillé.	Grillé.	322	Grillé.
CHOPINA. le hoquet.	Hoquet. <i>Le hoquet.</i>	339	
CHORIA. oiseau. (Voltoire)	Oiseau.	440	Oiseau.
Parra-choria, eliča choria. passer, passerulus.	Passereau, <i>Passer, Passerculus.</i>	467	
Les passereaux crient, paxaros que pian, pipilant passerres	Passereau. <i>Les passereaux crient, Pipilant passerres.</i>	467	
CHORTA. goutte de quelque liqueur.	Goutte.	317	Goutte.
Vr chorta bat. vne goutte d'eau.	Goutte. <i>Vne goutte d'eauë, ou d'autre liqueur qui chet.</i>	317	
Chortaca. goutte a goutte.	Goutte a goutte.	317	Goutte a goutte.
Chuchurlaria. susurro. (CHUCHURLAC)	Mesdire. Qui mesdit d'aucun par derriere, <i>Susurro.</i>	405	
Chumetcea. appetisser. (CHUMEA)	Appetisser.	38	Appetisser.
CHURIA. blanc. but. (Voltoire)	Blanc.	79	Blanc.
Churiz vestitua. vestu de blanc.	Blanc. <i>Vestu de blanc.</i>	79	
Churitcea. blanchir. tromper. enjoller. (Voltoire)	Blanchir.	79	Blanchir.
Churitasuna. blancheur.	Blancheur.	79	Blancheur.
Churitçaillea. blanchisseur. trompeur.			Blanchisseur.
Churiquetac edo churiquetacoac. linges a blanchir	Blanchissage. <i>Blanchissage de linges.</i>	79	
CHURPAILLA. blesme. haue.	Blesme.	81	Blesme.
Churpailtcea.	[Blesmir].	81	[Blesmir].
Churpailtasuna.	Blesmissement.	81	[Blesmissement].
CHURPATCEA. se courber.	Courber. <i>Se courber.</i>	158	
CIA. gland de chesne.	Gland. <i>gland de chesne.</i>	315	Gland.
Piñu cia, meluis sagarra. pomme de pin.	Pomme. Pommes de pin.	493	Pomme de pin.
CICOTZA. O. chiche.	Chiche.	123	Chiche.
Cicotztasuna.	[Chicheté].	123	[Chicheté].
Cicotzqui.	[Chichement].	123	[Chichement].
CIGARRA. ciron. (Voltoire)	Ciron.	125	Ciron.

A eskuizkribuko sarrerak	Nicot-en sarrerak	Nicot-en or.zenbakia	Oudin-en sarrerak
Cigartsua. plein de cirons.			Cironniere. cantidad de arados en las manos.
CIGULLUA, cigulua, sagetta. 2. sceau.	Sceau.	585	Sceau.
CIKINA. crasse.	Crasse.	164	Crasse.
Cikintsua.	[Crasseux].	164	[Crasseux].
CIKULTCEA. herisser.	Herisser.	334	Herisser.
CILHARRA. argent non monnoyé.	Argent.	42	Argent, matiere.
Vrrez eta cilharrez. d'or & d'argent.			Argent meslé d'or.
Cilharreztatcea.	Argenter.	43	Argenter.
CIMENDUA. fondement.	Fondement.	292	Fondement.
Cimendatcea. cimenter. fonder.	Fonder.	292	Fonder.
CIMURRA. ride.	Rides.	570	Ride.
Cimurtcea. rider. soupir.	Rider.	570	Rider.
Cimurdura.			[Ridement].
CINCURIA. O. gémissement.	Gémissement.	312	Gémissement.
CINÇURRA. gorge. gosier.	Gorge.	316	Gorge.
Cinçurrac norbaiti eguitea. couper la gorge a quelqu'un.	Couper la gorge à aucun.	316	Couper la gorge.
CINETSTEA. croire.	Croire.	168	Croire.
Cinetsbera. cinetscorra. credule.	Credule.	165	Credule.
Cinetsberatasuna. cinetscortasuna. facilité a croire. credulité.	Credulité.	165	Credulité.
CINTÇA. morue. gourme.	Morue.	419	Morve.
Çamal cintça. gourme de cheual.			Morve de cheual.
CIPERTCEA. creuer de depit.	Creuer. <i>Creuer de despit qu'on a d'aucuns qui ne laissent rien à faire.</i>	166	
CIRCILLA. dechiré en ses habits.	Deschiré.	192	Deschiré.
Circiltcea.	[Deschirer].	192	[Deschirer].
Circildura.	[Deschirure].	192	[Deschireure].
Circiltasuna.	[Deschirement].	192	[Deschirement].
CIRIA. cheuille. coing.	Cheuille.	122	Cheuille.
Cirizatcea. cheuiller.	Cheuiller.	122	Cheuiller.
CITHALA, liçuna. sale, vilain.	Sale.	579	Sale.
Cithalqueria.	[Saleté]	579	[Saleté].
Cithalqui.			[Salement].
CIXTAPURRAC. festus. buchettes.	Festu.	284	Festus.
CLARA, agueria. clair.	Cler.	126	Clair

A eskuizkribuko sarrerak	Nicot-en sarrerak	Nicot-en or.zenbakia	Oudin-en sarrerak
Clartasuna.	[Clerté ou Clarté].	126	[Clairté].
Clarqui. (Voltoire). claroqui.	[Clèrement].	126	[Clairement].
CLAUERA. marguillier. clavier.	Clavier.	126	Clavier.
CLEDA. craye.	Craye.	164	Craye.
COBERATCEA a. 167. cobratcea. recouurer.	Recouurer.	544	Recouurer.
ÇOÇATCEA. O, cutsatcea. corrompre. infecter.	Corrompre.	152	Corrompre.
COCORICO iartcea. s'accroupir.	Accroupir. S'accroupir.	10	s'Accroupir.
COCOTZA. menton.	Menton.	402	Menton.
COFIA. coüeffe.	Coeffe.	128	Coiffe.
Cofiatcea.	Coeffer.	128	[Coiffer].
COFREA. cofre.	Coffre.	128	Coffre.
ÇOHIA. gazon. motte.	Gazon.	312	Gazon.
COLA, amiruina. cole. empois.	Colle.	129	Colle.
Colatcea.	[Coller].	129	[Coller].
COLERA. colere. (Voltoire)	Cholere.	124	Colere.
Coleracorra.	[Cholérique].	124	[Coleric].
Coleratcea.	[Cholérer].	124	
COLOREA. couleur. (Voltoire)	Couleur.	154	Couleur.
Coloratcea.	[Coulourer].	155	
COLUMBRINA. couleurine.	Couleurine.	156	Couleurine.
COMBATA, gudua. combat.	Combat.	130	Combat.
Bat banacaco combata. duel.	Combat. <i>Combat d'homme à homme</i> ou <i>corps à corps</i> .	130	
COMMAYA. commere.	Commerre.	133	Commere
Commaitasuna. commerage.	Commerage.	133	Commerage
Commaïtcea.			[Commerer].
COMPAINIA. compagnie.	Compagnie.	135	Compagnie.
COMPARACIONEA, comparacinoa. comparaison.	Comparaison.	135	Comparaison.
Comparatcea. comparer.	Comparer.	135	Comparer.
COMPAYA. compere. (Voltoire)	Comperes.	135	Compere.
Compaitasuna. comperage.	Comperage.	135	Comperage.
CONCLUSIONEA. conclusion.	Conclusion.	138	Conclusion.
CONDEA. comte.	Conte.	145	Comte.
Condetasuna. comté.	Conté.	145	Comté.
Condezza.	[Contesse].	145	[Comtesse].
CONDICIONEA, condicinoa. condition	Condition.	139	Condition.
Condicionerequin. a. condition			A condition que

A eskuizkribuko sarrerak	Nicot-en sarrerak	Nicot-en or.zenbakia	Oudin-en sarrerak
CONFESSATCEA. confesser.	Confesser.	140	Confesser.
Confessora. confesseur.	Confesseur.	140	Confesseur.
Confessionea. confession.	Confession.	140	Confession.
CONGITA. congé.	Congé.	141	Congé.
CONSCIENCIA. conscience.	Conscience.	142	Conscience.
CONSEILLUA. conseil.	Conseil.	142	Conseil.
Conseillu emaillea. qui donne conseil.	Conseil. <i>Qui donne conseil.</i>	143	
Conseillaria. vn conseiller.	Conseiller.	143	Vn conseiller.
Conseillatcea, conseilllu emaita. conseil- ller. donner conseil.	Conseiller. <i>C'est donner advis et conseil à quelqu'un.</i>	143	Conseiller.
Conseilluquetan ibiltea. aller au conseil.	Conseil. <i>Aller au conseil apres les plaidoyez des parties.</i>	142	
Conseillu esque dago. il demande conseil.	Conseil. <i>Demander conseil.</i>	142	
CONSOLATCEA. consoler.	Consoler.	144	Consoler.
Consolacionea, consolamendua. consolation.	Consolation.	144	Consolation
Consolagarria.			[Consolatoire].
Consolatçaillea.	[Consolateur].	144	[Consolateur].
CONTRA.	[Contre].	147	[Contre].
Contracarra, contresta	[Contrecarre].	147	[Contrecarre].
CONTRICIONEA, vtriquimendua. contrition.	Contrition.	149	Contrition.
CONTUA. compte.	Compte.	137	Compte.
COPIA. copie.	Copie.	150	Copie.
Copiatcea. copier.	Copier.	150	Copier.
CORAPILLOA. neud.	Neud.	429	Neud.
Corapillatcea. noüer.	Noüer.	429	Noüer.
Corapilladura.	[Noüement].	429	[Noüement].
ÇOROA. fol. extrauagué.	Fol.	291	Fol.
Çoratcea.	[Folier].	291	[Folier].
Çoramendua.	[Folie].	291	[Folie].
CORDOINA. cordon.	Cordon	151	Cordon.
Chapel cordoina. cordon de chapeau.			Cordon de cha- peau.
CORDUANA. marroquin.	Marroquin [...] car s'il estoit passé en Tan, ce seroit Cordoüan.	397	Marroquin.
ÇORHIA. meur.	Meur.	410	Meur.
Çorhitcea. meurir.	Meurir.	410	Meurir.
ÇORHOA. preau. herbe verte.	Preau.	504	Preau.
ÇORRA. debte. (Voltoire)	Debte.	178	Debte.

A eskuizkribuko sarrerak	Nicot-en sarrerak	Nicot-en or.zenbakia	Oudin-en sarrerak
Çorduna. debiteur.	Debteur.	178	Debteur.
ÇORROA. sac. poche.	Sac.	577	Sac.
CORSUA. course.	Course.	159	Course.
CORTEA, gortea. cour, palais royal, lieu ou on plaide	Court	160	Court
Cortesalea. courtisan.	Courtisan.	161	Courtisan
CORTEZA. courtois.	Courtois.	161	Courtois.
Cortezia. courtoisie.	Courtoisie.	161	Courtoisie.
ÇORTHEA. sort.	Sort.	601	Sort.
COSTUMA. coutume.	Coustume.	162	Coustume.
Costumatcea. accoutumer.	Accoutumer.	9	Accoutumer.
Costumatua. accoutumé.	Accoutumé.	9	Accoutumé.
Costumaz. par coutume.	Coustume. <i>Par coutume.</i>	162	
COTILLUNA. cotillon			Cotillon
ÇOTINA. 2. chopina. hoquet.	Hoquet.	339	Hoquet.
CRACOAC, macoac. croc. crochet.	Croc.	167	Croc.
CREDITA. credit.	Credit.	165	Credit.
CREDOA. symbole des apostres.			le Credo, el credo o simbolo de Apostoles.
CRISMOA, crisuma. crème.	Cresme.	165	Cresme.
Crosatcea. froter. battre. (CROSCA)	Frotter.	303	Frotter.
CRUXPETAC. bignets.	Bignets.	78	Bignet.
ÇU, çuc. vous.	Vous.	669	Vous.
CUBA. cuue.	Cuve.	172	Cuue.
ÇUCENA. le droit. ius.	Droit et raison, <i>Ius.</i>	215	Droict.
ÇUHURCIA. sagesse.	Sagesse.	578	Sagesse.
Çuhurra. sage. sobre. discret.	Sage.	578	Sage.
Çuhurqui. sagem[ent].	Sagement.	578	Sagement.
CUILLIDA. cuilliere.	Cuilliere.	171	Cuiller.
ÇUNKURRA. bossu. courbé.	Bossu.	84	Bossu.
Çunkurtcea.	[Bossuer].	84	[Bossuer].
Illarac çurkaitzatcea. ramer les pois. (ÇURKAITZATCEA)	Ramer. <i>Ramer des pois.</i>	536	
CURIOSA. curieux.	Curieux.	172	Curieux.
Curioasuna.	[Curiosité].	172	[Curiosité].
Curiosqui.			[Curieusement].
ÇURMINDUA. moisi. vermoulu.	<i>Moisi.</i>	415	

A eskuizkribuko sarrerak	Nicot-en sarrerak	Nicot-en or.zenbakia	Oudin-en sarrerak
Çurmindura.	[Moissure].	415	[Moisseur]
Çurmintcea.	[Moisir].	415	Moisir.
Curchetatcea. fermer de crochets. (Curchetac)			Corcheter.
CUTCHUA, oha eltcea. pot de chambre. matula.	Pot. Pot à pisser, <i>Matula</i> .	497	Pot de chambre, & Pot a pisser.
CUTSUA. tache.	Tache.	615	Tache.
Cutsatcea. tacher.	Tacher.	615	Tacher.
Oguia cuzcatcea. chapeller le pain. (Cuzcatcea)	Chapeler. chapeler du pain.	113	Chapeler le pain.
DAINUA. pert. dommage. degast.	Dommage.	210	Dommage.
DAMUA. douleur. regret. fascherie.	Regret.	549	Regret.
Damugarria.	[Regretable].	549	[Regretable].
Damutcea.	[Regretter].	549	[Regretter].
DANSA. (Voltoire)	Danse.	175	Danse.
Dansaria.	[Danseur].	175	[Danseur].
DARDOA. dard.	Dard.	175	Dard.
Dardatcea. darder.	Darder.	175	Darder.
DEBAUXQUERIA. debauche.			Desbauche.
Debautatcea. debaucher.	Desbaucher.	191	Desbaucher.
DEBECUA. defense. prohibition.	Defense.	181	Deffense.
Debecatcea. defendre. prohiber.	Defendre.	180	Deffendre.
Debecatçaillea.	[Defenseur ou defendeur].	181	[Deffendeur].
DECLARACIONEA, declaracinoa. declaration.	Declaration.	179	Declaration.
Declaratcea. declarer.	Declarer.	179	Declarer.
Declaratçaillea. qui declare.	Declarer. <i>Qui declare et donne à entendre [...]</i> .	179	Declarant.
DELIBERACIONEA. deliberation. resolution.	Resolution.	563	Resolution.
Deliberatua.	[Resolu].	563	[Resolu].
Guiçon deliberatua.	[Resolu. <i>Vn homme resolu</i>].	563	
DELIENÇA, agudotasuna. diligence.	Diligence.	206	Diligence.
Delienta, agudo. diligent.	Diligent.	206	Diligent.
DENTILLA. dentelle.			Dentelles.
DESAFIOA. defi.	Desfi	194	Defy.
Desafiatcea. defier.	Desfier	194	Desfier.
DESCARGUA. decharge.			Descharge.
Descargatcea. decharger.	Descharger.	191	Descharger.
DESEGUITEA. defaire. detruire.	Detruire.	201	Detruire.
Deseguina. defait. detruit.	Detruict.	201	Detruict.

A eskuizkribuko sarrerak	Nicot-en sarrerak	Nicot-en or.zenbakia	Oudin-en sarrerak
Deseguillea. qui defait. destructeur.			Destructeur.
Desenguidura, deseguintça. destruction.	Destruction.	202	Destruction.
DESENCUSA. excuse.	Excuse.	270	Excuse.
Desencusamendua.	[Excusation].	270	[Excusation].
Desencusatcea.			[Excuser]
Desgogara çait. il me deplaist. (DESGOGARA)	Desplaire. <i>Il me desplaist grandement.</i>	199	
DESIRA. desir.	Desir.	195	Desir.
Desiratcea. desirer.	Desirer.	195	Desirer.
Desirosa.	[Desireux]	195	[Desireux].
DESOHOREA, desondra. deshonneur.	Deshonneur.	195	Deshonneur.
Desohoratcea.	[Deshonorer].	195	[Deshonorer].
Desohoramendua.			[Deshonno- ration].
DESORDENUA. desordre. dereglement.	Desordre.	197	Desordre.
Desordenatua. desordonné.	<i>Desordonné.</i>	197	
DESPENDATCEA. gastatzea depenser.			Depenser.
Dependioa, gastua. depens.	Depens.	197	Dispense
Ene dependioz, ene gastuz. a mes depens.	Depens. <i>Il sent le vnguens à mes depens et de mon bien.</i>	197	
Dependaria. depensier.	Depensier.	198	Depensier.
DESPITA. depit.	Despit.	198	Despit.
Despitatcea, despitcea. depiter.	Despiter.	199	Despiter.
DESPLACERA. deplaisir.	Desplaisir.	199	Desplaisir.
Desplacermendua.	[Desplaisance].	199	[Desplaisance].
Desplacergarria.			[Desplaisant].
DESSERTA. dessert de table.	Dessert. <i>Desserte de table.</i>	200	Dessert.
DESTARTA, erreueza. lourdaut. etourdi O. rudis. rusticus.	Lourdaut. <i>Rusticus.</i>	381	Lourdaut.
Destartcea.	[Estourdir].	265	[Estourdir].
Destartqui.			[Estourdiement].
DESTERRUA. exil.	Exil.	271	Exile.
Desterratcea. exiler. bannir.	Exiler.	271	Exhiler.
DETCHUMAC, hamarrenac. dimes.	Dimes.	208	Dimes.
Detchumaria. dismeur.	Dismeur.	208	Dismeur.
Detchumatcea. dismer.	Dimer.	208	Dimer.
DEUERSATCEA 2. ehoitea. digerer.	Digerer.	206	Digerer.
DEUOCIONEA. deuocion.	Deuotion.	204	Deuotion.
Deuocionetsua, deuota. deuot.	Deuot.	204	Deuot.

A eskuizkribuko sarrerak	Nicot-en sarrerak	Nicot-en or.zenbakia	Oudin-en sarrerak
Ezta deusic. il n'y a rien. (DEUSA)	Rien. <i>Il n'y a rien que.</i>	570	
Ezdeusa. le rien.	Rien.	570	Rien.
DEYADARRA. alarme.	Alarme.	25	Alarme.
Deyadarguillea. qui donne l'alarme.	Alarme. <i>On a donné l'alarme au camp.</i>	25	
DIFERENCIA. difference.	Difference.	205	Difference.
Diferenciatcea.			[Differencier].
Diferenta.	[Different].	205	[Different].
Diferentqui.			[Differement].
DISCIPLINA. discipline.	Discipline.	208	Discipline.
DISCIPULUA. disciple.	Disciple.	208	Disciple.
DISGRACIA. disgrace.	Disgrace.	208	Disgrace.
Disgraciatcea.			[Disgratier].
DISTIA handiaz.	Splendeur.	608	Splendeur.
Distiatcea. reluire. briller.	Reluire.	552	Reluire.
Distiadura. lueur. brillant. fulgor.	Lueur, <i>Fulgor.</i>	383	Lueur.
DITHAREA. dé a coudre.	Dé. Dé à coudre.	176	Dé a coudre.
DIXIDUA. menace.	Menace.	401	Menace.
Dixidatcea. menacer.	Menacer.	401	Menacer.
Dixidaria, dixidatçaillea. menaceur.	Menceur.	401	Menceur.
DOATSUA. bienheureux.	Bienheureux.	78	Bien-heureux.
Doatsutcea. bienheurer.	Bienheurer.	78	Bien-heurer.
Doatsutasuna. bonheur. félicité.	Heur. De bon Heur.	335	Bon-heur.
DOBLEA. double.	Double.	212	Double.
Doblatcea. doubler.	Doubler.	213	Doubler.
Dobladura.			[Doubleure].
DOHACABEA. malheureux. (Voltaire)	Malheureux.	391	Mal-heureux.
Dohacabetcea. rendre malheureux.			[Mal-heurer].
Dohacabetasuna. malheur.	Malheur.	391	Mal-heur.
Dohacabequi. malheureusement. (Voltaire)	Malheureusement.	391	Mal-heureusement.
DOHAINA, emaitça, donua. don. present.	Don.	212	Don.
DOLAMENA. doléance.	Doléance.	210	Doléance.
DOLOREA. douleur.	Doléur.	210	Doléur.
Dolorezcoa.	Doloureux.	210	Doloureux.
Dolorezqui.	[Dolouusement].	210	[Dolouusement].
Doloratcea.	[Doloir].	210	[Doloir].
DOLUA. deüil.	Dueil.	217	Deüil.

A eskuizkribuko sarrerak	Nicot-en sarrerak	Nicot-en or.zenbakia	Oudin-en sarrerak
Doluzco arropa. robe de deuil.	Dueil. <i>Robbe, chaperon et habit de dueil.</i>	217	
Dolutcea.	[Dueil. <i>Faire dueil</i>].	217	
Dolutsua.	[Dueil. <i>Pleine de dueil</i>].	217	
DONABERAC edo tonaberac. les tenebres, offices de la Semaine Sante.			les Tenebres que l'on chante la semaine Sainte.
DONCEILLA. demoiselle.	Damoiselle.	173	Damoiselle, demoiselle.
DOTEA. dot.	Dost.	212	Dot.
Dotatcea. doter.			Doter.
DRAGOINA. dragon.	Dragon.	214	Dragon.
DUDA. doute.	Doubte.	213	Doute.
Dudatcea. douter.	Doubter.	213	Douter.
Dudacorra.			[Doutant].
Dudatsua. Dudosa.	[Douteux].	213	[Douteux].
DUGA. douelle de tonneau.			Douelle.
DUGATA. vn ducat.	Ducat.	217	Ducat.
DUKEA. duc.	Duc.	217	Duc.
Duketasuna.	[Duché].	217	[Duché].
Dukezza.			[Duchesse].
DULCEA. eztia. doux.	Doux.	213	Doux.
Dulcetasuna.	[Doulceur].	214	[Douceur].
Dulcequi.	[Doulcement].	214	[Doucement].
DURDUSIA. menace.	Menace.	401	Menace.
Durdusiatcea, induriatcea. menacer. fro- ller.	Menacer.	401	Menacer.
Durdusiadura.	Menacement.	401	Menacement.
Durdusiatçaillea.	[Menaceur]. Qui menace.	401	[Menaceur].
Iagoiti, iagoitic. desormais. (IA)	Desormais.	197	Desormais.
IABEA. maistre. possesseur.	Possesseur.	496	Possesseur.
Iabetcea. posseder. entre en possession.	Posseder.	496	Posseder.
Iabetasuna.	[Possession].	496	[Possession].
IAINCOA, Iaungoicoa. Dieu.	Dieu.	204	Dieu.
Iaincossa. deesse.	Deesse.	180	Deesse.
Iaincotasuna. diuinité.	Diuinité.	209	Diuinité.
Iaincotcea. rendre ou deuenir Dieu. deifier.	Deifier.	182	Deifier.
Iaincortiasuna. pieté. deuotion.	Deuotion.	204	Deuotion.

A eskuizkribuko sarrerak	Nicot-en sarrerak	Nicot-en or.zenbakia	Oudin-en sarrerak
Iaincortartcea. deuenir deuot.	Deuot. <i>Il deuiet deuot.</i>	204	
Iaincozqui. diuinem[ent].	Diuinement.	209	Diuinement.
IAIQUITCEA, jaiquitea. se leuer.	Leuer. Se leuer.	372	Se leuer.
IAITSTEA. tirer. pressurer.	Tirer.	630	Tirer.
Behiaren iaitstea. traire vne vache.	Traire. <i>Traire vne vache [...]</i>	639	
Esnearen jaitstea. tirer du laict.	Tirer. <i>Tirer le laict d'une mamelle.</i>	630	
IALGUITEA 2, jilkitea. sortir. mettre dehors.	Sortir.	601	Sortir.
IANHARIA. viande. mangeaille.	Mangeaille.	392	Mangeaille
IAQUITEA. sçauoir.	Sçauoir.	583	Sçauoir.
Iaquilegoa O, leucotasuna. temoignage.	Tesmoinage.	627	Tesmoinage.
Iaquinsuna. sçauant.	Sçauant.	584	Sçauant.
Iaquintasuna. science.	Science.	584	Science.
IARRAIQUITCEA. suiure. (Voltoire)	Suyure.	613	Suiure.
Iarraiquitça. suite. poursuite.	Suite.	613	Suite.
IASARTCEA. frapper. battre.	Frapper.	300	Frapper.
IATEA. manger.	Manger.	392	Manger.
Ialea. mangeur.	Mangeur.	392	Mangeur.
IAUGITEA. 2. ethortcea. venir.	Venir.	653	Venir.
IAUNTEA. vestir.	Vestir.	658	Vestir.
Iauntsaldia, aldagarria. habit.	Habit.	326	Habit.
Iauntscura, iauntscuia. habillem[ent].	Habillement.	326	Habillement.
IAUSIA. saut.	Sault.	582	Sault.
Iausi eguitea. sauter.	Saulter.	582	Saulter.
Iausica.	[Saulter. <i>En sautant.</i>]	582	
Iautstea. sauter. descendre. (Voltoire)	Descendre.	191	Descendre.
Iautzapena. a. 140. cheute, descendant, descente.	Descente.	191	Descente.
Iautzcalaria, iaustcaria. sauteur.	Sauteur.	582	Sauteur.
IAYOTCEA, sortcea. naistre.	Naistre.	425	Naistre.
Iaya eguna. jour natal.	Natiuité. <i>Le jour de la natiuité d'un chascun [...]</i> <i>Die natalis.</i>	425	
IBAYA. cours d'eau. riuiera.	Riuiera.	571	Riuiera.
IBENTCEA. mettre. poser.	Mettre.	408	Mettre.
IBILTCEA, ibiltea. aller. marcher. se promener.	Aller.	26	Aller.
IBIRIA, ipidia, iuia. O. gué.	Gué.	323	Gué.
IÇARIA, neurria. mesure.	Mesure.	407	Mesure.
Isartcea. mesurer.	Mesurer.	407	Mesurer.
ICEBA. tante.	Tante.	617	Tante.

A eskuizkribuko sarrerak	Nicot-en sarrerak	Nicot-en or.zenbakia	Oudin-en sarrerak
ICENA. nom. (Voltoire)	Nom.	431	Nom.
Icendatcea. nommer.	Nommer.	431	Nommer.
Icengoitia. surnom, sobriquet.	Surnom.	612	Surnom.
Icenguillatcea. surnommer.	Surnommer. Estre surnommé et auoir vn sobriquet.	612	Surnommer.
ICERDIA. sueur. qui suë.	Sueur. <i>Sueur, Qui sue.</i>	610	Sueur.
Icerditcea, icertcea. suer.	Suer.	610	Suer.
ICEYA. sapin.	Sapin.	581	Sapin.
ICHAKA, jxeka. sillon pour faire ecouler l'eau.	Seillon. <i>Vn seillon ou rayon pour esgoutter l'eauë.</i>	587	
ICHILLA.	[Taire. Qui se taist].	616	
Ichiltcea. se taire, faire taire.	Taire. Se taire. <i>Faire taire.</i>	616	Taire. Se taire.
ICHUCATCEA. essuyer. torcher.	Essuyer.	260	Essuyer.
ICIALDURA, icidura. peur.	Peur.	478	Peur.
Icicorra. peureux.			Peureux.
Iciper. peureux.			Peureux.
icitcea. faire peur. auoir peur.	Peur. <i>Auoir peur. Faire peur.</i>	478	
IÇOKINA. saumon.	Salmon.	582	Saumon.
Içorratcea. engrosser. (IÇORRA)	Engrossir.	231	Engrosser.
Içotza. gelée.	Gelée.	312	Gelée.
IÇURPIDEA, jtçurpidea. 2. itçulbidea. echapatoire.	Eschappatoire.	245	Eschappatoire.
IÇURRIA. peste. (Voltoire)	Peste.	477	Peste.
Içurritea. pestilence.	Pestilence.	477	Pestilence.
IDIA. beuf. (Voltoire)	Beuf.	77	Beuf.
Idiquia, guehelia. chair de beuf.	Chaire de beufs.	77	Du Beuf, chair de beuf.
Idiçaina. nerf de beuf.			Nerf de boeuf.
IDORRA. sec.	Sec.	586	Sec.
Idortcea. secher. (Voltoire)	Seicher.	586	Secher.
Idortea. secheresse.	Seicheresse.	586	Secheresse.
Idorqui.	[Seichement]	586	Sechement.
IDURIA, jrudia. 2. semblant. semblance. (Voltoire)	Semblant. Semblance.	588	Semblant. Semblance.
Ez jçusi iduri eguitea. faire semblant de ne voir pas.	Semblant. <i>Faire semblant de ne voir ou apercevoir point quelque chose.</i>	588	
Iduriz. a la semblance.	Semblance. <i>A la semblance, ou à la façon et maniere.</i>	588	
IĒIA. 2. jaia. feste.	Feste.	284	Feste.

A eskuizkribuko sarrerak	Nicot-en sarrerak	Nicot-en or.zenbakia	Oudin-en sarrerak
Iaia iduquitea, hautstea. fester.	Fester.	284	Fester.
Ieloscorra. jaloux. (IELOSIA)	Ialoux.	343	Ialoux.
Ieloscortasuna. jalousie.	Ialousie.	343	Ialousie.
Ieloscorqui.	[Ialousement].	343	[Ialousement].
IELOSIAC. treillis.	Treillis.	641	Treillis.
IFINTCEA, landatcea. planter. piquer. fichier. attacher.	Planter.	487	Planter.
Ifinia. mis. planté.	Planté.	487	
Ifintça. plantatio.	Plantement. <i>Plantatio.</i>	488	
IGORÇURIA, ihorçiria, durunda S. tonnerre.	Tonnairre.	633	Tonnerre.
Dembora igortciritsua. temps plein de tonnerres.			Tonnerreux, tiempo de trueno.
IGORTCEA. enuoyer.	Enuoyer.	242	Enuoyer.
Igorria. enuoyé.			Enuoyé.
IGUALA, berdina. egal.	Egal.	221	Egal.
Igualatcea, berdintcea. egaler.	Egaler.	221	Egaler.
IGUELA, jhela. grenouille.	Grenouille.	321	Grenouille.
IGUELSUA, guilsua e. plastre.	Plastre.	488	Plastre.
Iguelsuztatcea, guilsatcea. plastrer.	Plastrer.	488	Plastrer.
Iguericatcea. nager. (IGUAREA)	Nager.	425	Nager.
Iguericaria, iguericatçaillea. nageur.	Nageur.	425	Nageur.
Igueriketac.			[Nageure].
IGURIKITCEA. attendre.	Attendre.	54	Attendre.
Igurikitça. attente. expectatio.	Attente. <i>Attente et desir, Expectatio.</i>	54	Attente.
IGUZQUIA, ekia. soleil.	Soleil.	598	Soleil.
Iguzqui jlkitea. l'orient.	Soleil leuant, Oriens sol.	598	Soleil leuant.
Iguzqui sartcea. l'occident.	Soleil couchant, Occidens sol.	598	Soleil couchant.
Iguzqui mina. soleil ardent.	Soleil. <i>Le soleil est fort ardent.</i>	598	
Iguzqui belharra, iguzqui lorea. tourne-sol. solsequium.			Soleil fleur, tornasol.
Iguzquiz iguzqui. d'vn soleil a l'autre. du matin au soir.			Entre deux Soles, de sol a sol.
Iguzquiztatcea. mettre, etendre au soleil.	Soleil. <i>Mettre au soleil.</i>	598	
IHARDETSTEA, inhardtstea. repondre a vne demande.	Respondre.	564	Respondre.
Ihardetspena O. reponse.	Response.	564	Response.
IHARDUQUITCEA. contester. disputer sur quelque chose.			Quereller.
Iharduquitçaillea. qui conteste.	Querelleux.	530	Querelleux.

A eskuizkribuko sarrerak	Nicot-en sarrerak	Nicot-en or.zenbakia	Oudin-en sarrerak
Iharduquitça. querelle. disension.	Querelle.	530	Querelle.
IHARRA. etincelle.	Estincelle.	264	Estincelle.
IHARTCEA, eihartcea. deuenir sec, aride.	<i>Sec. deuenir sec, et se seicher.</i>	586	
IHARROZTEA, inharroztea. secouer. ebranler.	Secouer.	585	Secoüer.
IHETCEA, higatua. vsé.	Vsé.	670	Vsé.
Ihetcetcea. vser.	Vser.	670	Vser.
IHIA. jonc.	Ionc.	355	Ionc.
IHICIA. chasse.	Chasse.	117	Chasse.
Ihiztaria. chasseur.	Chasseur.	117	Chasseur.
Ihizatcea. chasser.	Chasser.	116	Chasser.
IHINÇA. rosée.	Rosée.	573	Rosée.
IKAITEA. monter. (Voltoire)	Monter.	417	Monter.
Ikaitça. montée. l'action de monter.	Montée.	418	Montée.
IKARA. tremblement.	Tremblement.	641	Tremblement.
Ikaratcea. trembler. (Voltoire)	Trembler.	641	Trembler.
Lur ikaratce handia. grand trembleterre.			Trembleterre.
Ikaradura.			[Tremblottement].
IKARTCEA. regarder. regard.	Regarder. Regard.	548	Regarder.
IKASTEA. aprendre. (Voltoire). discere.	Aprendre, <i>Discere.</i>	39	Aprendre.
Ikasgaya. capable d'apprendre.	Aprendre. <i>Qui apprend aisement, Docilis.</i>	39	
Ikastuna. aprenty.	Apprenti.	39	Apprenty.
Ikaslea. qui apprend.	Aprendre. <i>Celuy ou celle qui apprend d'un autre.</i>	39	
Ikazgoa. aprentissage.	Apprentissage.	39	Apprentissage.
IKATZA. charbon.	Charbon.	114	Charbon.
IKEA. montée. colline.	Coline.	130	Colline.
IKUCATCEA. O., vrhentcea. acheuer.	Acheuer.	11	Acheuer.
IKUZTEA, ikutzea Liz. nettoyer. lauer.	Lauer. <i>Lauer et nettoyer.</i>	369	Lauer.
Ikuzgarria. Io. 5.4. lauoir. lauacrum.	Lauer. <i>Vn lieu à se lauer, Lauacrum.</i>	369	Lauoir.
ILHAINTXA. 2. mirua. (Voltoire) miluus.	Milan. Vn Milan, <i>Miluus.</i>	411	Milan.
ILHORTCEA. 2. jlhor eguitea. auorter.	Auorter. faire auorter.	59	Auorter.
ILHUNA. brun. noir. obscur.	Obscur.	437	Obscur.
Ilhuntcea. obscurcir.	Obscurcir.	437	Obscurcir.
Ilhuntasuna. obscurité.	Obscurité.	437	Obscurité.
IMAGINA. image.	Image.	346	Oudin 1660.
IMIQUIA. coeuffure de femme. couurechef.	Coeuffure. Coeuffure, <i>Ancienne coeuffure de femme.</i>	346	Coiffeure.

A eskuizkribuko sarrerak	Nicot-en sarrerak	Nicot-en or.zenbakia	Oudin-en sarrerak
IMITATCEA. jmiter.	Imiter.	346	Oudin 1660.
Imitacionea. jmitation.	Imitation.	346	Imitation.
IMMEREICIENTA, merecigabea, merecigabecoa. indigne.	Indigne.	349	Indigne.
IMMORTALA, ecin hillezcoa. immortel.	Immortel.	347	Oudin 1660.
IMPERFETA, escasa, makurra. jmparfait.	Imparfait.	347	Oudin 1660.
Imperfeccionea, escasia. jmperfection.	Imperfection.	347	Imperfection.
IMPRIMATCEA. imprimir. (Voltaire)	Imprimer.	348	Imprimer.
Imprimatçaillea. imprimeur.	Imprimeur.	348	Imprimeur.
Imprimatçaillearena. la maison de l'jmprimeur.	Imprimerie.	348	Imprimerie.
INCENSUA. encens.	Encens.	426	Encens.
Incensu toquia. encensoir.			Encensoir.
INCIRINA. gemissement.	Gemissement.	312	Gemissement.
INCONTRATCEA. rencontrer.	Rencontrer.	555	Rencontrer.
Incontrua. rencontre.	Rencontre.	555	Rencontre.
Incontru onez. par bon rencontre.	Rencontre. <i>Par bonne rencontre.</i>	555	
INDARRA. force.	Force.	293	Force.
Indartsua. fort. valereux.	Fort.	295	Fort.
INDURIA, mehatchua. menace.	Menace.	401	Menace.
Induriatcea. menacer.	Menacer.	401	Menacer.
Induriosa.	[Menaçant]	401	[Menaçant].
INFORMACIONEA. jnformation.	Information.	350	Information.
Informatcea.	[Informer].	350	[Informer].
INGUDEA, jngura. enclume.	Enclume.	227	Enclume.
INGURATCEA. enuironner.	Enuironner.	242	Enuironner.
Ingurua. l'enuiron.	Enuiron.	242	les Enuiron.
INHURTCEA. etendre.	Estendre.	263	Estendre.
INHURRIA, chinhaurria. fourmi.	Fourmi.	298	Fourmi.
Inhurritcea. fourmiller.	Fourmiller.	298	Fourmiller.
IOATCEA. joüer.	Ioüer.	355	Ioüer.
Iocaria. joüeur.	Ioueur.	356	Ioüeur.
Iocoa. jeu.	Ieu.	345	Ieu.
IOITEA. frapper. percer. pousser. (Voltaire)	Percer.	473	Percer.
Ioçaçu barrika. percez la barrique.	Percer. <i>Percer de muiz, Dolia terebrare.</i>	473	
Athea ioitea, bulcatcea. frapper a la porte.	Frapper. <i>Frapper à la porte.</i>	300	
Iorralea. sarcleur. (LORRA)	Sarcleur.	581	Sarcleur.
Iorratcea, jorran haritcea. sarcler.	Sarcler.	581	Sarcler.

A eskuizkribuko sarrerak	Nicot-en sarrerak	Nicot-en or.zenbakia	Oudin-en sarrerak
Iorraya. sarcler.	Sarcler.	581	Sarcler.
IOSTEA. coudre. attacher. (Voltoire)	Coudre.	154	Coudre.
Iosia. cousu.	Cousu.	154	Cousu.
Ioslea. couturier, qui coud.			Cousturier.
Iostura. vne couture.	Cousture.	154	Cousture.
IPIZPICUA, apezpicua. euesque.	Euesque.	268	Euesque.
Ipizpicutasuna. euesché.	Euesché.	268	Euesché.
IRACURTCEA. 2. leitcea. lire.	Lire.	377	Lire.
Iracurlea, jracurtçaillea. lecteur, qui lit.	Lecteur.	377	Lecture.
IRAKAZTEA. enseigner. (Voltoire)	Enseigner.	234	Enseigner.
Irakasia. enseigné.	Enseigner. <i>Enseigné.</i>	235	
Irakazlea, irakastuna. qui enseigne.	Enseigner. <i>Qui enseigne.</i>	235	
Irakazmendua. enseignement.	Enseignement.	235	Enseignement.
Irakaztunqueria. pedanterie.			Pedanterie.
Irakaztunlaria. pedant.	Pedante.	470	Pedant.
IRAKA. yuraïe.			Iuraye.
IRAQUITCEA. bouillir. heruer. heruir. (Voltoire)	Bouillir.	86	Bouillir.
Vf iraquina. eau bouillante.	Bouillir. <i>Eau bouillant.</i>	86	
IRASAGARRA. coing, fruit.	Coing, Fruit.	129	Coing, fruit.
Irasagaronoda. coignier.	Coignier.	129	Coignier.
IRASTEA. pressurer.	Pressurer.	509	Pressurer.
IRATÇARTCEA. eueiller. (Voltoire)	Esueiller.	267	Esueiller.
Iratçarria. eueillé.	Esueillé.	267	Esueillé.
Iratçargarria.			[Esueilleur].
Iratçartçaillea.	[Esueiller].	267	[Esueilleur].
IRAUASTE. gaigner. (Voltoire)	Gaigner.	307	Gaigner.
Irauaslea, irauasçaillea, irauastuna. gaigneur. qui gaigne.			Gaigneur.
IRAUNQUITCEA. eteindre. mortifier.	Esteindre.	262	Esteindre.
Iraunguia. eteint.			Esteint.
Iraunguidura. extinction.			Extinction.
IRAUTEA. durer. perseuerer. durée.	Durer.	218	Durer.
Iraupea, jraupena, irautea. durée.	Durée.	218	Durée.
IRAZEA. fougere.	Fougere.	297	Fougere.
IREQUITCEA, idequitcea. ouurir.	Ouurir.	451	Ouurir.
IRETSTEA.	Aualler.	56	Aualler.
Iretslea.	Aualleur.	56	Aualleur.

A eskuizkribuko sarrerak	Nicot-en sarrerak	Nicot-en or.zenbakia	Oudin-en sarrerak
IRIOITEA. enuoyer.	Enuoyer.	242	Enuoyer.
IROA. O., handitsua, çaurnea. apostume.	Apostume.	35	Apostume.
IRRIA. ris.	Ris.	571	Ris.
Irri eguitea. rire.	Rire.	571	Rire.
Iribera.	[Rieur].	571	[Rieur].
Irrigarria.			[Risible].
IRRIZKINA. ecornifleur.			Escornifleur.
Irrizkintcea.			[Escorniffler].
Irrizkintça.			[Escornifflerie].
IRRISCUA, erriscua. risque.			Risque.
Irriscatcea. risquer.			Risquer.
IRUA. fascheux. depiteux.	Fascheux.	279	Fascheux.
IRUTEA. filer. (Voltoire)	Filer.	287	Filer.
Irulea. qui file.			[Fileur].
Iruna. filé.	<i>Filé.</i>	287	
Irulaga. quenouïlle.	Quenouïlle.	530	Quenouïlle.
ISATSA. balay.	Balay.	65	Balay.
ISPILLUA. malotru. gueux.	Malotru.	391	Malotru.
ISQUILIMBA. epingle.	Espingle.	258	Espingle.
Istape eguitea. enjamber. (ISTAPEA)	Enjamber.	232	Enjamber. hazer piernas.
ISTILLA, lohia. boüe.	Boüe.	85	Boüe.
Istiltcea, istillatcea, istiltatcea. embouer. remplir de boüe.	<i>Embouer.</i>	222	Emplir de Boüe.
ISTRAGALATCEA, jstelgatcea, jstragalatcea. trousser sa robe.	Trousser. <i>Trousser sa robe.</i>	647	
Istragala eguitea. se trousser.	Trousser. <i>Se trousser.</i>	647	
ISURTCEA. verser.	Verser.	658	Verser.
Isuria. versé.	Verser. <i>Versé.</i>	658	
ITÇAINA idien çaina. bouuier.	Bouuier.	77	Bouuier.
ITÇALA. ombre. (Voltoire)	Ombre.	441	Ombre.
Itçaltcea. ombrager.	Ombrager.	441	Ombrager.
Itçalgaizqueria. dissimulation. palliation.	Dissimulation.	208	Dissimulation.
ITCHAINA, chinchinbarea. sangsuë.	Sansue.	580	Sangsuë.
ITCHENDIA. 2. jlhetia. tison de feu.	Tison.	631	Tison.
ITCHEQUITCEA. tenir.	Tenir.	623	Tenir.
Itchequina. tenace.			Tenace.
ITHAUNTCEA O. jnterroger.	Interroguer.	353	Interroger.

A eskuizkribuko sarrerak	Nicot-en sarrerak	Nicot-en or.zenbakia	Oudin-en sarrerak
ITHOTCEA. etouffer. noyer, etrangler.	Estouffer.	265	Estouffer.
ITHURRIA. fontaine. (Voltoire)	Fontaine.	292	Fontaine.
Ithur vra. eau de fontaine.	Fontaine. <i>Eauë de fontaine.</i>	292	
ITSUSIA. sale. vilain. laid. jnfame.	Sale.	579	Sale.
Itsustasuna. saleté. deformité.	Saleté.	579	Saleté.
Itsustea. salir. deuenir sale, laid.	Salir.	579	Salir.
IUDUA.	[luif].	362	[luif].
IUGEA. juge. (Voltoire)	Iuge.	359	Iuge.
Iugeatcea, julgatcea a. juger.	Iuger.	360	Iuger.
Iugeamendua, julgamendua a. jugement.	Iugement.	361	Iugement.
IULUFREA. oeillet.	Oeillet.	439	Oeillet, fleur.
IUNTA. complot. assemblée.	Complot.	136	Complot.
Iunta eguitea. comploter.	Comploter.	136	Complotter.
Iuntatcea. joindre.	Ioindre.	355	Ioindre.
Iunturac. jointures.	Ioincture.	355	Ioincture.
IURAMENTUA, cina. jurement, serment.	Iurement.	362	Iurement.
Iuramentu eguitea, cin eguitea. jurer.	Iurer.	362	Iurer.
Iuramentutsua. a. jureur.	Iureur.	362	Iureur.
IUSTICIA. justice.	Iustice.	363	Iustice.
Iusticia guiçona. ho[mm]e de iustice.			
Iusticier, hombre de justicia.			
IUSTUA. juste. equitable.	Equitable.	243	Iuste.
Iustutasuna. équité.	Equité.	(Equitablement).	243
IXTUPA, eztupa. etoupe. filasse.	Estoupe.	265	Estoupe.
VALENTA. vaillant, valereux.	Valereux. <i>Valereux id est Vaillant.</i>	651	Vaillant.
Valentia. vaillantise.	Vaillantise	651	Vaillantise.
VALIATCEA. se servir. faire valoir.	Valoir. <i>Valoir et servir de ce qu'v'n autre chose sert.</i>	650	
Valioa. valeur. prix.	Valeur.	651	Valeur.
Valio içaitea. valoir.	Valoir.	650	Valoir.
Vbeldura. meurtrisseure. (VBELA)	Meurtrissure.	650	Meurtrisseure.
Vbeltcea.	Meurtrir.	410	Meurtrir.
VCHADA, vxada. dissenterie. flux de ventre.	Flux. Flux de ventre.	290	Flux de ventre.
VDAGARA, vhadera. loutre. leurre.	Loutre.	381	Loutre.
VDAREA. poire. (Voltoire)	Poire.	492	Poire.
Vdareondoa. poirier.	Poirier.	492	Poirier.
Vdar arnoa. poiré.			Poiré.

A eskuizkribuko sarrerak	Nicot-en sarrerak	Nicot-en or.zenbakia	Oudin-en sarrerak
VEILLA. veille qu'on fait dans l'église.	Veilla.	652	Veilla.
Veillatcea. veiller.	Veiller.	652	Veiller.
VENTURA. auenture.	Aduenture.	16	Aduenture.
Venturaz. par auenture, peut estre.	Par auenture.	16	Par aduenture.
VERNIÇA. vernis. fard.	Vernis.	657	Vernis.
Vernizatcea, verniçatcea. farder.	[Vernisser].	657	[Vernisser].
VERTUTEA. vertu. force.	Vertu.	658	Vertu.
Vertutetsua. vertueux.	Vertueux.	658	Vertueux.
VESPERA. vespre. veille.	Vespre.	658	Vespre.
VESTITCEA. vestir. (Voltoire)	Vestir.	658	Vestir.
Vestidura.	[Vesture].	658	[Vesture].
Vfu hatsa. fi du vilain. (VFU)	Fi. est interjection rejectiue [...] comme, <i>Fi le vilain</i> .	285	
VGATZA, bulharra. lait de femme. le sein.	Sein.	587	Sein.
Vgaz aita. beau pere. paratre.	Beau. Beau pere.	73	Pere. beau Pere.
Vgaz ama, amaïçuna. belle mere. maratre.	Belle mere.	73	Belle mere.
Vgatz alaba. priuigna.	Fille. La fille de ma femme ou de mon mari. <i>Priuigna</i> .	287	
VHAITZA, vharca, ibaya. riuere, fleuue.	Fleuue. Fleuue ou riuere.	290	Fleuue.
Vhantua. (VHANTCEA)	Hydropique.	342	Hydropique.
Vhantura.	[Hydropisie].	342	[Hydropisie].
VHARREA, vholdea. torrent, impetuosité d'eaux.	Torrent.	663	Torrent.
VHEA, makilla. baston.	Baston.	70	Baston.
VHERRA. gris. sombre.	Gris.	322	Gris.
VHILLADA. arrousement.	Arrousement.	47	Arrousement.
VHINA, hola. onde. flot.	Flot.	290	Flot.
VHOBIA. embouchure. golfe.	<i>Embouchure</i> .	222	
VIANDA, iaquia, ianharia. viande. man-geaille.	Viande.	659	Viande.
VICIA, bicia. vie. vif.	Vie. Vif.	660	Vie. Vif.
VICIOA. vice.	Vice.	659	Vice.
Viciosa, viciotsua. vicieux.	Vicieux.	659	Vicieux.
VIGILIA. vigile de feste. jour de jeusne.	Vigile.	660	Vigile.
VIOLETA.	[Violette].	663	[Violette].
VIRATCEA, itçultcea. virer.	Virer.	663	Virer.
VIRGINA.	[Vierge].	660	[Vierge].
VISAYA, beguitartea. visage.	Visage.	663	Visage.

A eskuizkribuko sarrerak	Nicot-en sarrerak	Nicot-en or.zenbakia	Oudin-en sarrerak
VISITA. visite.			Visite.
Visitatcea. visiter.	Visiter.	664	Visiter.
VITAILLATCEA. auitailler.			Auitailler.
VKABILLA. poing.	Poing.	492	Poing.
Vkaldia. coup.	Coup.	156	Coup.
Vkaraya. muineca O. le poignet.	Poignet.	492	Poignet.
VKATCEA. nier.	Nier.	430	Nier.
VMUA, vmoa. a. meur. mol.	Meur.	410	Meur.
Vmatcea, vmotcea a. meurir. mollir.	Meurir.	410	Meurir.
VNÇA. once. poids.	Once.	441	Once.
VNGUENTA, vnguentua. onguent.	Onguent.	440	Onguent.
Vnguentatcea, vnguentatcea. Io. 12. oindre.	Oindre.	440	Oindre.
VNHAIA, vnhaina. vacher.	Vachier.	649	Vacher.
VNHATCEA. lasser.	Lasser.	369	Lasser.
Vnhadura. lassitude.			Lassitude.
VNHIDEA. nourrice.	Nourrise ou Nourrice.	433	Nourrise.
Vnhit haurra. nourriçon.	Nourrisson.	433	Nourrisson.
VNILLA, imitua, ardanazca. entonnoir.	Entonnoir.	237	Entonnoir.
VNTATCEA. oindre.	Oindre.	440	Oindre.
VOLONDREZ, a. borondatez. volontairement.	Volontairement.	669	Volontairement.
Volondrezcoa. borondatezcoa. volontaire.	Volontaire.	668	Volontaire.
VQUITCEA, hunquitcea. 2. toucher.	Toucher.	634	Toucher.
VŘAPALA. O, vsso apala, vsso tortoilla. tourterelle.	Tourte ou Tourterelle.	637	Tourterelle.
VRDAINA. porcher.	Porcher.	494	Porcher.
Vrdaldea. tropeau de porcs.			Porcherie.
Vrdea. porc, porceau. (Voltoire)	Porc ou Porceau.	494	Porc.
VRDINA. grison. moisi.			Grison.
Vrdintcea. grissoner.	Griser. Griser ou Grissoner.	322	Grisonner.
VRDINCHAC. potirons.	Potiron.	498	Potiron.
VŘGOİA. reproche.	Reproche.	561	Reproche.
Vřgoitcea.			[Reprocher]
VŘGUILLUA. orgueilleux.	Orgueilleux.	447	Orgueilleux.
Vřguillutcea. s'enorgueillir. enorgueillir.	Orgueillir. S'orgueillir.	447	S'orgueillir.
Vřguilluqui. orgueilleusem[ent].	Orgueilleusement.	447	Orgueilleusement.
VŘIÑA. graisse.	Gresse.	319	Graisse.
VŘKA. fourche.	Fourche.	297	Fourche.

A eskuizkribuko sarrerak	Nicot-en sarrerak	Nicot-en or.zenbakia	Oudin-en sarrerak
VrkABEA. gibet. potence.	Gibbet.	314	Gibbet.
Vrkatcea. pendre.	Pendre.	471	Pendre.
Vrredura. dorure. (VRREA)	<i>Dorure.</i>	212	
Vrreztatcea. dorer.	Dorer.	212	Dorer.
Vrreztatçaillea. doreur.			Doreur.
Vrricalmendua. compassion. pitié. (VRRICALTCEA)	Pitié.	483	Pitié.
Vrricalmendutsua. compassif. pitoyable.	Pitoyable.	483	Pitoyable.
VRRICHA, vrrixa. genisse. taure.	Genisse.	313	Genisse.
VRRINA. senteur. graisse.	Senteur.	590	Senteur.
Vrrindatcea, vrrintatcea. parfumer.	Parfumer.	458	Parfumer.
Galz vrrinac, asta corotzac. roignons.	Roignon.	572	Roignon.
VRRIQUITCEA. se repentir. (Voltoire)	Repentir.	559	Se repentir.
Vrriquimendua. repentance. contrition.	Repentance.	559	Repentance.
VRRITZA. coudriere.	Couldre.	154	Vn coudre.
VRRUNA. loing. éloigné.	Loing.	379	Loing.
Vrruntcea. éloigner. s'éloigner.			Esloigner.
Vrruititic. de loing.	De loing.	379	De loing.
VRRUPA. gorgée. sorbitio.	Humement. <i>sorbitio.</i>	342	Gorgée.
Vrrupatcea. humer. aualer a gorgées.	Aualler. <i>humer et aualler.</i>	56	Aualler.
Vrruparia. humeur. aualeur.	Aualeur.	56	Aualeur.
VRSAINA, vrsaiszte. eternum[ent].	Esternuement.	263	Esternüement.
Vrsain eguitea. vrsaiszte eguitea.	<i>[Esternuer. Faire esternuer].</i>	263	
VRTCEA. fondre.	Fondre.	292	Fondre.
Vrtua. fondu.	Fondu.	292	Fondu.
Nigarretan vrtcea. fondre en larmes.	Fondre en larmes.	292.	Fondre en larmes.
VRTHEA. an. année.	An.	33	An.
Vrthetic vrthera. d'an en an.			D'An en an.
VRTZA. 2. taula. aix. table.	Table.	614	Table.
Vsaintcea. deuenir puant. empuantir. (VSAINA)	Empuantir. S'empuantir ou s'empunaisir et <i>deuenir puant.</i>	225	Empuantir. s'Empuantir.
Vsaindua. qui a mauuaise senteur.	<i>[Empuanti].</i>	225	
VSQUEA, arto chehea. millet.	Millet.	412	Millet.
VSSOA. 2. vrsoa. pigeon. palomme. (Voltoire)	Pigeon.	481	Pigeon.
Vssocumea. pigeonneau.	Pigeonneau.	481	Pigeonneau.
Vssotegua. pigeonnier.	Pigeonnier ou Colombier.	481	Pigeonnier.
Vsso dorrea. colombier.	Pigeonnier ou Colombier.	481	Colombier.

A eskuizkribuko sarrerak	Nicot-en sarrerak	Nicot-en or.zenbakia	Oudin-en sarrerak
Escuin vssoa. geay. graculus.	<i>Gay qu'on prononce Geay, Graccus, Graculus.</i>	312	Gay.
VSTEA. opinion. penser.	Penser.	472	Penser.
Ene vstez. selon mon opinion.	Opinion. <i>Selon mon opinion.</i>	442	
Vste gabe, vste gabez, vste gaber. sans y penser.	Penser. <i>Sans y penser.</i>	472	
VZTA. moisson.	Moison.	415	Moisson.
Vzta biltçailleac, ogui eppailleac. moissonneurs.	Moissonneur.	415	Moissonneur.
VZTARRIA. ioug.	Ioug.	356	Ioug.
Idi vztari bat. vne paire de beufs.	Beuf. <i>Vne couple de beufs, Iugum.</i>	77	
Vztartcea. mettre au joug.	Ioug. <i>Mettre les beufs sous le ioug.</i>	356	
XUSQUERRUA. 2. musquera. lezard.	Laisarde.	365	Lezard.

VII.6. Nicot edota Oudin-en ordainak Nicot-en hiztegiko orrialdeen arabera ordenatuak

A eskuizkribuko sarrerak	Nicot-en sarrerak	Nicot-en orrialde zenbakia	Oudin-en sarrerak
Aisetcea.	—	—	[Aiser].
ALLEGUERA. alegre. rejouy. plaisant.	—	—	Allegre.
Angueruzcoa. angelique.	—	—	Angelique.
Aranadia, arandegua. lieu planté de pruniers.	—	—	Prunaye. lugar de ciruelos.
Ardianchua, ardiantcha. brebis d'vn an.	—	—	Brebis d'vn an.
Armendoladia. lieu planté d'amendiers.	—	—	Amendaye.
Arramu Igandea. Le dimanche des rameaux.	—	—	Jour des Rameaux, Domingo de Ramos.
Arranocumea. aiglon.	—	—	Aigleron ou aiglon.
Assucreztatcea. sucrer.	—	—	Sucre.
Astoqueria. asnerie.	—	—	Asnerie.
Atçartçaillea. excitateur.	—	—	Excitateur.
Bere ohoreari atheka eguin dio. Il a fait brèche a son honneur.	—	—	faire Breche à son honneur.
Auisatçaillea, auisu emaillea. qui donne auis.	—	—	Donneur d'auis
Auocatalgoa. office & exercise d'auocat.	—	—	Aduocasserie.
Ni baicen. sinon moy.	—	—	Sinon moy, que moy.
Balacatçaillea.	—	—	[Mignardeur].
BANDULERA, mandulera. bandoulier.	—	—	Bandolier, bandoulier.
Barzcaria. le disné.	—	—	Disné.

A eskuizkribuko sarrerak	Nicot-en sarrerak	Nicot-en orrialde zenbakia	Oudin-en sarrerak
Bassoilloa. faisane.	—	—	Faisanne.
Becoquigabetasuna, becoquigaberia. effronterie.	—	—	Effronterie.
Beiraquia. verre. verrerie.	—	—	Verrerie.
BEKAITZTEA. regarder de mauvais oeil. enuier. estre jaloux.	—	—	Envier.
BELACHTEA. neud coulant.	—	—	Neud courant.
Belecumeac. cornillaux. (BELEA)	—	—	Cornillat.
BERATURIA. vrille. instrum[ent] de menuisier.	—	—	Vrille.
BERMATCEA. cautionner. pleger.	—	—	Cautionner.
Berreroslea. racheteur. redempteur.	—	—	Racheteur.
Bide celhaya. chemin battu. (BIDEA)	—	—	Chemin battu ou frayé.
BIHURRIA. bigearre. malin. acariatre.	—	—	Bigearre.
BOTIKA. boutique d'apothicaire.	—	—	Apoticairerie. tienda del Boticario.
Botoinguillea. boutonnier.	—	—	Boutonnier.
BRUMA.	—	—	[Brume].
Buatsua. verolé.	—	—	Verolé.
Çahartcea. vieillir.	—	—	Vieillir.
CAMUTZA. emoussé. camus.	—	—	Esmoussié.
Cantoinatcea. quantonner. se cantonner.	—	—	Cantonner. se Cantonner.
ÇAURNEA. pus. ordure.	—	—	Pus.
Chaflatcea.	—	—	[mettre vn Emplastre].
CHALUPA. chaloupe.	—	—	Chaloupe.
CHASSA. chasse au jeu.	—	—	Chasse ou jeu du paulme, chaça.
Chimignuqueria. singerie.	—	—	Singerie.
Chiquiroquia. chair de mouton.	—	—	Mouton, chair du mouton.
Chiribicaria. joueur de violon.	—	—	Violon, joueur de Violon.
Churitçaillea. blanchisseur. trompeur.	—	—	Blanchisseur.
Cigartsua. plein de cirons.	—	—	Cironniere. cantidad de arados en las manos.
Vrrez eta cilharrez. d'or & d'argent.	—	—	Argent meslé d'or.
Cimurdura.	—	—	[Ridement].
Çamal cintça. gourme de cheual.	—	—	Morve de cheual.
Cithalqui.	—	—	[Salement].
Commaïtcea.	—	—	[Commerer].
Condicionerequin. a condition.	—	—	A condition que.
Consolagarria.	—	—	[Consolatoire].

A eskuizkribuko sarrerak	Nicot-en sarrerak	Nicot-en orrialde zenbakia	Oudin-en sarrerak
Chapel cordoina. cordon de chapeau.	—	—	Cordon de chapeau.
COTILLUNA. cotillon	—	—	Cottillon
CREDOA. symbole des apotres.	—	—	le Credo, el credo o simbolo de Apotres.
Curiosqui.	—	—	[Curieusement].
Curchetatcea. fermer de crochets. (CURCHETAC)	—	—	Corcheter.
DEBAUXQUERIA. debauche.	—	—	Desbauche.
DENTILLA. dentelle.	—	—	Dentelles.
DESCARGUA. decharge.	—	—	Descharge
Deseguillea. qui defait. destructeur.	—	—	Destructeur.
Desencusatcea.	—	—	[Excuser].
Desohoramendua.	—	—	[Deshonoration].
DESPENDATCEA. gastatzea. depenser.	—	—	Despenser.
Desplacergarria.	—	—	[Desplaisant].
Destartqui.	—	—	[Estourdiement].
Diferenciatcea.	—	—	[Differencier].
Diferentqui.	—	—	[Differement].
Disgraciatcea.	—	—	[Disgratier].
Dobladura.	—	—	[Doubleure].
Dohacabetcea. rendre malheureux.	—	—	[Mal-heurer].
DONABERAC edo tonaberac. les tenebres, offices de la Semaine Sante.	—	—	les Tenebres que l'on chante la semaine Saincte.
Dotatcea. doter.	—	—	Doter.
Dudacorra.	—	—	[Doutant].
DUGA. douelle de tonneau.	—	—	Douelle.
Dukezza.	—	—	[Duchesse].
Icicorra. peureux.	—	—	Peureux.
Iciper. peureux.	—	—	Peureux.
Idiçaina. nerf de beuf.	—	—	Nerf de boeuf.
Dembora igortciritsua. temps plein de tonnes.	—	—	Tonnerreux, tiempo de trueno.
Igorria. enuoyé.	—	—	Enuoyé.
Igueriketac.	—	—	[Nageure].
Iguzqui belharra, iguzqui lorea. tournesol. solsequium.	—	—	Soleil fleur, tornasol.
Iguzquiz iguzqui. d'vn soleil a l'autre. du matin au soir.	—	—	Entre deux Soleils, de sol a sol.
IHARDUQUITCEA. contester. disputer sur quelque chose.	—	—	Quereller.

A eskuizkribuko sarrerak	Nicot-en sarrerak	Nicot-en orrialde zenbakia	Oudin-en sarrerak
Lur ikaratce handia. grand trembleterre.	—	—	Trembleterre.
Ikaradura.	—	—	[Tremblotement].
Incensu toquia. encensoir.	—	—	Encensoir.
Ioslea. couturier, qui coud.	—	—	Cousturier.
Irakaztunqueria. pedanterie.	—	—	Pedanterie.
IRAKA. yuraie.	—	—	Iuraye.
Iratçargarria.	—	—	[Esueilleur].
Irauaslea, irauasçaillea, irauastuna. gaigneur. qui gagne.	—	—	Gaigneur.
Iraunguia. eteint.	—	—	Esteint.
Iraungidura. extinction.	—	—	Extinction.
Irrigarria.	—	—	[Risible].
IRRIZKINA. ecornifleur.	—	—	Escornifleur.
Irrizkintcea.	—	—	[Escorniffler].
Irrizkintça.	—	—	[Escornifflerie].
IRRISCUA, erriscua. risque.	—	—	Risque.
Irriscatcea. risquer.	—	—	Risquer.
Irulea. qui file.	—	—	[Fileur].
Itchequina. tenace.	—	—	Tenace.
Iusticia guiçona. ho[mm]e de iustice.	—	—	Iusticier, homme de justice.
Vdar arnoa. poiré.	—	—	Poiré.
VISITA. visite.	—	—	Visite.
VITAILLATCEA. auitailler.	—	—	Auitailler.
Vnhadura. lassitude.	—	—	Lassitude.
Vrdaldea. tropeau de porcs.	—	—	Porcherie.
VRDINA. grison. moisi.	—	—	Grison.
Vrgoitcea.	—	—	[Reprocher].
Vrreztatçaillea. doreur.	—	—	Doreur.
Vrruntcea. éloigner. s'éloigner.	—	—	Esloigner.
Vrthetic vrthera. d'an en an.	—	—	D'An en an.
BACHATCEA. mettre bas. abaisser. auilir.	Abaisser.	2	Abaisser.
Costumatcea. accoutumer.	Accoutumer.	9	Accoutumer.
Costumatua. accoutumé.	Accoutumé.	9	Accoutumé.
COCORICO iartcea. s'accroupir.	Accroupir. S'accroupir.	10	s'Accroupir.
APIOA. ache, herbe.	Ache. Tantost signifie vne herbe que les Latins appellent Apium.	11	Ache, herbe.

A eskuizkribuko sarrerak	Nicot-en sarrerak	Nicot-en orrialde zenbakia	Oudin-en sarrerak
IKUCATCEA. O., vrhentcea. acheuer.	Acheuer.	11	Acheuer.
AITHORRA. aueu. confession.	Adueu.	16	Aueu.
AUISUA. auis. conseil.	Aduis.	16	Aduis.
Auisatcea. auiser. conseiller.	Aduiser.	16	Aduiser.
VENTURA. auenture.	Aduenture.	16	Aduenture.
Venturaz. par auenture, peut estre.	Par auenture.	16	Par aduenture.
AUOCATA. auocat.	Aduocat.	17	Aduocat.
Aithortcea. auoüer.	Aduoüer.	18	Auoüer.
ARRANOA. aigle.	Aigle.	22	Aigle.
AKILLOA. aiguille de bouuier.	Aiguille.	23	Aiguille.
AMOLSUA. aimable. courtois.	Aimable.	23	Aimable.
AISEA. aisé. facile.	Aisé.	24	Aisé.
Aisetasuna.	Aise.	24	Aise.
Biz hala, hala biz. ainsi soit il. (Biz)	Ainsi. <i>Ainsi soit il.</i>	24	
Aisequi. aisement. a l'aise.	Aiséement.	25	Aiséement.
ALLARMA. allarme.	Alarme.	25	Alarme.
DEYADARRA. alarme.	Alarme.	25	Alarme.
Deyadarguillea. qui donne l'alarme.	Alarme. <i>On a donné l'alarme au camp.</i>	25	
ALLEGATCEA. alleguer.	Alleguer.	26	Alleguer.
IBILTCEA, ibiltea. aller. marcher. se promener.	Aller.	26	Aller.
BITZTEA, pitztea. allumer.	Allumer.	28	Allumer.
ARMENDOLA. amende. fruit.	Amande.	29	Amande.
Armendol-ondoa, armendolatcea. amandier.	Amandier.	29	Amandier.
BILCUA. amas.	Amas.	29	Amas.
ARIMA. ame.	Ame.	30	Ame.
ÇAMINA, kiratsa, karmina. amer.	Amer.	30	Amer.
Çamintcea. rendre ou deuenir amer.	Deuenir amer.	30	Deuenir amer.
Çamintasuna. amertume. aigreur. colere.	Amertume.	30	Amertume.
AINGURA. ancre de nauire.	Ancre.	33	Ancre.
ANDOILLA. andouille.	Andouille.	33	Andouilles.
ANTCHOA. sorte de poisson.	Anchoye. Est vne espece de poisson [...]	33	Anchoie.
VRTHEA. an. année.	An.	33	An.
ANGUERUA. ange.	Ange.	34	Ange.
ANIMALIA. animal.	Animal.	34	Animal.
Botikaria. apoticaire.	Apoticaire.	35	Apoticaire.

A eskuizkribuko sarrerak	Nicot-en sarrerak	Nicot-en orrialde zenbakia	Oudin-en sarrerak
IROA. O., handitsua, çaurnea. apostume.	Apostume.	35	Apostume.
BEYTHA. appas.	Appas.	36	Appas.
Beytatcea. appaster.	Appaster.	36	Appaster.
Celhaitcea. applanir. (CELHAÏA)	Applanir.	38	Applanir.
Chipitcea. appetisser. (Voltoire)	Appetisser.	38	Appetisser.
Chipidura. appetissement.	Appetissement.	38	Appetissement.
Chumetcea. appetisser. (CHUMEA)	Appetisser.	38	Appetisser.
AMONTCEA, amuntcea. appriuoiser.	Appriuoiser.	39	Appriuoiser.
IKASTEA. apprendre. (Voltoire). discere.	Apprendre, Discere.	39	Apprendre.
Ikasgaya. capable d'apprendre.	Apprendre. <i>Qui apprend aisement, Docilis.</i>	39	
Ikastuna. aprenty.	Apprenti.	39	Apprenty.
Ikaslea. qui apprend.	Apprendre. <i>Celuy ou celle qui apprend d'un autre.</i>	39	
Ikazgoa. apprentissage.	Apprentissage.	39	Apprentissage.
AINHARBA, armierma, amaraua. araignée.	Araignée. Araignée et la toile de l'araignée.	41	Araignée.
BALESTA. arbaleste. (Voltoire)	Arbaleste.	41	Arbaleste.
Balestaria. arbalestrier.	Arbalestrier.	41	Arbalestier, arbalestrier.
CILHARRA. argent non monnoyé.	Argent.	42	Argent, matiere.
Cilharreztatcea.	Argenter.	43	Argenter.
ARRASTA edo arresta. arrest.	Arrest.	46	Arrest.
Biribiltcea, biribillatcea. arrondir, mettre en rond. (Voltoire)	Arrondir.	47	Arrondir.
Biribildura. arrondissement.	Arrondissement.	47	Arrondissement.
VHILLADA. arrousement.	Arrousement.	47	Arrousement.
ARTICULUA. article.	Article.	48	Article.
Articulatcea. articuler.	Articuler.	48	Articuler.
ASPREA. aspre. aigre.	Aspre.	49	Aspre.
Aspretasuna. âpreté.	Aspreté.	49	Aspreté.
Aspretcea. rendre ou deuenir âpre	Aspre. <i>Deuenir aspre par succession du temp.</i>	49	
Asprequi. âprement	Asprement.	49	Asprement.
ASSAUTA. assaut.	Assaut.	49	Assaut.
ASTOA. asne. (Voltoire)	Asne.	49	Asne.
Asto emea. asnesse.	Asnesse.	49	Asnesse.
Astocumea. asnon ou asnine.	Asnon.	49	Asnon.
Bassastoa. asne sauuage. (BASSA)	Vn asne sauuage.	49	Asne sauuage.

A eskuizkribuko sarrerak	Nicot-en sarrerak	Nicot-en orrialde zenbakia	Oudin-en sarrerak
IGURIKITCEA. attendre.	Attendre.	54	Attendre.
Igurikitça. attente. expectatio.	Attente. <i>Attente et desir, Expectatio.</i>	54	Attente.
ATRAPATCEA. attraper.	Attraper.	55	Attraper.
Berreguindura. (BERREGUINA)	[Attifement].	55	[Attifement].
Berreguintcea. attifer. enioliuer.	Attifer.	55	Attifer.
IRETSTEA.	Aualler.	56	Aualler.
Iretslea.	Aualeur.	56	Aualeur.
Vrrupatcea. humer. aualer a gorgées.	Aualler. <i>humer et aualler.</i>	56	Aualler.
Vrruparia. humeur. aualeur.	Aualeur.	56	Aualeur.
ALBA, argui alba. l'aube du jour.	Aube. L'aube et le poinct du jour.	57	L'aube.
ARTORIA. O. aube du iour.	Aube. L'Aube et poinct du iour.	57	l'Aube. alua del dia.
ASCA, makina, ortera. augé.	Augé.	58	Auge.
Berretçaillea. (BERRETCEA)	[Augmentateur].	58	[Augmentateur].
Berretura. a. augmentation.	Augmentation.	58	Augmentation.
ALTZA. alnus. aune. saule.	Aulne, <i>Alnus.</i>	59	Aulne.
Altzua. aunaye. saussaye.	Aulnage. Aulnaye.	59	Aulnaye.
ARRABA, abiroina. auron. (Voltoire)	Auron.	59	Auron
Arrauquetan haritcea. tirer a l'auron.	Tirer à l'auron.	59	Tirer à l'auron.
AUMOINA, limosna, erremusina. aumône. (Voltoire)	Aumosne.	59	Aumosne.
Aumoinera, limosnaria, erremusinaria, aumônier.	Aumosnier.	59	Aumosnier.
BARA. O. berga. aune.	Aulne.	59	Aulne à mesurer.
ILHORTCEA. 2. jlhoreguitea. auorter.	Auorter. faire auorter.	59	Auorter.
BAILLIA. baillif.	Bailli.	64	Bailli.
Bailliasuna. charge, office de baillif, bailliage.	Baillage, office de Bayle.	65	Baillage.
BALENÇA. balance.	Balance.	65	Balance.
ISATSA. balay.	Balay.	65	Balay.
BANDATCEA. bander quelque chose.	Bander.	66	Bander.
BANDERA. baniere. etandart.	Baniere.	66	Banniere.
Banderiça. bande, ligue.	Bande. Vne bande et ligue.	66	Bande, ligue.
BANQUETA. banquet.	Banquet.	67	Banquet.
Banquetatcea. banqueter.	Banqueter.	67	Banqueter.
Banquecia, bonbacia. banqueterie.	<i>Banqueterie.</i>	67	
BATAYOA. bateme.	Baptisme.	67	Baptisme.
Batayatcea. batiser.	Baptizer.	67	Baptiser.

A eskuizkribuko sarrerak	Nicot-en sarrerak	Nicot-en orrialde zenbakia	Oudin-en sarrerak
Batayaharria, batayaherria. fons baptismaux.	Baptizer. <i>Les fons à baptizer.</i>	67	
Bachoa. bas.	Bas ou bassement.	69	Bassement.
BARKA, barkua. barque.	Barque.	69	Barque.
Bachotasuna. bassesse.	Bassese.	70	Bassese.
BASTA, arbalda. bast.	Bast.	70	Bast.
Bastatcea. baster.	Baster.	70	Baster vn asne.
BASTARTA, borth, haur ixila, bertceren vmea. bastard.	Bastard.	70	Bastard.
ÇAMUKA. bast d'asne, clitella.	Bast (Baster, <i>Clitella</i>).	70	Bast.
VHEA, makilla. baston.	Baston.	70	Baston.
BATELA. bateau.	Bateau.	71	Bateau.
CEHATCEA. battre. frapper.	Batre.	71	Battre.
Cehatçaillea. batteur.	Bateur.	72	Batteur.
BALSAMUA. baume.	Bausme.	73	Baulme.
Vgaz aita. beau pere. paratre.	Beau. Beau pere.	73	Pere. beau Pere
Vgaz ama, amaïçuna. belle mere. maratre.	Belle mere.	73	Belle mere.
ANGUEREDERRA. belette.	Belette.	74	Belette.
BEOCA. bec.	Bec.	74	Bec.
BENEDICIONEA, benedicinoa. benediction.	Benediction.	74	Benediction.
Benedicatcea. benir.	Benir.	75	Benir.
IDIA. beuf. (Voltaire)	Beuf.	77	Beuf.
Idiquia, guehelia. chair de beuf.	Chaire de beufs.	77	Du Beuf, chair de beuf.
ITÇAINA. idien çaina. bouuier.	Bouuier.	77	Bouuier.
Idi vztarri bat. vne paire de beufs.	Beuf. <i>Vne couple de beufs, Iugum.</i>	77	
Bihurritcea. rendre ou deuenir bigearre.	Bigarrer.	78	Bigarrer.
CRUXPETAC. bignets.	Bignets.	78	Bignet.
DOATSUA. bienheureux.	Bienheureux.	78	Bien-heureux.
Doatsutcea. bienheurer.	Bienheurer.	78	Bien-heurer.
CHURIA. blanc. but. (Voltaire)	Blanc.	79	Blanc.
Churiz vestitua. vestu de blanc.	Blanc. <i>Vestu de blanc.</i>	79	
Churitcea. blanchir. tromper. enjoller. (Voltaire)	Blanchir.	79	Blanchir.
Churitasuna. blancheur.	Blancheur.	79	Blancheur.
Churiquetac edo churiquetacoac. linges a blanchir.	Blanchissage. <i>Blanchissage de linges.</i>	79	
ÇAURIA. playe. blessure.	<i>Blessure.</i>	81	
Çauritcea edo çaurtcea. blesser.	Blesser.	81	Blesser.

A eskuizkribuko sarrerak	Nicot-en sarrerak	Nicot-en orrialde zenbakia	Oudin-en sarrerak
CHURPAILLA. blesme. haue.	Blesme.	81	Blesme.
Churpaitcea.	[Blesmir].	81	[Blesmir].
Churpaitasuna.	Blesmissement.	81	[Blesmissement].
BORDA. borde. metairie.	Borde.	83	Borde.
BRODATCEA. broder.	Border.	83	Border pour broder.
Brodadura. brodure.	Bordure.	83	Bordeure, brodeure.
Brodaria, brodatçaillea.	Bordeur.	83	Bordeur.
CHAINCUA. 2. maingua. boiteux.	Boiteux.	83	Boiteux.
Chaincutcea.	[Boiter].	83	[Boiter].
ARGIBOA. bossu. courbé.	Bossu.	84	Bossu.
Bordaçaina, bordaria. bordier. metayer.	Bordier.	84	Bordier.
CEDARRIA, mugarria. borne. limite.	Borne.	84	Borne.
ÇUNKURRA. bossu. courbé.	Bossu.	84	Bossu.
Çunkurtcea.	[Bossuer].	84	[Bossuer].
İSTILLA, lohia. boüe.	Boüe.	85	Boüe.
BOLA. boule.	Boule.	86	Boule.
Boletan haritcea. ioüer a la boule.	Bouler.	86	Bouler. jugar bolas.
Buhescatcea. bourdonner. (BUHEZCA)	Bourdonner.	86	Bourdonner.
IRAQUITCEA. bouillir. heruer. heruir. (Voltoire)	Bouillir.	86	Boüillir.
Vr iraquina. eau bouillante.	Bouillir. <i>Eau bouillant.</i>	86	
BORREROA. ax. 304. burreba. bourreau.	Bourreau.	87	Bourreau.
BOTHATCEA. bourgeonner. boutonner.	Bourjonner.	87	Bourjonner.
Bothea. bourgeon. bouton.	Bourjon.	87	Bourjon.
BURGEZZA. bourgeois.	Bourgeois.	87	Bourgeois.
Burgezia. bourgeoisie.	Bourgeoisie.	87	Bourgeoisie.
BOTOINA. bouton.	Bouton.	88	Bouton.
Botoinatcea. boutonner.	Boutonner.	88	Boutonner.
BRAUOA.	Braue.	89	Braue.
Brautcea.	Brauer.	89	Brauer.
ARDIA. brebis.	Brebis.	90	Brebis.
Artaldea. troupeau de brebis.	Brebis. <i>Troupeau de brebis.</i>	90	
Arteguia. ouile. bergeriè.	Brebis. <i>Etable à brebis, Ouile.</i>	90	
ATHEKA. brèche.	Breche.	90	Breche.
Brauoqui.	Braument.	90	Braument.
BRIDA. bride.	Bride.	91	Bride.
Bridatcea. brider.	Brider.	91	Brider.

A eskuizkribuko sarrerak	Nicot-en sarrerak	Nicot-en orrialde zenbakia	Oudin-en sarrerak
ADREILLUA.	Brique.	92	Brique.
Adreilluz eguina. fait de brique.	<i>Qui est fait de brique.</i>	92	
BRUITA, aharra, açantça, auarrotza. bruit.	Bruit.	92	Bruit.
BOCATA. buée. lexieue.	Buée, <i>Lixiuum.</i>	94	Buéé.
Bocatatcea.	[Buer].	94	[Buer].
APOBELATZA. O. butor, oyseau. cresserele.	Butor. Butor, <i>Oiseau.</i>	95	Butor.
ÇAPARRA. buisson.	Buisson.	95	Buisson.
CHEDEA. but. visée. objet.	But.	95	But.
Chedatcea. viser. buter.	Buter.	95	Buter.
CACHETA, siguillua. cachet.	Cachet.	97	Cachet.
Cachetatcea, chingolatcea. cacheter. cordeler les cheueux a trois cordons.	Cacheter.	97	Cacheter.
CAFIA, ohatcea, habia. cage.	Cage.	97	Cage.
Bur-heçur. caluaria. caluaire.	Caluaire, ou le Tez de la teste. Caluaria.	98	Caluaire.
CALITÇA. calitça copa. calice.	Calice.	98	Calice.
CAMELOTA. camelot.	Camelot.	98	Camelot.
CANALA, gottera, ithaiçura. canal	Canal.	99	Canal.
CANTOINA. canton. quarrie. quartier.	Cantons.	100	Canton.
CAPUTXA. capuçon.	Capuchon.	101	Capuchon.
Bermea. plege. caution.	Caution. <i>Vn pleige et caution.</i>	104	
CHERCATCEA, cercatcea. 2. bilhatcea. chercher.	Cercher.	106	Chercher.
Cherçatçaillea. chercheur.	Cercheur.	106	Chercheur.
BETHERIA. chassie.	Chacie.	108	Chassie.
Begui betheriatsuac. yeux chassieux.	Chacieux. <i>Chacieux. Yeux chacieux.</i>	108	
Berotasuna. chaleur.	Chaleur.	109	Chaleur.
Berotcea. chauffer. echauffer.	Chauffer.	109	Chauffer.
CADIRA. chaire.	Chaire.	109	Chaire.
CAMELUA. a. 304. chameau.	Chameau.	110	Chameau.
CANCERIA, chamarra. chancre	Chancre.	111	Chancre.
CANDELA. chandelle.	Chandelle.	111	Chandelle.
Candelera. chandelier.	Chandelier.	111	Chandelier.
Candelerua, candeleroa, ganderalu O, candelairua h. la chandeleur.	Chandeleur. La feste de la chandeleur.	111	la Chandeleur.
CALAMUA, garsandea. chanure. roseau.	Chanure.	112	Chanure.
CANTALA. chanteau. quarrie.	Chanteau.	112	Chanteau.

A eskuizkribuko sarrerak	Nicot-en sarrerak	Nicot-en orrialde zenbakia	Oudin-en sarrerak
Oguia cuzcatcea. chapeller le pain. (CUZCATCEA)	Chapeler. chapeler du pain.	113	Chapeler le pain.
CARGUA. charge. office.	Charge.	114	Charge, oficio, cargo.
CARLOA. chardon.	Chardon.	114	Chardon.
IKATZA. charbon.	Charbon.	114	Charbon.
CARITATEA. charité.	Charité.	115	Charité.
CHARITATEA. charité.	Charité.	115	Charité.
Charitatetsua, charitatos. charitable.	Charitable.	115	Charitable.
BETHI, bethiere. toujours. continuellement.	Continuellement.	116	Continuellement.
Bethicoa, bethierecoa. qui e[st] pour toujours. perpetuel. continuel.	Continuel.	116	Continuel.
Bethieretcea. continuer. perpetuer.	Continuer.	116	Continuer.
Ihizatcea. chasser.	Chasser.	116	Chasser.
BERTÇA. chaudron.	Chauderon.	117	Chauderon.
Bertzquina. chaudronnier.	Chauderonnier.	117	Chauderonnier.
CAUTERA. chaudronnier.	Chauderonnier.	117	Chauderonnier.
IHCIA. chasse.	Chasse.	117	Chasse.
Ihiztaria. chasseur.	Chasseur.	117	Chasseur.
ANTAPARRAC. ecluses. chaussees.	Chausse.	118	Chausse.
BEROA. chaud. chaleur.	Chaud.	118	Chaud.
Bero hari da. il fait chaud.	Chaud. <i>Il fait chaud.</i>	118	
Beroqui. chaudement.	Chaudement.	118	Chaudement.
Bide harritsua. chemin pierreux.	Chemin. <i>Chemin pierreux et mal aisé.</i>	118	
ÇARAGOILLA. O., galçac. haut de chausses.	Haut de chausses.	118	Chausses, haut de chausses.
CARSOILLA. chauue.	Chauue.	118	Chauue.
Carsoiltcea.	[Deuenir chauue].	118	[deuenir Chauue].
Carsoildura.	[Chauueté].	118	[Chauueté].
CHAPIGNAC, galzoinac. chaussons.	Chaussons.	118	Chausson.
BONACHERA. bonne chere.	Chere. <i>Bonne chere.</i>	120	
ÇALDIA, çamaria. cheual.	Cheual.	120	Cheual.
CARIOA, garestia. cher.	Cher.	120	Cher.
APALARDOTZA, achiruina. cheuille du pied.	Cheuille. Les cheuilles des pieds.	122	Cheuilles des pieds.
BILOA, ille izpia. cheueuil.	Cheueul.	122	Cheueul.
CABILLA. cheuille.	Cheuille.	122	Cheuille.
Cabillaztatcea. cheuiller.	Cheuiller.	122	Cheuiller.
CIRIA. cheuille. coing.	Cheuille.	122	Cheuille.

A eskuizkribuko sarrerak	Nicot-en sarrerak	Nicot-en orrialde zenbakia	Oudin-en sarrerak
Ciriztatcea. cheuiller.	Cheuiller.	122	Cheuiller.
Caca eguitea. (Caca)	Chier.	123	Chier.
CEKENA. chiche. taquin.	Chiche.	123	Chiche.
Cekentasuna.	[Chicheté].	123	[Chicheté].
Cekenqui. chichement.	Chichement.	123	Chichement.
CICOTZA. O. chiche.	Chiche.	123	Chiche.
Cicotzasuna.	[Chicheté].	123	[Chicheté].
Cicotzqui.	[Chichement].	123	[Chichement].
CEGÚTA. cigue.	Cigue.	124	Cigüe.
CHIRIÛA. cierge.	Cierge.	124	Cierge.
COLERA. colere. (Voltoire)	Cholere.	124	Colere.
Coleracorra.	[Cholérique].	124	[Coleric].
Coleratcea.	[<i>Cholérer</i>].	124	
CIGARRA. ciron. (Voltoire)	Ciron.	125	Ciron.
CLARA, agueria. clair.	Cler.	126	Clair
Clartasuna.	[Clerté ou Clarté].	126	[Clairté].
Clarqui, (Voltoire). claroqui.	[Clérement].	126	[Clairement].
CLAUERA. marguillier. clauier.	Clauier.	126	Clauier.
CHILINTCHA. clochette.	Clochete.	127	Clochette.
Chinguilca ioaitea. aller a la clochepied. (CHINGUIL iausia)	Clochepied. <i>Aller a la clochepied.</i>	127	
COFIA. coïeffe.	Coeffe.	128	Coiffe.
Cofiatcea.	Coeffer.	128	[Coiffer].
COFREA. cofre.	Coffre.	128	Coffre.
COLA, amiruina. cole. empois.	Colle.	129	Colle.
Colatcea.	[Coller].	129	[Coller].
IRASAGARRA. coing, fruit.	Coing, Fruit.	129	Coing, fruit.
Írasagaronoda. coignier.	Coignier.	129	Coignier.
COMBATA, gudua. combat.	Combat.	130	Combat.
Bat banacaco combata. duel.	Combat. <i>Combat d'homme à homme</i> ou corps à corps.	130	
IKEA. montée. colline.	Coline.	130	Colline.
COMMAYA. commere.	Commerre.	133	Commere.
Commaitasuna. commerce.	Commerce.	133	Commerce.
COMPAINIA. compagnie.	Compagnie.	135	Compagnie.
COMPARACIONEA, comparacinoa. comparaison.	Comparaison.	135	Comparaison.
Comparatcea. comparer.	Comparer.	135	Comparer.

A eskuizkribuko sarrerak	Nicot-en sarrerak	Nicot-en orrialde zenbakia	Oudin-en sarrerak
COMPAYA. compere. (Voltaire)	Comperes	135	Compere.
Compaitasuna. comperage.	Comperage.	135	Comperage.
IUNTA. complot. assemblée.	Complot.	136	Complot.
Iunta eguitea. comploter.	Comploter.	136	Complotter.
CONTUA. compte.	Compte.	137	Compte.
CONCLUSIONEA. conclusion.	Conclusion.	138	Conclusion.
CONDICIONEA, condicinoa. condition.	Condition.	139	Condition.
CONFESSATCEA. confesser.	Confesser.	140	Confesser.
Confessora. confesseur.	Confesseur.	140	Confesseur.
Confessionea. confession.	Confession.	140	Confession.
CONGITA. congé.	Congé.	141	Congé.
CONSCIENCIA. conscience.	Conscience.	142	Conscience.
CONSEILLUA. conseil.	Conseil.	142	Conseil.
Conseilluquetan ibiltea. aller au conseil.	Conseil. <i>Aller au conseil apres les plaidoyez des parties.</i>	142	
Conseillu esque dago. il demande conseil.	Conseil. <i>Demander conseil.</i>	142	
Conseillu emaillea. qui donne conseil.	Conseil. <i>Qui donne conseil.</i>	143	
Conseillaria. vn conseiller.	Conseiller.	143	Vn conseiller.
Conseillatcea, conseil lu emaita. conseiller. donner conseil.	Conseiller. <i>C'est donner avis et conseil à quelqu'un.</i>	143	Conseiller.
CONSOLATCEA. consoler.	Consoler.	144	Consoler.
Consolacionea, consolamendua. consolation.	Consolation.	144	Consolation
Consolatçaillea.	[Consolateur].	144	[Consolateur].
CONDEA. comte.	Conte.	145	Comte.
Condetasuna. comté.	Conté.	145	Comté.
Condezza.	[Contesse].	145	[Comtesse].
BORTCHA. force. contrainte.	Contrainte.	147	Contrainte.
Bortcharia, bortchatçaillea. qui contraint.	Contraindre. <i>Celle qui contraint.</i>	147	
Bortchatcea. forcer. contraindre.	Contraindre.	147	Containdre.
CONTRA.	[Contre].	147	[Contre].
Contracarra, contrasta	[Contrecarre].	147	[Contrecarre].
CONTRICIONEA, vtriquimendua. contrition.	Contrition.	149	Contrition.
CHIRLAC, maxcorrac. coquilles de mer, de S. Iaques.	Coquille. <i>Coquille de Saint Jacques ou Large coquille.</i>	150	
COPIA. copie.	Copie.	150	Copie.
Copiatcea. copier.	Copier.	150	Copier.

A eskuizkribuko sarrerak	Nicot-en sarrerak	Nicot-en orrialde zenbakia	Oudin-en sarrerak
AZPILA. O. cormier.	Cormier.	151	Cormier.
CORDOINA. cordon.	Cordon	151	Cordon.
COÇATCEA. O, cuntsatcea. corrompre. infecter.	Corrompre.	152	Corrompre.
COLOREA. couleur. (Voltoire)	Couleur.	154	Couleur.
IOSTEA. coudre. attacher. (Voltoire)	Coudre.	154	Coudre.
IOSIA. cousu.	Cousu.	154	Cousu.
Iostura. vne couture.	Cousture.	154	Cousture.
VRRITZA. coudriere.	Couldre.	154	Vn coudre.
Coloratcea.	[<i>Coulourer</i>].	155	
COLUMBRINA. couleuline.	Couleurine.	156	Couleuline.
Vkaldia. coup.	Coup.	156	Coup.
ANIMOA. courage.	Courage.	157	Courage.
Animotsua. courageux.	Courageux.	158	Courageux.
CHURPATCEA. se courber.	Courber. <i>Se courber.</i>	158	
CORSUA. course.	Course.	159	Course.
CORTEA, gortea. cour, palais royal, lieu ou on plaide.	Court	160	Court.
Cortesalea. courtisan.	Courtisan.	161	Courtisan.
CORTEZA. courtois.	Courtois.	161	Courtois.
Cortezia. courtoisie.	Courtoisie.	161	Courtoisie.
COSTUMA. coutume.	Coutume.	162	Coutume.
Costumaz. par coutume.	Coutume. <i>Par coutume.</i>	162	
BELDUR içaitea.	Craindre.	163	Craindre.
BELDURRA. crainte. craintif. (Voltoire)	Crainte.	164	Crainte.
Beldurrez. de crainte. par crainte.	Craintiuement.	164	Craintiuement.
Beldurtia. craintif.	Craintif.	164	Craintif.
CIKINA. crasse.	Crasse.	164	Crasse.
Cikintsua.	[<i>Crasseux</i>].	164	[<i>Crasseux</i>].
CLEDA. craye.	Craye.	164	Craye.
Cinetsbera. cinetscorra. credule.	Credule.	165	Credule.
Cinetsberatasuna. cinetscortasuna. facilité a croire. credulité.	Credulité.	165	Credulité.
CREDITA. crédit.	Credit.	165	Credit.
CRISMOA, crísuma. crème.	Cresme.	165	Cresme.
CIPERTCEA. creuer de depit.	Creuer. <i>Creuer de des-pit qu'on a d'aucuns qui ne laissent rien à faire.</i>	166	
CRACOA, macoa. croc. crochet.	Croc.	167	Croc.

A eskuizkribuko sarrerak	Nicot-en sarrerak	Nicot-en orrialde zenbakia	Oudin-en sarrerak
CINETSTEA. croire.	Croire.	168	Croire.
CUILLIDA. cuilliere.	Cuilliere.	171	Cuiller.
CUBA. cuue.	Cuve.	172	Cuue.
CURIOSA. curieux.	Curieux.	172	Curieux.
Curiostrasuna.	[Curiosité].	172	[Curiosité].
ANDREA. dame. maitresse.	Dame. <i>Dame ou maïtresse.</i>	173	Dame.
DONCEILA. demoiselle.	Damoiselle.	173	Damoiselle, demoiselle.
DANSA. (Voltaire)	Danse.	175	Danse.
Dansaria.	[Danseur].	175	[Danseur].
DARDOA. dard.	Dard.	175	Dard.
Dardatcea. darder.	Darder.	175	Darder.
DITHAREA. dé a coudre.	Dé. Dé à coudre.	176	Dé a coudre.
ÇORRA. debte. (Voltaire)	Debte.	178	Debte.
Çorduna. debiteur.	Debteur.	178	Debteur.
BARRENA. dedans.	Dedans.	179	Dedans.
DECLARACIONEA, declaracinoa. declaration.	Declaration.	179	Declaration.
Declaratcea. déclarer.	Declarer.	179	Declarer.
Declaratçaillea. qui declare.	Declarer. <i>Qui declare et donne à entendre [...]</i>	179	Declarant.
Debecatcea. defendre. prohiber.	Defendre.	180	Deffendre.
Iaincossa. deesse.	Deesse.	180	Deesse.
DEBECUA. defense. prohibition.	Defense.	181	Deffense.
Debecatçaillea.	[Defenseur ou defendeur].	181	[Deffendeur].
Iaincotcea. rendre ou deuenir Dieu. deifier.	Deifier.	182	Deifier.
Debaxatcea. debaucher.	Desbaucher.	191	Desbaucher.
Descargatcea. decharger.	Descharger.	191	Descharger.
Iautstea. sauter. descendre. (Voltaire)	Descendre.	191	Descendre.
Iautzapena, a. 140. cheute, descendant, descente.	Descente.	191	Descente.
CIRCILLA. dechiré en ses habits.	Deschiré.	192	Deschiré.
Circiltcea.	[Deschirer].	192	[Deschirer].
Circildura.	[Deschirure].	192	[Deschireure].
Circiltasuna.	[Deschirement].	192	[Deschirement].
DESAFIOA. defi.	Desfi	194	Defy.
Desafiatcea. defier.	Desfier	194	Desfier.
DESIRA. desir.	Desir.	195	Desir.
Desiratcea. desirer.	Desirer.	195	Desirer.
Desirosa.	[Desireux].	195	[Desireux].

A eskuizkribuko sarrerak	Nicot-en sarrerak	Nicot-en orrialde zenbakia	Oudin-en sarrerak
DESOHOREA, desondra. deshonneur.	Deshonneur.	195	Deshonneur.
Desohoratcea.	[Deshonnorer].	195	[Deshonnorer].
DESORDENUA. desordre. dereglement.	Desordre.	197	Desordre.
Desordenatua. desordonné.	<i>Desordonné.</i>	197	
Despendioa, gastua. depens.	Depens.	197	Despense
Ene despendioz, ene gastuz. a mes depens.	Depens. <i>Il sent le vnguens à mes depens et de mon bien.</i>	197	
Iagoiti, iagoitic. desormais. (IA)	Desormais.	197	Desormais.
Despendaria. despensier.	Despensier.	198	Despensier.
DESPITA. depit.	Despit.	198	Despit.
Billusia. nud. depoüillé.	<i>Despoüllé.</i>	199	
Billuztea. depoüiller.	Despouiller.	199	Despouiller.
Desgogara çait. il me deplais. (DESGOGARA)	Desplaire. <i>Il me desplait grandement.</i>	199	
Despitatcea, despitcea. depiter.	Despiter.	199	Despiter.
DESPLACERA. deplaisir.	Desplaisir.	199	Desplaisir.
Desplacermendua.	[Desplaisance].	199	[Desplaisance].
DESSERTA. dessert de table.	Dessert. <i>Desserte de table.</i>	200	Dessert.
DESEGUITEA. defaire. detruire.	Detruire.	201	Detruire.
Deseguina. defait. detruit.	Detruit.	201	Detruit.
Desenguidura, deseguintça. destruction.	Destruction.	202	Destruction.
ASTALCATCEA. deuider du fil.	Deuider. <i>Deuider du fil par pelotons.</i>	203	Deuider.
Astalçayac. deuidet. trauoil.	Deuidet.	203	Deuidet.
AZTIA. deuin.	Deuin.	203	Deuin.
Aztietan edo aztiketababilla. il va aux deuins.	Deuin. <i>Aller aux deuin, et luy compter son affaire, et demand conseil.</i>	203	
DEUOCIONEA. deuocion.	Deuotion.	204	Deuotion.
Deuocionetsua, deuota. deuot	Deuot.	204	Deuot.
IAINCOA, Iaungoicoa. Dieu.	Dieu.	204	Dieu.
Iaincortartasuna. pieté. deuotion.	Deuotion.	204	Deuotion.
Iaincortartcea. deuenir deuot.	Deuot. Il deuiet deuot.	204	
DIFERENCIA. difference.	Difference.	205	Difference.
Diferenta.	[Different].	205	[Different].
DELIENÇA, agudotasuna. diligence.	Diligence.	206	Diligence.
Delienta, agudo. diligent.	Diligent.	206	Diligent.
DEUERSATCEA 2, choitea. digerer.	Digerer.	206	Digerer.

A eskuizkribuko sarrerak	Nicot-en sarrerak	Nicot-en orrialde zenbakia	Oudin-en sarrerak
BARAZCALTCEA. disner.	Disner.	208	Disner.
BARRAYATCEA. publier. diuulguer. dissiper.	Dissiper.	208	Dissiper.
DETCHEMAC, hamarrenac. dimes.	Dimes.	208	Dimes.
Detchumaria. dismeur.	Dismeur.	208	Dismeur.
Detchumatcea. dismer.	Dismer.	208	Dismer.
DISCIPLINA. discipline.	Discipline.	208	Discipline.
DISCIPULUA. disciple.	Disciple.	208	Disciple.
DISGRACIA. disgrace.	Disgrace.	208	Disgrace.
Itçalgaizqueria. dissimulation. palliation.	Dissimulation.	208	Dissimulation.
Barrayaria, barreïaria, barrayatçaillea. dissipateur.	Dissipateur.	209	Dissipateur.
Iaincotasuna. diuinité.	Diuinité.	209	Diuinité.
Iaincozqui. diuinem[ent].	Diuinement.	209	Diuinement.
DAINUA. pert. dommage. degast.	Dommage.	210	Dommage.
DOLAMENA. doleance.	Doleance.	210	Doleance.
DOLOREA. douleur.	Doleur.	210	Doleur.
Dolorezcoa.	Doloureux.	210	Doloureux.
Dolorezqui.	[Doloureusement].	210	[Doloureusement].
Doloratcea.	[Doloir].	210	[Doloir].
DOBLEA. double.	Double.	212	Double.
DOHAINA, emaitça, donua. don. present.	Don.	212	Don.
DOTEA. dot.	Dost.	212	Dot.
Vfredura. dorure. (VRREA)	<i>Dorure.</i>	212	
Vfreztatcea. dorer.	Dorer.	212	Dorer.
Doblatcea. doubler.	Doubler.	213	Doubler.
DUDA. doute.	Doubte.	213	Doute.
Dudatcea. douter.	Doubter.	213	Douter.
Dudatsua. Dudosa.	[Douteux].	213	[Douteux].
DULCEA. eztiá. doux.	Doux.	213	Doux.
DRAGOINA. dragon.	Dragon.	214	Dragon.
Dulcetasuna.	[Douceur].	214	[Douceur].
Dulcequi.	[Doucement].	214	[Doucement].
ARTHEÇA. droit.	Droict.	215	Droict.
ÇUCENA. le droit. ius.	Droit et raison, <i>Ius.</i>	215	Droict.
DOLUA. deüil.	Dueil.	217	Deüil.
Doluzco arropa. robe de deuil.	Dueil. <i>Robbe, chapperon et habit de deuil.</i>	217	
Dolutcea.	[Dueil. <i>Faire dueil.</i>].	217	

A eskuizkribuko sarrerak	Nicot-en sarrerak	Nicot-en orrialde zenbakia	Oudin-en sarrerak
Dolutsua.	[Dueil. <i>Pleine de dueil</i>].	217	
DUGATA. vn ducat.	Ducat.	217	Ducat.
DUKEA. duc.	Duc.	217	Duc.
Duketasuna.	[Duché].	217	[Duché].
IRAUTEA. durer. perseuerer. durée.	Durer.	218	Durer.
Iraupea, jraupena, irautea. durée.	Durée.	218	Durée.
Becoquigabea. effronte. (BECOQUIA)	Effronté.	220	Effronté.
Becoquigabequi. effrontement.	Effrontément.	220	Effrontement.
BORRATCEA. effacer.	Effacer.	220	Effacer.
ÇARAMICATCEA, çarrapocatcea. egratigner.	Egratigner.	220	Esgratigner.
BERDINA. egal.	Egal.	221	Egal.
Berdinqui. egagement.	Egagement.	221	Egagement.
Berdintcea. egaler.	Egaler.	221	Egaler.
IGUALA, berdina. egal.	Egal.	221	Egal.
Igualatcea, berdintcea. egaler.	Egaler.	221	Egaler.
Istiltcea, istillatcea, istiltatcea. embouer. remplir de boüe.	<i>Embouer.</i>	222	Emplir de Boüe.
VHOBIA. embouchure. golfe.	<i>Embouchure.</i>	222	
Chatarratcea. enmailloter.	Emmailloter.	223	Emmailloter.
CHAFLA, herscaillua. O. emplastre.	Emplastre.	224	Emplastre.
Vsaintcea. deuenir puant. empuantir. (VSAINA)	Empuantir. S'empuantir ou s'empunaisir et <i>deuenir puant.</i>	225	Empuantir. s'Empuantir.
Vsaindua. qui a mauuaise senteur.	[<i>Empuanti</i>].	225	
INGUDEA, jngura. enclume.	Enclume.	227	Enclume.
Bahitcea. engager. saisir. mettre a l'amende.	Engager.	230	Engager.
Bahimendua. engagement. saisie.	Engagement.	230	Engagement.
Içorratcea. engrosser. (IÇORRA)	Engrossir.	231	Engrosser.
Istape eguitea. enjamber. (ISTAPEA)	Enjamber.	232	Enjamber. hazer piernas.
IRAKAZTEA. enseigner. (Voltaire)	Enseigner.	234	Enseigner.
Irakasia. enseigné.	Enseigner. <i>Enseigné.</i>	235	
Irakazlea, irakastuna. qui enseigne.	Enseigner. <i>Qui enseigne.</i>	235	
Irakazmendua. enseignement.	Enseignement.	235	Enseignement.
CHERTATCEA, chartatcea, empeldatzea. enter.	Enter.	236	Enter.
Chertoa. ente.	Ente.	236	Ente.
VNILLA, imitua, ardanazca. entonnoir.	Entonnoir.	237	Entonnoir.
ARARTECOA. entremetteur. mediateur.	Entremetteur. Vn entremetteur et moyeneur.	239	Entremetteur.

A eskuizkribuko sarrerak	Nicot-en sarrerak	Nicot-en orrialde zenbakia	Oudin-en sarrerak
Ararteco iartcea. interceder. s'entremettre.	Entremettre. S'entremettre.	239	S'entremettre.
Bekaitzcoa, beltçuria. enuie. ialousie. mauuais regard.	Enuie.	241	Enuie.
Arrastuan. enuiron. circum circa. (ARRASTUA)	Enuiron. <i>Tout à l'environ, Circumcirca.</i>	242	Enuiron.
Bekaitztia. enuieux. jaloux.	Enuieux.	242	Enuieux.
IGORTCEA. enuoyer.	Enuoyer.	242	Enuoyer.
INGURATCEA. enuironner.	Enuironner.	242	Enuironner.
Ingurua. l'environ.	Enuiron.	242	les Enuiron.
IRIOITEA. enuoyer.	Enuoyer.	242	Enuoyer.
AXTIGARRA. erable, arbre.	Erable.	243	Erable.
IUSTUA. juste. equitable.	Equitable.	243	Iuste.
Iustutasuna. equité.	Equité. (Equitablement).	243	Equité.
CHARPA, xarpa. echarpe.	Escharpe.	245	Escharpe.
IÇURPIDEA, jtçurpidea, 2. itçulbidea. echappatoire.	Eschappatoire.	245	Eschappatoire.
Astalcoa. echeueu de fil.	Escheueu. <i>Escheueu de fil.</i>	246	
BIZCARRA. echine. dos.	Eschine.	247	Eschine.
CHAMARRA. ecreuisse. chancre, maladie.	Escreuice.	249	Escreuice, escreuisse.
ARRAPOA, habuina. ecume. (Voltoire)	Escume.	250	Escume.
Arrapoa eltceari edequitea. ecumer le pot.	Escumer [...] <i>comme escumer le pot.</i>	250	
Çabaltcea. elargir. etendre.	Eslargir.	252	Eslargir.
Çabaldua. elargy.	Eslargi.	252	Eslargy.
Camutztea. emousser.	Esmousser.	253	Esmousser.
BITARTEA. espace.	Espace.	254	Espace.
ARANCEA. epine. le piqueron.	Espine.	258	Espine.
CELATA. guet. epie. embusche.	Espies.	258	Espie.
Celataria. espion.	Espion.	258	Espion.
Celatacea. espier.	Espier.	258	Espier.
ISQULIMBA. epingle.	Espingle.	258	Espingle.
ICHUCATCEA. essuyer. torcher.	Essuyer.	260	Essuyer.
IRAUNGUITCEA. eteindre. mortifier.	Esteindre.	262	Esteindre.
INHHAURTCEA. etendre.	Estendre.	263	Estendre.
VRSAINA, vrsaiztea. eternum[ent].	Esternument.	263	Esternüement.
Vrsain eguitea, vrsaizte eguitea.	<i>[Esternuer. Faire esterner].</i>	263	
IHARRA. etincelle.	Estincelle.	264	Estincelle.
ARCHIPOTEA. etourneau.	Estourneau.	265	Estourneau.

A eskuizkribuko sarrerak	Nicot-en sarrerak	Nicot-en orrialde zenbakia	Oudin-en sarrerak
BILLIGARROA. etourneau.	Estourneau.	265	Estourneau.
Destartcea.	[Estourdir].	265	[Estourdir].
ITHOTCEA. etouffer. noyer. etrangler.	Estouffer.	265	Estouffer.
IXTUPA, eztupa. etoupe. filasse.	Estoupe.	265	Estoupe.
ALENTATCEA. euentér.	Esuentér.	267	Esuentér.
IRATÇARTCEA. eueiller. (Voltoire)	Esueiller.	267	Esueiller.
Iratçarria. eueillé.	Esueillé.	267	Esueillé.
Iratçarçaillea.	[Esueiller].	267	[Esueiller].
IPIZPICUA, apezpicua. euesque.	Euesque.	268	Euesque.
Ipizpicutasuna. euesché.	Euesché.	268	Euesché.
ATÇARTCEA. eueiller. exciter.	Exciter. <i>Exciter id est Eueiller.</i>	269	Exciter.
Atçarrendua. excitation.	Excitation.	269	Excitation.
DESENCUSA. excuse.	Excuse.	270	Excuse.
Desencusamendua.	[Excusation].	270	[Excusation].
DESTERRUA. exil.	Exil.	271	Exile.
Desterratcea. exiler. bannir.	Exiler.	271	Exhiler.
Basoillarra. faisan.	Faisan.	277	Faisan.
Basoillazcoa. faisandeau.	Faisanneaux.	277	Faisandeau.
ASALDATCEA. fascher. irriter. détourner. importuner.	Fascher	279	Fascher.
Asaldua. fascherie.	Fascherie	279	Fascherie.
IRUA. fascheux. depiteux.	Fascheux.	279	Fascheux.
Andrecaria. addonné aux femmes.	Femme. <i>Qui est trop addonné aux femmes.</i>	282	
BABA, 2. Sam. 17. 28, 2. ekosaria. feueue.	Febue.	282	Feue.
Baba leka. gosse de feueue.	Febue. <i>L'escosse d'une febue.</i>	282	Gosse. hollejo de haua.
ARRAILLATCEA. fendre.	Fendre.	283	Fendre.
Arrailladura. fente.	Fente.	283	Fente.
CARCAINATCEA, 2. arraillatcea. fendre.	Fendre.	283	Fendre.
Carcainadura, arrailladura. fente.	Fente.	283	Fente.
Bethacorra. fertile. (BETHATCEA)	Fertile.	284	Fertile.
Bethacortcea. fertiliser.	Fertiliser.	284	Fertile.
CIXTAPURRAC. festus. buchettes.	Festu.	284	Festus.
IEİA, 2. jaia. feste.	Feste.	284	Feste.
Iaia iduquitea, hautstea. fester.	Fester.	284	Fester.
Vfu hatsa. fi du vilain. (VFU)	Fi. est interjection rejectiue [...] comme, <i>Fi le vilain.</i>	285	

A eskuizkribuko sarrerak	Nicot-en sarrerak	Nicot-en orrialde zenbakia	Oudin-en sarrerak
BEHAÇUNA, mina, guibel mina Liz. fiel.	Fiel.	286	Fiel.
ALABA. fille. (Voltoire)	Fille.	287	Fille.
Alababitchia. filleule.	Filleul.	287	Filleule.
Alabaiçuna. fillastre.	Filiastre.	287	Fillastre.
IRUTEA. filer. (Voltoire)	Filer.	287	Filer.
Iruna. filé.	<i>Filé.</i>	287	
Vgatz alaba. priuigna.	Fille. La fille de ma femme ou de mon mari. <i>Priuigna.</i>	287	
CHIROLA. fluste. fluteau.	Fleute.	290	Fleute.
Chirolaria. ioüeur de la flute.	Fleute. <i>Joüeur de flute.</i>	290	
VCHADA, vxada. dissenterie. flux de ventre.	Flux. Flux de ventre.	290	Flux de ventre.
VHAITZA, vharca, ibaya. riuiere, fleuue.	Fleuue. Fleuue ou riuiere.	290	Fleuue.
VHINA, hola. onde. flot.	Flot.	290	Flot.
Abre belharra. foin. (ABREA)	Foin.	291	Foin.
ÇOROA. fol. extrauagué.	Fol.	291	Fol.
Çoratcea.	[Folier].	291	[Folier].
Çoramendua.	[Folie].	291	[Folie].
CIMENDUA. fondement.	Fondement.	292	Fondement.
Cimendatcea. cimenter. fonder.	Fonder.	292	Fonder.
ITHURRIA. fontaine. (Voltoire)	Fontaine.	292	Fontaine.
Ithur vra. eau de fontaine.	Fontaine. <i>Eauë de fontaine.</i>	292	
VRTCEA. fondre.	Fondre.	292	Fondre.
Vrtua. fondu.	Fondu.	292	Fondu.
Nigarretan vrtcea. fondre en larmes	Fondre en larmes.	292.	Fondre en larmes.
INDARRA. force.	Force.	293	Force.
ARRAUTZA. forgeron. marechal.	Forgeron.	294	Forgeron.
BORTHITZA. fort. valeueux. rude.	Fort.	295	Fort.
Borthizqui. fortement.	Fortement.	295	Fortement.
Indartsua. fort. valereux.	Fort.	295	Fort.
IRAZEA. fougere.	Fougiere.	297	Fougere.
VRKA. fourche.	Fourche.	297	Fourche.
CHINHAURRIA, inhurria O. fourmy.	Fourmi.	298	Fourmi.
INHURRIA, chinhaurria. fourmi.	Fourmi.	298	Fourmi.
Inhurritcea. fourmiller.	Fourmiller.	298	Fourmiller.
ARREGA. maramoa. marruua. marruuiüa. fraise. fragum.	Fraise. <i>Fragum.</i>	299	Fraise.
IASARTCEA. frapper. battre.	Frappier.	300	Frappier.

A eskuizkribuko sarrerak	Nicot-en sarrerak	Nicot-en orrialde zenbakia	Oudin-en sarrerak
Athea ioitea, bulcatcea. frapper a la porte.	Frapper. <i>Frapper à la porte.</i>	300	
BELARRA. front.	Front.	303	Front.
Crosatcea. frotter. battre. (CROSCA)	Frotter.	303	Frotter.
BAHIA. gage. saisi.	Gage.	306	Gage.
IRAUAJTEA. gaigner. (Voltoire)	Gaigner.	307	Gaigner.
BELHAQUIA, ogaça. gasteau.	Gasteau.	311	Gasteau.
BILHURA, bihurra. garrot. rote.	Garrot.	311	Garrot.
Bilhurtcea. garroter. lier.	Garrotter. <i>Lier et garrotter un homme.</i>	311	Garroter.
ARRAYA. gay. joyeux.	Gay. <i>Gay et joyeux.</i>	312	Gay.
Arraytasuna. gayeté.	Gayeté.	312	Gayeté.
Arraiqui. gayement. joyusement.	Gayement. <i>Gayement et joyusement.</i>	312	Gayement.
ÇAHAROA, 2. cigorra. gaule.	Gaule.	312	Gaule.
CINCURIA. O. gemissement.	Gemissement.	312	Gemissement.
ÇOHIA. gazon. motte.	Gazon.	312	Gazon.
IÇOTZA. gelée.	Gelée.	312	Gelée.
INCIRINA. gemissement.	Gemissement.	312	Gemissement.
Escuin vssoa. geay. graculus.	<i>Gay qu'on prononce Geay, Graccus, Gracculus.</i>	312	Gay.
Bassothea. O., orria. genieure. juniperus.	Geneure. <i>Juniperus.</i>	313	Geneure.
BIGA. O., miga. genisse.	Genisse.	313	Genisse.
VRRICHA, vrixia. genisse. taure.	Genisse.	313	Genisse.
VRKABEA. gibet. potence.	Gibbet.	314	Gibet.
CIA. gland de chesne.	Gland. <i>gland de chesne.</i>	315	Gland.
CINÇURRA. gorge. gosier.	Gorge.	316	Gorge.
Cinçurrac norbaiti eguitea. couper la gorge a quelqu'un.	Couper la gorge à aucun.	316	Couper la gorge.
CHIXTERRA, chisterra. gousse.	Gousse.	317	Gousse.
CHORTA. goutte de quelque liqueur.	Goutte.	317	Goutte.
Vr chort bat. vne goutte d'eau.	Goutte. <i>Vne goutte d'eau, ou d'autre liqueur qui cbet.</i>	317	
Chortaca. goutte a goutte.	Goutte a goutte.	317	Goutte a goutte.
BIHIA. grain. bled.	Grain.	318	Grain.
VRIÑA. graisse.	Gresse.	319	Graisse.
BABAÇUÇA, arrabarra, chichera, chicherra Liz. gresle. grando.	Gresle. <i>La Gresle. Grando.</i>	321	Gresle.
Bihiteguia. grenier. grange.	Grenier.	321	Grenier.

A eskuizkribuko sarrerak	Nicot-en sarrerak	Nicot-en orrialde zenbakia	Oudin-en sarrerak
IGUELA, jhela. grenouille.	Grenouille.	321	Grenoüille.
CHIZPILTCEA. griller.	Griller.	322	Griller.
Chizpildua. grillé.	Grillé.	322	Grillé.
VHERRA. gris. sombre. ^o	Gris.	322	Gris.
Vrdintcea. grissoner.	Griser. Griser ou Grissoner.	322	Grisonner.
IBIRIA, ipidia, iuia. O. gué.	Gué.	323	Gué.
Iauntsaldia, aldagarria. habit.	Habit.	326	Habit.
Iauntscura, iauntscuia. habillem[ent].	Habillement.	326	Habillement.
BERROA, saparra, sassia. hallier.	Haillier ou hallier.	327	Haillier.
CHEHATCEA. hacher, mettre a menu. (Voltoire)	Hacher.	327	Hacher.
CHILIABILAC, chizqui bizquiac. haillons.	Haillon.	327	Haillon.
AUSARTA. hardy.	Hardi	329	Hardi.
Ausartcea. prendre, donner hardiesse. s'enhardir.	Hardiesse. <i>Donner hardiesse et assurance.</i>	330	
Ausartcia. hardiesse.	Hardiesse.	330	Hardiesse.
Çamarikina, irrincirina. hennissem[ent]. (ÇAMARIA)	Hénissement.	332	Hénissement.
ARHEA. herse. occa.	Herce, <i>Occa.</i>	333	Herse.
Arheatcea, arhatcea e. herser. occare.	Hercer, <i>Occare.</i>	333	Herser.
Arhatçaillea e. occator.	Herceur. <i>Occator.</i>	333	Herseur.
BELHARRA. herbe.	Herbe.	333	Herbe.
CIKULTCEA. herisser.	Herisser.	334	Herisser.
Doatsutasuna. bonheur. félicité.	Heur. De bon Heur.	335	Bon-heur.
CHOPINA. le hoquet.	Hoquet. <i>Le hoquet.</i>	339	
ÇOTINA, 2. chopina. hoquet.	Hoquet.	339	Hoquet.
Vhantua. (VHANTCEA)	Hydropique.	342	Hydropique.
Vhantura.	[Hydropisie].	342	[Hydropisie].
VRRUPA. gorgée. sorbitio.	Humement. <i>sorbitio.</i>	342	Gorgée.
BARATZEA. iardin. (Voltoire)	Iardin.	343	Iardin.
Çangartea. jambette. (ÇANGARDIA)	Iambette.	343	Iambette.
Ieloscorra. jaloux. (IELOSIA)	Ialoux.	343	Ialoux.
Ieloscortasuna. jalousie.	Ialousie.	343	Ialousie.
Ieloscorqui.	[Ialousement].	343	[Ialousement].
Baratzeçaina.	Iardinier.	344	Iardinier.
Iocoa. jeu.	Ieu.	345	Ieu.
IMAGINA. image.	Image.	346	Oudin 1660.
IMIQUIA. coeiffure de femme. couurechef.	Coeiffure. <i>Coeiffure, Ancienne coeiffure de femme.</i>	346	Coiffeure.

A eskuizkribuko sarrerak	Nicot-en sarrerak	Nicot-en orrialde zenbakia	Oudin-en sarrerak
IMITATCEA. jmiter.	Imiter.	346	Oudin 1660.
Imitacionea. jmitation.	Imitation.	346	Imitation.
IMMORTALA, ecin hillezcoa. immortel.	Immortel.	347	Oudin 1660.
IMPERFETA, escasa, makurra. jmparfait.	Imparfait.	347	Oudin 1660.
Imperfecionea, escasia. jimperfection.	Imperfection.	347	Imperfection.
IMPRIMATCEA. imprimir. (Voltaire)	Imprimer.	348	Imprimer.
Imprimatçaillea. imprimeur.	Imprimeur.	348	Imprimeur.
Imprimatçaillearena. la maison de l'imprimeur.	Imprimerie.	348	Imprimerie.
BEREHALA. incontinent.	Incontinent.	349	
IMMEREICIENTA, merecigabea, merecigabecoa. indigne.	Indigne.	349	Indigne.
ANTCEA. industrie. adresse.	Industrie.	350	Industrie.
Antçatsua. industriels.	Industrieux.	350	Industrieux.
INFORMACIONEA. jnformation.	Information.	350	Information.
Informatcea.	[Informer].	350	[Informer].
ITHAUNTCEA O. jnterroger.	Interroguer.	353	Interroger.
IHIA. jonc.	Ionc.	355	Ionc.
IOCATCEA. joüer.	Ioüer.	355	Ioüer.
Iuntatcea. joindre.	Ioindre.	355	Ioindre.
Iunturac. jointures.	Ioincture.	355	Ioincture.
Iocaria. joüeur.	Ioueur.	356	Ioüeur.
VZTARRIA. ioug.	Ioug.	356	Ioug.
Vzartatcea. mettre au joug.	<i>Ioug. Mettre les beufs sous le ioug.</i>	356	
IUGEA. juge. (Voltaire)	Iuge.	359	Iuge.
Iugeatcea, julgatcea a. juger.	Iuger.	360	Iuger.
Iugeamendua, julgamendua a. jugement.	Iugement.	361	Iugement.
IUDUA.	[Iuif].	362	[Iuif].
IURAMENTUA, cina. jurement, serment.	Iurement.	362	Iurement.
Iuramentu eguitea, cin eguitea. jurer.	Iurer.	362	Iurer.
Iuramentutsua. a. jureur.	Iureur.	362	Iureur.
IUSTICIA. justice.	Iustice.	363	Iustice.
XUSQUERRUA, 2. musquerra. lezard.	Laisarde.	365	Lezard.
BRUSCAMBILLAC, bassa mahatzac. lambrusches. racheboches.	Lambrunche.	366	Lambruche.
ÇABALA, çauala. large. (Voltaire)	Large.	368	Large.
Çabaltasuna. largeur.	Largeur.	368	Largeur.

A eskuizkribuko sarrerak	Nicot-en sarrerak	Nicot-en orrialde zenbakia	Oudin-en sarrerak
IKUZTEA, ikutzea Liz. nettoyer. lauer.	Lauer. <i>Lauer et nettoyer.</i>	369	Lauer.
Ikuzgarria. Io 5.4. lauoir. lauacrum.	Lauer. <i>Vn lieu à se lauer, Lauacrum.</i>	369	Lauoir.
VNHATCEA. lasser.	Lasser.	369	Lasser.
ARINA. leger.	Legier.	370	Leger.
Arinqui. legerement.	Legierement.	370	Legerement
Arintasuna. legereté. gaillardise.	Legiereté.	370	Legereté
CHINGUILLAC. lentilles.	Lentilles.	370	Lentilles.
ALTCHAGARRIA, lemamia. leuain.	Leuain.	372	Leuain.
CHARDANGOA, 2. felderacoa. leurier.	Leurier.	372	Leurier.
IAIQUITCEA, jaiquitea. se leuer.	Leuer. Se leuer.	372	Se leuer.
ARDITA. liard.	Liard.	373	Liard.
Guiçon biçarra. homme liberal. (BIÇARRA)	Liberal.	373	Liberal.
Biçartasuna. liberalité.	Liberalité.	373	Liberalité.
Biçarqui. liberalement.	Liberalement.	373	Liberalement.
AMARRA. lien. garrot.	Lien.	374	Lien.
Amarratcea. lier. garroter. (Voltoire)	Lier.	374	Lier.
ANDA. litiere.	Lictiere.	374	Lictiere.
Andaçaina.	<i>Qui ai doit à porter la lictiere.</i>	374	
CAMASTRA a., ohea, etçauntça. lit. couche.	Lict.	374	Lict.
CAPESTRUA. licol.	Licol.	374	Licol.
CEPOA. lien. menotte.	Lien.	374	Lien.
Amarradura.	[Lient].	375	[Lient].
IRACURTCEA, 2. leitcea. lire.	Lire.	377	Lire.
Iracurlea, jraceutçaillea. lecteur, qui lit.	Lecteur.	377	Lecture.
VRRUNA. loing. éloigné.	Loing.	379	Loing.
Vrruititic. de loing.	De loing.	379	De loing.
ALABATCEA. loüer.	Louer.	380	Loüer.
ALOCACERA. mercenaire. homme de journée. loüager.	Louagier.	380	Loüagier.
Alocaïrua. loüage. prix. salaire.	Louage.	380	Loüage.
Alocaïruan hartcea. prendre a loüage.	Louer maison, c'est et bailer et prendre à louage.	380	Prendre à loüage.
Alanbantça. e. louange.	Louange.	381	Loüange.
DESTARTA, erreueza. lourdaut. etourdi O. rudis. rusticus.	Lourdaut. <i>Rusticus.</i>	381	Lourdaut.
VDAGARA, vhadera. loutre. leurre.	Loutre.	381	Loutre.
BORROCA. luitte.	Luitte.	383	Luitte.

A eskuizkribuko sarrerak	Nicot-en sarrerak	Nicot-en orrialde zenbakia	Oudin-en sarrerak
Borrocaria. luiteur.	Luicteur.	383	Luitteur.
Borrocatea. luiteur.	Luicter.	383	Luitter.
Distiadura. lueur. brillant. fulgor.	Lueur. <i>Fulgor.</i>	383	Lueur.
ARGALA. maigre.	Maigre.	385	Maigre.
Lur argala. terre maigre.	Maigre. <i>Terre maigre.</i>	385	
Argaldura.	[Maigreur].	385	[Maigreur].
Argaltasuna.	[<i>Maigreté</i>].	385	
Chatarrac. drapeaux d'enfans, maillots.	Maillot. <i>Le maillot des petites enfans.</i>	385	Maillot.
DOHACABEA. malheureux. (Voltoire)	Malheureux.	391	Mal-heureux.
Dohacabetasuna. malheur.	Malheur.	391	Mal-heur.
Dohacabequi. malheureusement. (Voltoire)	Malheureusement.	391	Mal-heureusement.
ISPILLUA. malotru. gueux.	Malotru.	391	Malotru.
IANHARIA. viande. mangeaille.	Mangeaille.	392	Mangeaille.
IATEA. manger.	Manger.	392	Manger.
Ialea. mangeur.	Mangeur.	392	Mangeur.
CORDUANA. marroquin.	Marroquin [...] car s'il estoit passé en Tan, ce seroit Cordoüan.	397	Marroquin.
Burhostatcea. maudire. (BURHOA)	Mauldir.	398	Maudire.
ATCHETERA, midicua, ditora. medecin.	Medecin.	399	Medecin.
BABILLERA. meche de lampe.	Meiche.	400	Meche.
DIXIDUA. menace.	Menace.	401	Menace.
Dixidatcea. menacer.	Menacer.	401	Menacer.
Dixidaria, dixidatçaillea. menaceur.	Menaceur.	401	Menaceur.
DURDUSIA. menace.	Menace.	401	Menace.
Durdusiatcea, induriatcea. menacer. froller.	Menacer.	401	Menacer.
Durdusiadura.	Menacement.	401	Menacement.
Durdusiatçaillea.	[Menaceur]. Qui menace.	401	[Menaceur].
INDURIA, mehatchua. menace.	Menace.	401	Menace.
Induriatcea. menacer.	Menacer.	401	Menacer.
Induriosa.	[Menaçant].	401	[Menaçant].
Chehea. menu.	Menu.	402	Menu.
Gende chehea. le menu peuple.	Menu. <i>Le menu peuple.</i>	402	
Chehero, cheheroqui. separem[ent], par le menu, en detail.	Par le menu.	402	Par le menu.
COCOTZA. menton.	Menton.	402	Menton.

A eskuizkribuko sarrerak	Nicot-en sarrerak	Nicot-en orrialde zenbakia	Oudin-en sarrerak
Chuchurlaria. susurro. (CHUCHURLAC)	Mesdire. Qui mesdit d'aucun par derriere, <i>Susurro</i> .	405	
ARBUYUA, arbuioa. mepris. rebut.	Mespris.	406	Mespris.
Arbuyamendua. l'action du mepris.	Mesprisement.	406	Mesprisement.
Arbuyatcea. mepriser. rebuter.	Mespriser.	406	Mespriser.
Arbuyatçaillea.	[Mespriseur].	406	[Mespriseur].
IÇARIA, neurria. mesure.	Mesure.	407	Mesure.
Isartcea. mesurer.	Mesurer.	407	Mesurer.
Barrentcea. mettre dedans.	Mettre. <i>Mettre dedans</i> .	408	
IBENTCEA. mettre. poser.	Mettre.	408	Mettre.
ÇORHIA. meur.	Meur.	410	Meur.
Çorhitcea. meurir.	Meurir.	410	Meurir.
Vbeltcea.	Meurtrir.	410	Meurtrir.
VMUA, vmoa. a. meur. mol.	Meur.	410	Meur.
Vmatcea, vmotcea a. meurir. mollir.	Meurir.	410	Meurir.
BALACATCEA. mignarder. flatter. amignoter.	Mignarder.	411	Mignarder.
Balacua. mignardise.	Mignardise.	411	Mignardise.
ILHAINTXA, 2. mirua. (Voltaire) miluus.	Milan. Vn Milan, <i>Miluus</i> .	411	Milan.
VSQUEA, arto chehea. millet.	Millet.	412	Millet.
BURLA, trufa. gausserie. moquerie.	Mocquerie.	413	Mocquerie.
Burlaria, burlatçaillea, trufaria. moqueur.	Mocqueur.	413	Mocqueur.
Burlatcea norbaitez. se moquer de quelqu'vn.	Mocquer. <i>Se mocquer de quelqu'vn</i> .	413	
BERA. tendre. mol.	Mol.	415	Mol.
Beratcea. amollir. rendre souple. tremper. mouiller.	Mollir.	415	Mollir.
ÇURMINDUA. moisi. vermoulu.	<i>Moisi</i> .	415	
Çurmindura.	[Moissure].	415	[Moissiseur].
Çurmintcea.	[Moisir].	415	Moisir.
VZTA. moisson.	Moison.	415	Moisson.
Vzta biltçailleac, ogui eppailleac. moissonneurs.	Moissonneur.	415	Moissonneur.
IKAITEA. monter. (Voltaire)	Monter.	417	Monter.
AUSIQUA. morsure.	Morsure.	418	Morsure.
Ausiquitcea. mordre. (Voltaire)	Mordre.	418	Mordre.
ÇATHIA. morceau. piece.	Morceau.	418	Morceau.
Çathicatcea. çathitcea. mettre a morceaux. rompre. déchirer.	Morceau. <i>Mettre en morceaux</i> .	418	
Ikaitça. montée. l'action de monter.	Montée.	418	Montée.

A eskuizkribuko sarrerak	Nicot-en sarrerak	Nicot-en orrialde zenbakia	Oudin-en sarrerak
CINTÇA. morue. gourme.	Morue.	419	Morve.
CHIQUIROA. mouton. (Voltoire)	Mouton.	421	Mouton.
Chiquiro ezpada.	[<i>Espaulle de mouton</i>].	421	
IAYOTCEA. sortcea. naistre.	Naistre.	425	Naistre.
Iaya eguna. jour natal.	Natiuité. <i>Le jour de la natiuité d'un chascun [...] Die natalis.</i>	425	
Iguericatcea. nager. (IGUERIA)	Nager.	425	Nager.
Iguericaria, iguericatçailla. nageur.	Nageur.	425	Nageur.
INCENSUA. encens.	Encens.	426	Encens.
ARATZA. net. nitidus.	Net. <i>Net, Nitidus.</i>	429	Net.
Aratzasuna. netteté.	Netteté.	429	Netteté.
Aratzqui. nettement.	Nettement.	429	Nettement.
BEDERATCI. neuf.	Neuf.	429	Neuf.
Bederatcigarrena. neuvième.	Neufiesme.	429	Neufiesme.
Bederatci vrruna. neufaine.	Neufaine.	429	Neufuaine.
Bederatcitan. neuf fois.	Neuf. <i>Neuf fois.</i>	429	
ÇAINA. nerf. vene. racine. (Voltoire)	Nerf.	429	Nerf.
CHAHUA, garbia. net.	Net.	429	Net.
Chahutcea. nettoyer. (Voltoire)	Nettoyer.	429	Nettoyer.
Chahutasuna. netteté.	Netteté.	429	Netteté.
Chahuqui, chaurouqui. nettement.	Nettement.	429	Nettement.
CORAPILLOA. neud.	Neud.	429	Neud.
Corapillatcea. noüer.	Noüer.	429	Noüer.
Corapilladura.	[Noüement].	429	[Noüement].
BELTZA. noir. (Voltoire)	Noir.	430	Noir.
Beltztea. noircir.	Noircir.	430	Noircir.
VKATCEA. nier.	Nier.	430	Nier.
Beltzasuna, beltztura. noircieur.	Noircisseur ou noircieur.	431	Noircisseur.
ICENA. nom. (Voltoire)	Nom.	431	Nom.
Icendatcea. nommer.	Nommer.	431	Nommer.
AZTEA, haztea. nourrir. (Voltoire)	Nourrir.	433	Nourrir.
Az aita. pere nourricier.	Nourrissier.	433	Nourrisier.
Az ama. mere nourrice.	Nourrise.	433	Nourrise.
Azcuntça. nourriture.	Nourriture.	433	Nourriture.
VNHIDEA. nourrice.	Nourrise ou Nourrice.	433	Nourrise.
Vnhit haurra. nourriçon.	Nourrison.	433	Nourrison.

A eskuizkribuko sarrerak	Nicot-en sarrerak	Nicot-en orrialde zenbakia	Oudin-en sarrerak
Azmendua. nourriture.	Nourrissement.	434	Nourrissement.
BERRIA. nouveau. recent. nouvelle.	Nouvelle.	434	Nouvelle.
Berriro, berrirozqui. nouuellem[ent].	Nouuellement.	434	Nouuellement.
Berritsua. conteur de nouvelles, rapporteur.	Nouvelle. <i>Rapporteur ou controueur de fausse nouvelle.</i>	434	
BILLUZGORRIA. tout fin nud.	Nud.	434	Nud.
Billuzgorritasuna. nudité.	Nudité.	434	Nudité.
Billuzgorritcea. mettre tout a nud. se depoüiller tout a fait.	Nud. <i>Mettre nud.</i>	434	
ILHUNA. brun. noir. obscur.	Obscur.	437	Obscur.
Ilhuntcea. obscurcir.	Obscurcir.	437	Obscurcir.
Ilhuntasuna. obscurité.	Obscurité.	437	Obscurité.
ARRAULTCEA. oeuf.	Oeuf.	439	Oeuf.
Beguizatcea. ietter des oeillades. mugueter des yeux. ensorceler. (Beguia)	Oeillades. <i>Oeillades, id est, jeter des oeillades.</i>	439	
IULUFREA. oeillet.	Oeillet.	439	Oeillet, fleur.
CHORIA. oiseau. (Voltoire)	Oiseau.	440	Oiseau.
VNGUENTA, vnguentua. onguent.	Onguent.	440	Onguent.
Vnguentzatcea, vnguentatcea. Io. 12. oindre.	Oindre.	440	Oindre.
VNTATCEA. oindre.	Oindre.	440	Oindre.
Ançaracumea. oison	Oison. Est une jeune oye. Anserculus.	441	Oison.
ITÇALA. ombre. (Voltoire)	Ombre.	441	Ombre.
Itçaltcea. ombrager.	Ombrager.	441	Ombrager.
VNÇA. once. poids.	Once.	441	Once.
Ene vstез. selon mon opinion.	Opinion. <i>Selon mon opinion.</i>	442	
AZPILTCEA. orler.	Orler.	447	Orler.
Azpilçuna. orlet.	Orlet.	447	Orlet.
Azpildura. orlure.	Orlure.	447	Orlure.
VRGUILLUA. orgueilleux.	Orgueilleux.	447	Orgueilleux.
Vrguillutcea. s'engouëillir. engouëilir.	Orgueillir. S'orgueillir.	447	S'orgueillir.
Vrguilluqui. orgueilleusem[ent].	Orgueilleusement.	447	Orgueilleusement.
IREQUITCEA, idequitcea. ouurir.	Ouurir.	451	Ouurir.
ANÇARA. Oye. (Voltoire)	Oye	452	Oye.
BAQUEA. paix.	Paix.	453	Paix.
Baquetcea. mettre la paix.	Paix. Mettre paix.	453	Mettre en paix.

A eskuizkribuko sarrerak	Nicot-en sarrerak	Nicot-en orrialde zenbakia	Oudin-en sarrerak
Bazcatcea. paistre.	Paistre.	453	Paistre.
BIRITCHIA. pair.	Paire.	453	Pair.
Baquetiarra. qui aime la paix. pacifique.	Paix. <i>Qui aime paix.</i>	454	
Baquetsua, baquezcoa. paisible.	Paisible.	454	Paisible.
CHATARRA. paquet.	Paquet.	456	Pacquet.
CHICHITERA, chichitola, pimpirina, astoaren arima. papillon.	Papillon.	456	Papillon.
BARKATCEA. pardonner. (Voltoire)	Pardonner.	457	Pardonner.
Barka diaçadaçu. pardonnez moy.	Pardonner. <i>Pardonne moy cette faut.</i>	457	
Barkacinoa, barkamendua. pardon.	Pardon.	457	Pardon.
Barkaquiçuna. digne de pardon.	Pardonnable.	457	Pardonnable.
BRAGAMIOA. parchemin.	Parchemin.	457	Parchemin.
Vrrindatcea, vrrinzatcea. parfumer.	Parfumer.	458	Parfumer.
Parra-choria, eliça choria. passer, passerculus.	Passereau, <i>Passer, Passerculus.</i>	467	
Les passereaux crient, paxaros que pian, pipilant passerres.	Passereau. <i>Les passereaux crient, Pipilant passerres.</i>	467	
BAZCA. pasture.	Pasture.	468	Pasture.
CALSADA. paué.	Paué.	468	Paué.
BEKATUA. peché.	Peché.	469	Peché.
Bekatorea. pecheur.	Pecheur.	469	Pecheur.
Bekatorezza. pecheresse.	Pecheresse.	469	Pecheresse.
Bekatu eguitea.	Pecher.	469	Pecher.
BETHAÇALA, bethespala, bethilleac. paupieres.	Paulpieres.	469	Paulpieres.
ÇAHAGUIA. peau de cuir a mettre vin ou huile. outre.	Peau. <i>Peau de bouc ou de cheure cuir a mettre vin ou huile.</i>	469	
Calsadatcea. pauer.	Pauer.	469	Pauer.
Irakaztunlaria. pedant.	Pedante.	470	Pedant.
Vrkatcea. pendre.	Pendre.	471	Pendre.
VSTEA. opinion. penser.	Penser.	472	Penser.
Vste gabe, vste gabez, vste gaberlic. sans y penser.	Penser. <i>Sans y penser.</i>	472	
IOITEA. frapper. percer. pousser. (Voltoire)	Percer.	473	Percer.
Ioçaçu barrika. percez la barrique.	Percer. <i>Percer de muiz, Dolia terebrare.</i>	473	
CHIPIA, chiquia. petit.	Petit.	477	Petit.
Chipitasuna. petitesse.	Petitesse.	477	Petitesse.

A eskuizkribuko sarrerak	Nicot-en sarrerak	Nicot-en orrialde zenbakia	Oudin-en sarrerak
IÇURRIA. peste. (Voltaire)	Peste.	477	Peste.
Içurritea. pestilence.	Pestilence.	477	Pestilence.
APPURRA. petit. peu.	Peu.	478	Peu.
Appurca. peu a peu.	Peu à peu.	478	Peu à peu.
ICIALDURA, icidura. peur.	Peur.	478	Peur.
Icitcea. faire peur. auoir peur.	Peur. <i>Auoir peur. Faire peur.</i>	478	
CHIMICATCEA, cîmicatcea. pinser.	Pincer.	481	Pinser.
VSSOA. 2. vssoa. pigeon. palomme. (Voltaire)	Pigeon.	481	Pigeon.
Vssocumea. pigeonneau.	Pigeonneau.	481	Pigeonneau.
Vssotegua. pigeonnier.	Pigeonnier ou Colombier.	481	Pigeonnier.
Vsso dorrea. colombier.	Pigeonnier ou Colombier.	481	Colombier.
Vrricalmendua. compassion. pitié. (VRRICALTCEA)	Pitié.	483	Pitié.
Vrricalmendutsua. compassif. pitoyable.	Pitoyable.	483	Pitoyable.
ARRENCURA. plainte.	Plainte.	485	Plainte.
Arrencuratcea. se plaindre.	Se plaindre ou complaindre.	485	Se plaindre.
Arrencuratia. plaintif. qui se plaint toujours.	Plainte ou plaintif.	485	Plaintif.
ATSEGUINA. plaisir. delice. contentement.	Plaisir.	486	Plaisir.
Atseguintsua.	[Plaisant].	486	[Plaisant].
Atseguintasuna	[Plaisanteries].	486	[Plaisanterie].
ARTINA belharra. plant[a]in.	Plantain.	487	Plantain.
IFINTCEA, landatcea. planter. piquer. ficher. attacher.	Planter.	487	Planter.
Ifinia. mis. planté.	Planté.	487	
Ifintça. plantatio.	Plantement. <i>Plantatio.</i>	488	
IGUELSUA, guilsua e. plastre.	Plastre.	488	Plastre.
Iguelsuztatcea, guilsatcea. plastrer.	Plastrer.	488	Plastrer.
BERUNA. plomb.	Plomb.	489	Plomb.
Berunztatcea, beruneztatcea, berundatcea. plomber. garnir de plomb.	Plomber.	489	Plomber.
BUSSOA. plongeur.	Plongeur.	489	Plongeur.
Bussotcea. plonger.	Plonger.	489	Plonger.
BAINO. est vne particule qui e[s]pliq[ue] la que du comparatif.	Plus. Magis.	490	Plus.
Hil biloac. poil folet. lanugo.	Poil. Poil folet [...]. <i>Lanugo.</i>	490	Poil folet.
BIPILTCEA. plumer.	Plumer.	490	Plumer.
VDAREA. poire. (Voltaire)	Poire.	492	Poire.
Vdareondoa. poirier.	Poirier.	492	Poirier.

A eskuizkribuko sarrerak	Nicot-en sarrerak	Nicot-en orrialde zenbakia	Oudin-en sarrerak
VKABILLA. poing.	Poing.	492	Poing.
Vkaraya. muineca O. le poignet.	Poignet.	492	Poignet.
BIKEA. poix.	Poix.	493	Poix.
Bikeztatcea. poisser.	Poisser.	493	Poisser.
Piñu cia, meluis sagarra. pomme de pin.	Pomme. Pommes de pin.	493	Pomme de pin.
Bassurdea. porc sanglier. aper. (Voltoire)	Porc. <i>Porc sanglier</i> , <i>Aper apris</i> .	494	Porc sanglier.
VRDAINA. porcher.	Porcher.	494	Porcher.
Vrdea. porc, porceau. (Voltoire)	Porc ou Porceau.	494	Porc.
ATHEA, bortha. porte. (Voltoire)	Porte.	495	Porte.
Athalçaina. portier.	Portier.	495	Portier.
BORTHA, 2. athea. porte.	Porte.	495	Port.
Borthaçaina, athalçaina. portier.	Portier.	495	Portier.
IABEA. maistre. possesseur.	Possesseur.	496	Possesseur.
Iabetcea. posseder. entre en possession.	Posseder.	496	Posseder.
Iabetasuna.	[Possession].	496	[Possession].
CUTCHUA, oha eltcea. pot de chambre. matula.	Pot. Pot à pisser, <i>Matula</i> .	497	Pot de chambre, & Pot a pisser.
BIRIAC, hauscoac. poumons.	Poumon.	498	Poumon.
VRDINCHAC. potirons.	Potiron.	498	Potiron.
BERDOGALA. pourpier.	Pourpier.	501	Pourpier.
CAUARDILLA. pourpre. rougeole.	Pourpre.	501	Pourpre, maladie.
BUSTELTCEA, vsteltcea, pusteltcea, vmatcea. pourrir. chopir. mollir. (Voltoire)	Pourrir.	502	Pourrir.
Busteldua. pourri.	Pourri.	502	Pourry.
Busteldura. pourriture.	Porriture.	502	Pourriture.
BIPERRA. poiure.	Poyvre.	503	Poivre.
Biperztatcea. poiurer.	Poyvrer.	503	Poivrer.
ÇORHOA. preau. herbe verte.	Preau.	504	Preau.
ÇAPATCEA. presser. enfoncer. entasser.	Presser.	508	Presser.
AITÇAQUIA, atchaquia. excuse. pretexte.	Pretexte.	509	Pretexte.
IRASTEA. pressurer.	Pressurer.	509	Pressurer.
Belhartcea, belhastea. printemps.	Printemps.	511	Printemps.
CARCELA, garcela. prison.	Prison.	512	Prison.
ARAU. proportion.	Proportion.	520	Proportion.
Araueratcea. proportionner.	Proportioner.	520	Proportionner.
ARANA. prune. (Voltoire)	Prune.	524	Prune.

A eskuizkribuko sarrerak	Nicot-en sarrerak	Nicot-en orrialde zenbakia	Oudin-en sarrerak
Aranondoa. prunier.	Prunier.	524	Prunier.
BOTHEREA. puissance. pouvoir. (Voltoire)	Puissance.	525	Puissance.
Botheretsua. puissant.	Puissant.	525	Puissant.
BERROGOY, berriz hogoy. quarante.	Quarante.	528	Quarante.
Berrogoygarrena. quarantième.	Quarantieme.	528	Quarantiesme.
Berrogoytan, berrogoy aldiz. quarante fois.	Quarant. <i>Quarante fois.</i>	528	
BERROGOYA O. garicum. caresme.	Quaresme.	528	Quaresme.
Iharduquitçaillea. qui conteste.	Querelleux.	530	Querelleux.
Iharduquitça. querelle. disension.	Querelle.	530	Querelle.
Irulaga. quenouille.	Quenouille.	530	Quenouille.
ANTOLATCEA. accomoder. rabiller.	Rabiller.	533	Rabiller
Antolatçaillea, antolaria. rabilleur.	Rabilleur.	533	Rabilleur
ARRABOTA. rabot.	Rabot.	533	Rabot.
BERREROTEA, berriz eroste. racheter.	Racheter.	534	Rachepter.
Berrerospena. rachat.	Rachapt.	534	Rachapt.
ARRAÇOINA. raison. (Voltoire)	Raison.	535	Raison.
Arraçoïnemendua. raisonnement.	Raisonnement.	536	Raisonnement.
Arraçoïnezcua. raisonable.	Raisonnable.	536	Raisonable.
Illarac çurkaitztatcea. ramer les pois. (ÇURKAITZTATCEA)	Ramer. <i>Ramer des pois.</i>	536	
ARRAMUA. rameau.	Rameau.	537	Rameau.
ARRAÇATCEA. raser.	Raser.	539	Raser.
ARRAPATCEA. raurir. emporter par force.	Raurir. <i>Raurir et emporter le bien d'autrui.</i>	539	Raurir.
ARRASTELUA. rasteau.	Rasteau.	539	
BAREA. la ratte.	Rate. La Rate.	539	Rate.
Burdin arrastelua. rateau de fer. (BURDINA)	Rasteau. <i>Vne sorte de rateau de fer.</i>	539	
Arrapaceria.	[Rauissement].	540	[Rauissement].
Arraparia.	[Rauisseur].	540	[Rauisseur].
ARRAYOA. rayon.	Rayons.	540	Rayon.
COBERATCEA a. 167. cobratcea. recouurer.	Recouurer.	544	Recouurer.
IKARTCEA. regarder. regard.	Regarder. Regard.	548	Regarder.
DAMUA. douleur. regret. fascherie.	Regret.	549	Regret.
Damugarria.	[Regretable].	549	[Regretable].
Damutcea.	[Regretter].	549	[Regretter].
BİR EZCONTCEA. remarier.	Remarier.	552	Remarier.

A eskuizkribuko sarrerak	Nicot-en sarrerak	Nicot-en orrialde zenbakia	Oudin-en sarrerak
BRIYUA. reliquaire.	Reliquaire.	552	Reliquaire.
Distiatcea. reluire. briller.	Reluire.	552	Reluire.
INCONTRATCEA. rencontrer.	Rencontrer.	555	Rencontrer.
Incontrua. rencontre.	Rencontre.	555	Rencontre.
Incontru onez. par bon rencontre.	Rencontre. <i>Par bonne rencontre.</i>	555	
ARNEGATCEA. renier.	Renier.	556	Renier.
Arnegaria, arnegatçaillea. renieur.	Renieur.	556	Renieur.
Arnegua. reniement.	Reniement.	556	Reniement.
ARRAMBERRITCEA. renouueler.	Renouueler.	557	Renouueler.
VRRQUITCEA. se repentir. (Voltaire)	Repentir.	559	Se repentir.
VRRQUIMENDUA. repentance. contrition.	Repentance.	559	Repentance.
VRGOÏA. reproche.	Reproche.	561	Reproche.
DELIBERACIONEA. deliberation. resolution.	Resolution.	563	Resolution.
Deliberatua.	[Resolu].	563	[Resolu].
Guiçon deliberatua.	[Resolu. <i>Vn homme resolu.</i>]	563	
IĤARDETSTEA, inhardetstea. répondre a vne demande.	Respondre.	564	Respondre.
Ihardetspena O. reponse.	Response.	564	Response.
CIMURRA. ride.	Rides.	570	Ride.
Cimurtcea. rider. soupir.	Rider.	570	Rider.
Ezta deusic. il n'y a rien. (DEUSA)	Rien. <i>Il n'y a rien que.</i>	570	
Ezdeusa. le rien.	Rien.	570	Rien.
Chirrixatcea. rinsser. (CHIRRIXTA)	Rinser.	571	Rinser.
IBAYA. cours d'eau. riuiere.	Riuiere.	571	Riuiere.
IRRIA. ris.	Ris.	571	Ris.
Irti eguitea. rire.	Rire.	571	Rire.
Irtibera.	[Rieur].	571	[Rieur].
Galz vrrinac, asta corotzac. roignons.	Roignon.	572	Roignon.
BIRIBILLA. rond.	Rond.	573	Rond.
Biribiltasuna. rondeur.	Rondeur.	573	Rondeur.
Biribilqui. rondem[ent]. en rond.	Rondement.	573	Rondement.
CANABERA. roseau.	Roseau.	573	Roseau.
IĤINÇA. rosée.	Rosée.	573	Rosée.
CHARRAMPIGNA. rougeolle.	Rougeolle.	574	Rougeolle.
ARRUTA. route.	Route.	575	Route.

A eskuizkribuko sarrerak	Nicot-en sarrerak	Nicot-en orrialde zenbakia	Oudin-en sarrerak
ASNAUR eguitea. O. ruminer comme font les bestes.	Ruminer. <i>Ruminer comme quand les bestes remaschent ce qu'elles ont ja mangé.</i>	576	Ruminer.
CHIRRIPA. ruisseau.	Ruisseau.	576	Ruisseau.
ÇORROA. sac. poche.	Sac.	577	Sac.
ÇUHURCIA. sagesse.	Sagesse.	578	Sagesse.
Çuhurra. sage. sobre. discret.	Sage.	578	Sage.
Çuhurqui. sagem[ent].	Sagement.	578	Sagement.
AROA, sasoina. saison.	Saison.	579	Saison.
CITHALA, liçuna. sale, vilain.	Sale.	579	Sale.
Cithalqueria.	[Saleté].	579	[Saleté].
ITSUSIA. sale. vilain. laid. jnfame.	Sale.	579	Sale.
Itsustasuna. saleté. deformité.	Saleté.	579	Saleté.
Itsustea. salir. deuenir sale, laid.	Salir.	579	Salir.
CHINCHINBAREA, 2. jtçaina. sansuë.	Sansuë.	580	Sansuë.
ITCHAINA, chinchinbarea. sangsuë.	Sansue.	580	Sangsuë.
ASEA. saoul. remply.	Saoul.	581	Saoul.
Asetcea. saouler. remplir. (Voltoire)	Saouler.	581	Saouler.
BAHEA. sas. tamis. crible. van.	Sas.	581	Sas.
Bahatcea. sasser. tamiser. cribler. vanner.	Sasser.	581	Sasser.
BEBERINA. sariette.	Sarriette.	581	Sarriette.
ICEYA. sapin.	Sapin.	581	Sapin.
Iorralea. sarcleur. (IORRA)	Sarcleur.	581	Sarcleur.
Iorratcea, jorran haritcea. sarcler.	Sarcler.	581	Sarcler.
Iorraya. sarcler.	Sarcler.	581	Sarcler.
ÇAPPOREA. a. saueur. goust.	Saueur.	582	Saueur.
Çapporatcea. sauouer. gouster.	Sauouer.	582	Sauouer.
IAUSIA. saut.	Sault.	582	Sault.
Iausi eguitea. sauter.	Saulter.	582	Saulter.
Iausica.	[Saulter. <i>En sautant</i>].	582	
Iautzcalaria, iautscaría. sauteur.	Sauteur.	582	Sauteur.
IÇOKINA. saumon.	Salmon.	582	Saumon.
IAQUITEA. sçauoir.	Sçauoir.	583	Sçauoir.
Iaquinsuna. sçauant.	Sçauant.	584	Sçauant.
Iaquintasuna. science.	Science.	584	Science.
Bigarrena. deuxième. second. (BIA)	Second.	585	Second.
Bigarreanean. secondement.	Secondement.	585	Secondement.

A eskuizkribuko sarrerak	Nicot-en sarrerak	Nicot-en orrialde zenbakia	Oudin-en sarrerak
Bigarrenecotz. pour la second fois.	Second. <i>Consul pour la second fois.</i>	585	
Bigarrentcea. secundare, ari.	Seconder.	585	Seconder.
CHIPERAILLUA. seche, poisson.	Seche.	585	Seche.
CIGUILLUA, cigulua, sargetta. 2. sceau.	Seau.	585	Sceau.
IHARROZTEA, inharroztea. secouer. ebranler.	Secouer.	585	Secouër.
IDORRA. sec.	Sec.	586	Sec.
Idortcea. secher. (Voltoire)	Seicher.	586	Secher.
Idortea. secheresse.	Seicheresse.	586	Secheresse.
Idorqui.	[Seichement].	586	Sechement.
IHARTCEA, eihartcea. deuenir sec, aride.	Sec. <i>deuenir sec, et se seicher.</i>	586	
ICHAKA, jxeka. sillon pour faire ecouler l'eau.	Seillon. <i>Vn seillon ou rayon pour esgoutter l'eauë.</i>	587	
VGATZA, bulharra. lait de femme. le sein.	Sein.	587	Sein.
IDURIA, jrudia. 2. semblant. semblance. (Voltoire)	Semblant. Semblance.	588	Semblant. Semblance.
Ez jcusi iduri eguitea. faire semblant de ne voir pas.	Semblant. <i>Faire semblant de ne veoir ou appercevoir point quelque chose.</i>	588	
Iduriz. a la semblance.	Semblance. <i>A la semblance, ou à la façon et maniere.</i>	588	
BEREZTEA, berecitcea. separer. distinguer.	Separer.	590	Separer.
Elkar ganic bereztea. separer l'vn de l'autre.	Separer. <i>Separer l'vn avec dé l'autre.</i>	590	
VRRINA. senteur. graisse.	Senteur.	590	Senteur.
Berecia. separé. distingué.	Separer. <i>Separé.</i>	591	
CHARRANTCHA. seran.	Seran.	591	Seran.
Charrantchatcea.	[Serancer].	591	[Serancer].
CHARPOTA. serpoulet. thym.	Serpolet.	592	Serpolet, serpoulet.
ARRATSA. le soir.	Soir. le soir.	596	Soir.
Arratsean. au soir.	Soir. <i>Au soir.</i>	596	
Arratsaldea. soirée.	Soirée.	596	Soirée.
BAICEN. sinon. postponitur.	Sinon.	596	Sinon.
CHIMIGNUA. singe.	Singe.	596	Singe.
ANSIA, artha, coaita. soin. soucy.	Soing.	597	Soing.
ARTHA, ansia, achola. soin. soucy.	Soing.	597	Soing.
Arthatsua. soigneux	Soigneux.	597	Soigneux.
Ansiatcea.	[Soigner].	598	[Soigner].
Ansiatsua. soigneux. soucieux.	Soigneux.	598	Soigneux.

A eskuizkribuko sarrerak	Nicot-en sarrerak	Nicot-en orrialde zenbakia	Oudin-en sarrerak
IGUZQUIA, ekia. soleil.	Soleil.	598	Soleil.
Iguzqui jlkitea. l'orient.	Soleil leuant, Oriens sol.	598	Soleil leuant.
Iguzqui sartcea. l'occident.	Soleil couchant, Occidens sol	598	Soleil couchant.
Iguzqui mina. soleil ardent.	Soleil. <i>Le soleil est fort ardent.</i>	598	
Iguzquitatcea. mettre, etendre au soleil.	Soleil. <i>Mettre au soleil.</i>	598	
ÇORTHEA. sort.	Sort.	601	Sort.
IALGUITEA 2, ilkitcea. sortir. mettre dehors.	Sortir.	601	Sortir.
ÇALUA, çaluya. souple.	Souple.	606	Souple.
BEHACUNA. e. spectacle.	Spectacle.	607	Spectacle.
DISTIA handiaz.	Splendeur.	608	Splendeur.
ASSUCREA. sucre.	Sucree.	609	Sucree.
ICERDIA. sueur. qui suë.	Sueur. <i>Sueur, Qui sue.</i>	610	Sueur.
Icerditcea, icertcea. suer.	Suer.	610	Suer.
Icengoitia. surnom, sobriquet.	Surnom.	612	Surnom.
Icenguillatcea. surnommer.	Surnommer. Estre surnommé et auoir vn sotbriquet.	612	Surnommer.
IARRAIQUITCEA. suiure. (Voltoire)	Suyure.	613	Suiure.
Iarraiquitça. suite. poursuite.	Suite.	613	Suite.
VRTZA, 2. taula. aix. table.	Table.	614	Table.
CUTSUA. tache.	Tache.	615	Tache.
Cutsatcea. tacher.	Tacher.	615	Tacher.
ICHILLA.	[Taire. Qui se taist].	616	
Ichiltcea. se taire, faire taire.	Taire. Se taire. <i>Faire taire.</i>	616	Taire. Se taire.
CARPETA, 2. tapisserie. tapisserie.	Tapiserie.	617	Tapiserie.
ICEBA. tante.	Tante.	617	Tante.
ÇAKARRA. crouste de gale. teigne.	Teigne.	619	Teigne.
Çakartsua. teigneux.	Teigneux.	619	Teigneux.
CECENA. taureau.	Taureau.	619	Taureau.
ITCHEQUITCEA. tenir.	Tenir.	623	Tenir.
BURUA. teste, chef, bout, commencem[ent]. (Voltoire)	Teste.	627	Teste.
Buruz buru. teste a teste.	Teste à teste.	627	Teste à teste.
Iaquilegoa O, leucotasuna. temoignage.	Tesmoignage.	627	Tesmoignage.
Erle belharra. thym.	Thym.	629	Thim.
LAITSTEA. tirer. pressurer.	Tirer.	630	Tirer.

A eskuizkribuko sarrerak	Nicot-en sarrerak	Nicot-en orrialde zenbakia	Oudin-en sarrerak
Esnearen jaitstea. tirer du laict.	Tirer. <i>Tirer le laict d'vne mamelle.</i>	630	
ITCHENDIA, 2. jlhetia. tison de feu.	Tison.	631	Tison.
IGORÇURIA, ihorciria, durunda S. tonnerre.	Tonnairre.	633	Tonnerre.
VQUITCEA, hunquitcea. 2. toucher.	Toucher.	634	Toucher.
VRÇAPALA. O, vsso apala, vsso tortoilla. tourterelle.	Tourte ou Tourterelle.	637	Tourterelle.
Behiaren iaitstea. traire vne vache.	Traire. <i>Traire vne vache [...]</i>	639	
Birlandatcea. transplanter. (BIRLANDA)	Transplanter.	640	Transplanter.
Begui ceiharrez behatcea, ceihar behatcea norbaiti. de trauers. (CEIHARRA)	Trauers. <i>Regarder de trauers.</i>	641	
IELOSIAC. treillis.	Treillis.	641	Treillis.
IKARA. tremblement.	Tremblement.	641	Tremblement.
Ikaratcea. trembler. (Voltoire)	Trembler.	641	Trembler.
BETHALDEA, acienda. troupeau de bestail.	Troupeau. <i>Troupeau de bestail.</i>	646	
ISTRAGALATCEA, jstelgatcea, jstragalatcea. trousser sa robe.	Trousser. <i>Trousser sa robe.</i>	647	
Istragala eguitea. se trousser.	Trousser. <i>Se trousser.</i>	647	
VNHAIA, vnhaina. vacher.	Vachier.	649	Vacher.
Valiatcea. se seruir. faire valoir.	Valoir. <i>Valoir et seruir de ce qu'un autre chose sert.</i>	650	
Valio içaita. valoir.	Valoir.	650	Valoir.
Vbeldura. meurtrisseure. (VBELA)	Meurtrissure.	650	Meurtrisseure.
VALENTA. vaillant, valereux.	Valereux. <i>Valereux id est Vaillant.</i>	651	Vaillant.
Valentia. vaillantise.	Vaillantise	651	Vaillantise.
Valioa. valeur. prix.	Valeur.	651	Valeur.
ALHARGUNA. veuf ou veufue.	Vefue.	652	Veuf. veufue
Alharguntasuna. veuage.	Vefuage.	652	Veufuage.
ARETZEA. veau.	Veau.	652	Veau.
BELOSA. velours.	Veloux.	652	Velours, vee veloux.
BERUINA. vendange.	Vendenge.	652	Vendange.
Beruinatcea. vendanger.	Vendenger.	652	Vendanger.
VEILLA. veille qu'on fait dans l'eglise.	Veilla.	652	Veilla.
Veillatcea. veiller.	Veiller.	652	Veiller.
Beruinsalea. vendangeur.	Vendangeur.	653	Vendangeur.
IAUGUITEA, 2. ethortcea. venir.	Venir.	653	Venir.
BISTA. la veuë.	Veue.	656	Veüë.

A eskuizkribuko sarrerak	Nicot-en sarrerak	Nicot-en orrialde zenbakia	Oudin-en sarrerak
BEIRA. verre.	Verre.	657	Verre.
BUA. grosse verole.	Verole. La grosse verole.	657	grosse Verole.
CALITCHA, marroca. verruë.	Verrüe.	657	Verrüe.
VERNIÇA. vernis. fard.	Vernis.	657	Vernis.
Verniztatcea, verniçatcea. farder.	[Vernisser].	657	[Vernisser].
IAUNSTEA. vestir.	Vestir.	658	Vestir.
ISURTCEA. verser.	Verser.	658	Verser.
Isuria. versé.	Verser. <i>Versé.</i>	658	
VERTUTEA. vertu. force.	Vertu.	658	Vertu.
Vertutetsua. vertueux.	Vertueux.	658	Vertueux.
VESPERA. vespre. veille.	Vespre.	658	Vespre.
VESTITCEA. vestir. (Voltoire)	Vestir.	658	Vestir.
Vestidura.	[Vesture].	658	[Vesture].
VIANDA, iaquia, ianharia. viande. mangeaille.	Viande.	659	Viande.
VICIOA. vice.	Vice.	659	Vice.
Viciosa, viciotsua. vicieux.	Vicieux.	659	Vicieux.
ÇAHARRA. vieil. ancien. (Voltoire)	Vieil.	660	Vieil.
Çahartasuna. vieillesse.	Vieillesse.	660	Vieillesse.
VICIA, bicia. vie. vif.	Vie. Vif.	660	Vie. Vif.
VIGILIA. vigile de feste. jour de jeusne.	Vigile.	660	Vigile.
VIRGINA.	[Vierge].	660	[Vierge].
BEGUITARTEA. visage. accueil. carresse.	Visage.	663	Visage.
Beguitarte eguitea. faire beau visage, bon accueil. carresser.	Visage. <i>Faire bon visage.</i>	663	
CHIRIBIRIA. violon.	Violles, Viollons.	663	Violon.
VHARREA, vholdea. torrent, impetuosité d'eaux.	Torrent.	663	Torrent.
VIOLETA.	[Violette].	663	[Violette].
VIRATCEA, itçultcea. virer.	Virer.	663	Virer.
VISAYA, beguitartea. visage.	Visage.	663	Visage.
AUTEMAITEA. a. visiter.	Visiter.	664	Visiter.
Autemaillea. qui visite.	Visiteurs.	664	Visiteur.
Visitatcea. visiter.	Visiter.	664	Visiter.
BELA. voile.	Voile.	666	Voile de naur.
ARROGACERIA. volerie. pillerie. rapine.	Volerie	667	Volerie.
Arrogaria, arrotatçaillea. voleur, pillleur.	Voleur.	667	Voleur.
Arrogatcea. voler. piller.	Voler.	667	Voler.
BOÇA, voça. voix.	Voix.	667	Voix.

A eskuizkribuko sarrerak	Nicot-en sarrerak	Nicot-en orrialde zenbakia	Oudin-en sarrerak
BOLATCEA. voler. emporter la vole.	Voler.	667	Voler.
Volondrezcoa, borondatezcoa. volontaire.	Volontaire.	668	Volontaire.
BORONDATEA. volonté.	Volonté.	669	Volonté.
Borondatez, borondatezqui. volontairement.	Volontairement.	669	Volontairement.
Çu, çuc. vous.	Vous.	669	Vous.
VOLONDREZ, borondatez. volontairement.	Volontairement.	669	Volontairement.
IHETCEA, higatua. vsé.	Vsé.	670	Vsé.
Ihetcetcea. vser.	Vser.	670	Vser.

Javier Etxagibel
 HEIS, Micaela Portilla Ikergunea,
 Nieves Cano 27, 01006 Gasteiz
jetxagibel@outlook.es